T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ YEŞİL ALAN VE PARKLARININ PERSONEL VE ÖĞRENCİLERİN YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Alp KÜÇÜKCOŞKUN

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
ISPARTA - 2017

© 2017 [Alp KÜÇÜKCOŞKUN]

TEZ ONAYI

Alp KÜÇÜKCOŞKUN tarafından hazırlanan **"Süleyman Demirel Üniversitesi Yeşil Alan ve Parklarının Personel ve Öğrencilerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Orman Mühendisliği Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak başarı ile savunulmuştur.

Danışman	**Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY** Süleyman Demirel Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	**Yrd. Doç. Dr. Türkay TÜRKOĞLU** Muğla-Sıtkı Koçman Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	**Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKYOL** Süleyman Demirel Üniversitesi	.....

Enstitü Müdürü **Prof. Dr. Yasin TUNCER** .....

TAAHHÜTNAME

Bu tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek tezde yer aldığını beyan ederim.

Alp KÜÇÜKCOŞKUN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER i
ÖZET ii
ABSTRACT iii
TEŞEKKÜR iv
ŞEKİLLER DİZİNİ v
ÇİZELGELER DİZİNİ vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ viii
1. GİRİŞ 1
2.KAVRAMSAL TEMELLER 14
2.1. Park 14
2.1.1. Milli Park 14
2.1.2. Tabiat Parkı 14
2.1.3. Tabiat Anıtı 14
2.1.4. Tabiatı Koruma Alanı 15
2.2. Kent Ormanı 15
2.3. Sit 16
2.3.1. Doğal Sit 16
2.4. Açık Yeşil Alan 16
2.5. Rekreasyon 17
3.KAYNAK ÖZETLERİ 18
4. MATERYAL VE METOT 20
4.1. Materyal 20
4.2. Metot 20
4.3. Alanın Tanıtımı 21
5. ARAŞTIRMA BULGULARI 28
5.1. Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları 28
5.2. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları 39
5.3. Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları 42
5.4. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları 46
5.5. Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına Göre Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları 49
5.6. Araştırmaya Katılanların Çalışma Pozisyonlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları 52
6. TARTIŞMA VESONUÇLAR 56
KAYNAKLAR 60
EKLER 64
EK-1. 2873 SAYILI MİLLİ PARKLAR KANUNU 64
EK-2. 2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU . 70
EK-3. 3194 SAYILI İMAR KANUNU 108
EK-4. ANKET FORMU 136
EK-5. FOTOĞRAFLAR 138
ÖZGEÇMİŞ 154

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ YEŞİL ALAN VE PARKLARININ PERSONEL VE ÖĞRENCİLERİN YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Alp KÜÇÜKCOŞKUN

Süleyman Demirel Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY

İnsanların hayatlarında ki belki de en önemli dönüm noktalarından biri üniversite öğrenimidir. Öğrencilerin tercih sıralamasında önemli bir yer tutan sosyal yaşam alanlarının içinde bulunan park ve bahçeler yani açık yeşil alanlar açısından Süleyman Demirel Üniversitesi'nin, sahip olduğu parklar, meydanlar, çim alanlar, ağaçlandırma yapılmış alanlar irdelenmiştir. Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların öğrenciler ve personelin yaşam kalitesi üzerine etkileri araştırılmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde hâlihazırda kullanılmakta olan parklar ve yeşil alanların kullanım olanakları araştırılmış, personel ve öğrencilerin kullanım, işlevsellik durumu belirlenmiş, donatı ve bitkisel elemanlar açısından yeterlilikleri tespit edilmiş, kullanıcıların rekreatif ihtiyaçlarına ne kadar cevap verilebildiği ve kullanıcılar açısından memnuniyet düzeyleri belirlenerek, mevcut tablo ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkarılan mevcut durum tablosuna göre, yapılabilecek rekreasyon çalışmaları konusunda, eksik bulunan veya ihtiyaç duyulan peyzaj tasarım uygulamalarının hayata geçirilerek yararlanma ve memnuniyet düzeylerinin artırılması doğrultusunda öneriler getirilmiştir. Çalışma kapsamında 502 kişinin görüşleri anket tekniği vasıtasıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler istatistik paket program (SPSS 20) vasıtasıyla analiz edilmiş ve istatistiksel analizlerde 0,05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Anket tekniği ile elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Parametrik testlerden Bağımsız örneklem t testi (Independent Samples Test) ile Tek Yönlü Varyans Testi (One Way Anova) kullanılmıştır. Farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için ise Duncan testi yapılmıştır. Bu testlerin yanında betimleyici bilgileri sunmak için frekans ve yüzde analizinden faydalanılmıştır. Sonuç olarak üniversite yeşil alan ve parklarının personel ve öğrencilerin yaşam kalitesini artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Demirel Üniversitesi, yeşil alanlar, parklar, yaşam kalitesi, personel ve öğrenci memnuniyet düzeyi

2017, 154 sayfa

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

EFFECTS OF SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY GREEN AREAS AND PARKS ON LIFE QUALITY OF STUDENT AND STAFF

Alp KÜÇÜKCOŞKUN

Süleyman Demirel University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering

Supervisors: Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY

Perhaps one of the most important turning points in people's lives is college education. In terms of parks and gardens, is open green spaces within the social habitats that are important for the students' preference, Süleyman Demirel University has parks, squares, lawns, The areas that have been made are examined. The effects of green areas and parks in the campuses of Süleyman Demirel University on the quality of life of the students and staff were investigated. In Süleyman Demirel University Campuses, the possibilities of use of parks and green areas currently being explored were investigated. The availability of personnel and students, their functional status was determined, their sufficiency in terms of equipment and plant elements were determined, the extent to which users were able to respond to their recreational needs. As regards recreational activities that can be done according to the present situation table, suggestions have been made in order to improve the utilization and satisfaction levels of landscape design applications which are missing or needed. Within the scope of the study, the opinions of 502 people were collected through the questionnaire technique. The obtained data were analyzed by statistical package program (SPSS 20) and statistical analysis was used to determine significance level of 0.05. In the evaluation of the data obtained by the questionnaire technique, Independent Samples Test and One Way Anova were used for parametric tests. The Duncan test was conducted to find out which group the differences originated from. In addition to these tests, frequency and percentage analysis was used to provide descriptive information. As a result, it has been determined that the staff and students of university green spaces and parks have increased the quality of life.

Keywords: Süleyman Demirel University, green space and parks, quality of life, staff and student satisfaction level

2017, 154 pages

TEŞEKKÜR

"Süleyman Demirel Üniversitesi Yeşil Alan ve Parklarının Personel ve Öğrencilerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri " adlı bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Ahmet TOLUNAY 'a teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi, görüş ve önerilerinden her zaman faydalandığım ve istatistiksel analiz çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Türkay TÜRKOĞLU ile kendisinden ders aldığım ve tezimde jüri üyesi olarak yer alan Süleyman Demirel Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKYOL'a teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Alp KÜÇÜKCOŞKUN
ISPARTA, 2017

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.3.1. Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören ve mezun öğrenci sayıları..... 24
Şekil 4.3.2. Süleyman Demirel Üniversitesinde öğretim türüne göre okuyan öğrenci sayıları..... 24
Şekil 4.3.3. Süleyman Demirel Üniversitesinde cinsiyetlerine göre okuyan öğrenci sayıları..... 25
Şekil 4.3.4. Süleyman Demirel Üniversitesinde yerleşkelere göre okuyan öğrenci sayıları..... 25
Şekil 4.3.5. Süleyman Demirel Üniversitesinde yıllara göre kayıt yaptıran öğrenci sayıları..... 25

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 5.1.1. Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine ilişkin bulgular 28
Çizelge 5.1.2. Araştırmaya katılanların yaş dağılımına ilişkin bulgular. 28
Çizelge 5.1.3. Araştırmaya katılanların eğitim durumuna ilişkin bulgular 29
Çizelge 5.1.4. Araştırmaya katılanların Medeni durumuna ilişkin bulgular ... 29
Çizelge 5.1.5. Araştırmaya katılanların Çalışma pozisyonuna ilişkin bulgular 29
Çizelge 5.1.6. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda en çok yaptıkları aktivitelere ilişkin bulgular 30
Çizelge 5.1.7. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan yararlanma sıklığına ilişkin bulgular 30
Çizelge 5.1.8. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeyine ilişkin bulgular 31
Çizelge 5.1.9. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların bakımlarından memnuniyet düzeylerine ilişkin bulgular 32
Çizelge 5.1.10. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların yeterliliğine ilişkin bulguları 32
Çizelge 5.1.11. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin bulguları 33
Çizelge 5.1.12. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda flora çeşitliliğinin yeterliliğine ilişkin bulguları 34
Çizelge 5.1.13. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda çay bahçesi ve kafeterya isteklerine ilişkin bulguları 34
Çizelge 5.1.14. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklara istenilen ilave tesislere ilişkin bulguları 35
Çizelge 5.1.15. Araştırmaya katılanlar açısından yeşil alan ve parkların faydalarına ilişkin bulgular 36
Çizelge 5.1.16. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda ortalama kalış sürelerine ilişkin bulguları 36
Çizelge 5.1.17. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkları hangi mevsimde tercih ettiklerine ilişkin bulguları 37
Çizelge 5.1.18. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda hangi ağaçları tercih ettiklerine ilişkin bulgular 37
Çizelge 5.1.19. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine ilişkin bulguları ... 38
Çizelge 5.1.20. Araştırmaya katılanların peyzaj alanlarının eğitim çalışmalarında kullanılmasına ilişkin bulguları 38
Çizelge 5.2.1. Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları 40
Çizelge 5.3.1. Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları 43
Çizelge 5.4.1. Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları 47
Çizelge 5.4.2. Duncan testi sonucu 49
Çizelge 5.5.1 Araştırmaya katılanların medeni durumlarına göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları 50

Çizelge 5.6.1. Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonuna göre yapılan One Way Anova Testi sonuçları 53
Çizelge 5.6.2. Duncan testi sonucu 55
Çizelge 5.6.3. Duncan testi sonucu 55

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

cm	Santimetre
ha	Hektar
km	Kilometre
Ptt	Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Tedaş	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi

1. GİRİŞ

İnsan yerleşmeleri, oluşumundan beri doğaya ve doğal yaşama zarar vermektedir. Yerleşmeler ister istemez doğayı tahrip ederek, hatta yok ederek büyümekte, gelişmektedir. Bu noktada önemli olan, bu etkilerin doğal çevre ile uyumlu, içlerinde doğal yaşam çevreleri barındırabilir nitelikte olmasıdır. Yaşam alanlarının sistemli ve sağlıklı bir çevreye kavuşabilmesi, açık ve yeşil alanların, yaşam alanı içerisindeki eşit dağılımlarının, büyüklüklerinin, işlevsel niteliklerinin sistemli bir planlama ve sürdürülebilir bir tasarım anlayışı içinde gelişmesi ile mümkün olacaktır.
(Eminağaoğlu ve Yavuz, 2010).

Günümüzde teknolojik yenilikler insan yaşantısını kolaylaştırırken, bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Örneğin; teknoloji insanların fizyolojik gereksinmelerinin karşılanmasını kolaylaştırmakta, ruhsal ve psikolojik gereksinmelerinde ise yetersiz kalmaktadır. Bu eksikliği gidermek için uğraşan insanoğlu, iç dünyasını doyuma ulaştıracak çeşitli eylemlere yönelmektedir. Bu eylemler, bireyin çalışma dışı zamanlarda hoşlandığı bir işle uğraşması şeklinde olabilmekte ve insanoğlunu ruhsal ve bedensel açıdan yenilemektedir. İnsanoğlunun ruhsal ve bedensel açıdan yenilenmesini sağlayan boş zaman eylemleri, *rekreasyon* kavramı ile tanımlanmakta ve açıklanmaktadır (Tolunay vd., 2004). Rekreasyon, tek bir eylem şeklinde yapılabileceği gibi, birden fazla eylemi de kapsayabilmektedir. Rekreasyon eylemlerinin; ev içi eylemler, kapalı yer eylemleri ve *açıkhava* eylemleri şeklinde ayırımı bulunmaktadır. *Ev içi rekreasyon eylemleri;* bir barınma alanında yapılan eylemler (kitap okuma, müzik dinleme, özel hobileri yapma, vb.) olup, fiziksel olarak sınırları belli alanlarda yapılmaktadır. *Kapalı yer rekreasyon eylemleri;* halka açık yerlerde (sinema, tiyatro, kapalı spor salonu, vb.) yapılan eylemler (sinema veya tiyatro gösterisi, spor karşılaşması izlenmesi, vb.) olup, fiziksel sınırları ev içi eylemlere göre daha geniştir. *Açık hava rekreasyon eylemleri ise;* açık havada yapılan insanların istek ve ihtiyaçlarının özgürce tatmin edildiği eylemler (yürüyüş, piknik, manzara seyretme, kamp kurmak, balık tutmak, vb.) şeklinde olup, fiziksel açıdan sınırları bulunmamaktadır. (Akesen, 1978).

İnsanların ruhsal doyuma ulaşmalarında en temel etkenlerden biri doğayla yakınlaşmalarıdır. Her zaman doğayla yakınlaşma imkânı bulamayan insanlar, yaşadıkları ortamları doğal hale getirmeye çalışarak, parklar ve yeşil alanlar tesis etmeye başlamışlardır.

2003 yılında İngiltere'de yapılan bir çalışmada, kent parklarını yaklaşık 24.3 milyon yetişkinin çoğunlukla bahar ve yaz aylarında kullandığı saptanmıştır. Ziyaretçilerin %11 'i ise, daha fazla fauna ve flora görmek için bu alanları ziyaret ettiklerini bildirmişlerdir (Cabe).

Yeşil alanlar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve şehirlerdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahip olduklarından gelişmiş ülkelerde yeşil alanların işlevsellik ve nitelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun şehir ortamı veya ekolojisini planlama ve oluşturma çabasına yönelmektedirler (Gül ve Küçük, 2001).

Günümüz insanının en önemli sorunlarından biri olan stres, insanların günlük yaşamlarında altından kalkmak zorunda oldukları iş ve yaşam mücadelesi sonucu oluşmakta, her insan kendini rahatlatacak uğraş ve aktiviteler içerisine girmektedir. Çağımızın bu hastalığıyla baş edebilmenin en iyi yollarından bir tanesi insanoğlunun kendini doğanın içerisine atmasıdır. Bu her zaman mümkün olamayacağı için, insanoğlu doğayı bulunduğu yerde oluşturmayı veya doğayı bulunduğu yere taşıma işlemini gerçekleştirmiştir. Böylece yaşam alanları ve mekanlar içerisinde veya yakınında insanların rekreatif ihtiyaçlarını karşılayacak yeşil alanlar oluşturulmuştur.

Yeşil alanlar, oluşum özelliklerine göre doğal yeşil alanlar ve yapay yeşil alanlar olmak üzere iki grup içerisinde incelenmektedir. Doğal yeşil alanlar, alan içerisinde bulunan flora ve faunaya ait doğal özellikleri bakımından önem taşıyan, genellikle kent etrafında ve yer yer kent içinde yer alan büyük ölçeklerdeki yapılaşmamış alanlardır. Yapay yeşil alanlar ise, yapılaşmış alanlar

içerisinde insanların dinlenmesi, gezinmesi, çeşitli rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirmesi, psikolojik açıdan rahatlaması ve doğaya yakınlaşmalarının sağlanması amacıyla düzenlenen ortak kullanım alanlarıdır (Yıldızcı,1982; Keleş, 1984).

Kentsel yeşil alanlar, doğal ve yarı doğal ekosistemlerin insan etkisiyle birleştirilmesi sonucu oluşturulur. Bu alanlar doğa ile kent arasındaki bağlantıyı sağlar. Bu bağlamda kentsel alanlardaki yeşil bölgeler şehir etrafındaki doğal ve yarı doğal alanların yansımalarıdır (Bilgili, 2012), Kentsel yeşil alanlar, içerdiği çeşitli işlevler nedeniyle kentsel alan ve kentliler açısından çok önemli doğa parçaları olup mekânsal yapılarına ve işlevsel özelliklerine bağlı olarak kent mekanında fiziksel ve sosyal çevre bakımından faydalar üreten fonksiyon alanlarıdır (Ceylan, 2007) şeklinde tanımlamalar yapılmış olup, yeşil alan ve parkların insan üzerindeki psikolojik etkileri ve önemi vurgulanmıştır.
Yeşil alanlar;

- Yeşil alanlar kent veya alanın iklimini iyileştirir, kontrol eder ve düzenler. Kendine özgü mikroiklim oluşturur.
- Kent içinde yer alan parklar, korular, ev ve site bahçeleri, yol ve cadde boyunca tesis edilmiş rüzgar perdeleri, canlı çitler, yol ağaçları vs. iklim şartlarını olumlu yönde etkiler. Şehirdeki hava sirkülâsyonunu ve nemi düzenler, ısının aşırı artışına engel olur, yükselmesini önler, havayı serinletir, rüzgar hızını keser ve azaltır, istenilen istikamete yöneltir (Turna, 2012)
- Kentsel yeşil alanların hava kalitesi değerlerini artırır ve dolayısıyla insan sağlığı üzerinde olumlu yönde, pozitif etkileri vardır. Bitkiler havayı temizler, O2 miktarını arttırır, CO2 ve diğer zehirli gazları, tozu ve havayı kirleten materyalleri, kimyasal partikülleri (nitrojen oksit, kükürt dioksit, karbon monoksit, ozon gibi) tutar ve absorbe eder; hava sirkülasyonu sağlar, su kalitesini yükseltir (Turna, 2012),
- Yeşil açık alanlar kent halkının açık hava rekreasyonu ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve eğlenme, dinlenme, spor, değişik aktiviteler ve boş zamanlarını değerlendirme, doğayı tanıma gibi çeşitli aktiviteleri gerçekleştirebilmesi için oldukça elverişli ortamlardır (Turna, 2012),

Psikolojik açıdan yeşil alanların kent halkının ruh ve beden sağlığı üzerinde önemli etkileri vardır (Dirik ve Ata, 2005),

- Kent ortamı stresinin olumsuz etkilerini azaltır. Kentsel mekanda daha insancıl ölçek imkanı sağlayarak ezikliği azaltır veya hafifletir. Bitkilerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özellikleriyle insan psikolojisini rahatlatarak insan yaşamını kolaylaştırır ve anlam kazandırır (Pehlivan, 2016),
- Yeşil alanlar sağlıklı bir yaşam sürdürmekte ve hastalıkları önlemede yürümek, koşmak, bisiklete binmek ve diğer fiziksel aktiviteler için ortamlar sağlayarak önemli bir rol oynar. Kent ve yaşam alanlarının havasının arıtımı ve oksijen bakımından oranını arttırma gibi işlevleri de toplum sağlığına sunduğu en önemli hizmetlerdendir (Dirik ve Ata, 2005),
- Yeşil alanlar kent çevresindeki ulaşım ve endüstriyel tesislerden kaynaklanan gürültüyü absorbe ederek kent halkını gürültü kirliliğinden korur ve istenmeyen objeleri veya görüntüleri kamufle eder (Pehlivan, 2016),
- Kentlerde kullanılan bitkisel ve yapısal materyaller form, ölçü, doku, renk, çizgi gibi özellikleri ile kent mekanına fiziksel ve estetik değer sağlarlar (Pehlivan, 2016),
- Estetik açıdan bakıldığında kentsel yeşil alanlar çevrelerindeki sert donatı elemanlarını, özellikle çok yüksek binaların, duvarların katı ve keskin hatlarını yumuşatır, kentlerin monoton geometrik yapı veya yapı kitlelerine canlılık verir (Turna, 2012),
- Kent içinde yer alan park, bahçe, koru gibi yeşil alanlar oluşturdukları ilginç silüetler ve renkli mozaiklerden kaynaklanan sürekli değişimlerle doğal peyzaj görüntüsü vererek çeşitli görsel güzellikler sunar. Sahip oldukları görkemli tablolarla resim, müzik, edebiyat gidi sanat dallarıyla uğraşan sanatçılara da ilham kaynağı olarak kültür ve sanatın gelişmesine katkı sağlarlar (Asan ve Özdemir, 2005),
- Sınır, engel, perde oluştur; araç ve yaya trafiğini birbirinden ayırarak yaya ve taşıt trafiği için dolaşımı yönlendirir ve kolaylaştırır. Kent içi sirkülasyonda kolaylığı sağlar; gizlilik ve mahremlik yaratır. Yansıyan veya göz kamaştıran ışığı elemine eder (Pehlivan,2016),

- Park, bahçe koru gibi yeşil alanlar içinde bulunan bitki ve hayvan çeşitlilikleri ile doğa konusunda bireylerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesinde önemli rol oynar. Barındırdıkları flora ve fauna çeşitliliği ile biyolojik çeşitliliğin artmasına da katkı sağlarlar (Pehlivan,2016),
- Toprağın üst kısmını örtmek suretiyle rüzgar ve su erozyonuyla oluşan toprak kaybını önler, su korumayı sağlar ve toprak verimliliğini arttırır (Turna, 2012),
- Yeşil alanlar çevredeki mülkün değerini attırıp ekonomiye katkı sağlar (Yılmaz ve Irmak, 2004), Yaşama sevinci sağlayarak işgücü ve verimi arttırır, sağlık yönünden olduğu kadar beslenme ve diğer kullanımlar için ekonomik katkı sağlar, peyzaj amaçlı üretim ve pazarlama ile ilgili sektörün gelişmesine katkıda bulunur (Pehlivan,2016).
- İnsan eliyle oluşturulmuş doğal olmayan yapıların, negatifliğini azaltarak rahatlama sağlar.

Kentler ve yerleşim alanları için geçerli olan açık yeşil alanların bütün bu faydaları, küçük bir kent gibi düşünülen üniversite yerleşkeleri içinde geçerlidir. Üniversite yerleşkeleri, gece ve gündüz aktif olarak yaşamını sürdüren bir nevi canlı organizma veya yaşam formu olarak düşünülebilmektedir. Her canlı yaşam formunda olduğu gibi üniversite kampüslerinin de bu aktivitelere cevap verebilmesi için ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlardan belki de en kapsamlı ve önemli olanı peyzaj tasarım uygulamalarıdır.

Peyzaj tasarım uygulamalarında en önemli düzenleme materyali bitkilerdir. Yapılacak peyzaj düzenlemelerinde bitkiler durağan değil, dinamik bir öneme sahip olduklarından, sürekli gelişmekte ve ortamın görselliğini sürekli değiştirdiklerinden dolayı, bitkisel materyallerin yerleştirilmesi ve planlanmasına önem verilmelidir. Yerleştirilecek bitkisel materyalin planlanmasında bir takım hususlar dikkate alınmalıdır. Kent ve yerleşkeler içerisinde yer alan korular, parklar, bahçeler, meydanlar, yollar, caddeler, refüjler gibi kentsel mekanlarda bitki kullanımında hem kent insanı hem de

kentsel mekanlar için aşağıdaki hususlar dikkate alınarak tercih yapılmalıdır (Dirik, 2008).

- Öncelikle seçilecek yerli yada yabancı bitki türlerinin yetişme ortamı istekleri, kentin içinde bulunduğu bölgenin genel ve lokal ekolojik koşullarına uygun olmalıdır. Yani yöresellik kanununa dikkat edilmelidir.
- Bölgesel ekolojik koşullara (hava kirliliği, yüksek sıcaklık, düşük bağıl nem, az elverişli fiziksel ve kimyasal toprak özellikleri) uygunluk yanında, mekanik baskılar gibi kentsel ortamlara özgü koşullara da mümkün olduğunca dayanıklı türlerin seçilmesine dikkat edilmelidir. Örneğin, Huş (*Betula*), Kavak (*Populus*), Çamlar (*Pinus*), Kokarağaç (*Ailanthus altissima*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia*), Akçaağaç türleri (*Acer*), Gladiçya (*Gleditsia triacanthos*), Üvez (*Sorbus domestica*), Çitlenbik (*Celtis australis*), Erguvan (*Cercis siliquastrum*) vb.türler kent içinde kolaylıkla kullanılabilecek öncü türler olup uygun yerlerde kullanılmaları gerekir.
- Kentsel alanlardaki bitki türleri, uzun ömürlü olmalıdır. Zira hem güç ve pahalı olan yenileme dikimleri uzun sürelerde tekrarlanır, hem de bu türler gelişmiş halleriyle estetik ve fonksiyonel etkilerini kısa zamanda ve uzun yıllar sürdürürler (Çınar (*Platanus*), Yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia*), Ihlamur (*Tilia*) vb.).
- Türler kent peyzajına katkıda bulunabilecek estetik değere ya da üstleneceği görevleri bakımından yeterli işlevsel etkilere sahip özellikler taşımalıdır (Manolya (*Magnolia*), Sedir (*Cedrus*), Karaağaç (*Ulmus glabra*) vb.)
- Türler düzgün bir gövde ve simetrik bir tepe tacı geliştirmeli, gövde ve özellikle dalları kolay kırılıp düşmemeli, çürümemeli, genel olarak biyotik (böcek, mantar, vb.) ve abiyotik (fırtına, kar, vb.) zararlılara karşı dayanıklı olmalıdır (Sedir (*Cedrus*), Ardıç (*Juniperus*), Akçaağaç (*Acer*), Melez (*Larix*), Servi (*Cupressus*) vb.)
- Dikilecek türler kanalizasyon sistemlerini ve su borularını tıkayabilen, istilacı kökler geliştiren türler ile kuvvetli kök sürgünleri oluşturan türlerden olmamalıdır. Örneğin, söğüt, kavak, dut, kızılağaç ve akçaağaç

türleri istilacı kökleri nedeniyle filtrasyon ve arıtma tesisleri ile PTT, havagazı, su ve TEDAŞ tesisleri civarında kullanılmamalıdır.

- Kaldırım ve meydan gibi bazı yerlerdeki dikimlerde, kaplama, taş ve plakalara zarar vermesi söz konusu olan kuvvetli, sığ kökler geliştiren türler seçilmemelidir. Özellikle kent içi yol ağaçlandırmalarında kaldırımları kaldırıp bozması nedeniyle Dişbudak (*Fraxinus*), Çınar (*Platanus*), Yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia*) vb. pek kullanılmaz.
- Bir bitkisel tasarımda ana dokuyu veren tasarım elemanları olan ağaçlar, peyzajda en uzun ve baskın ve en çok çeşide sahip olan bitki grubudur (Pamay, 1992).

Bitkisel tasarımda genellikle; ağaçlar, çalılar ve yer örtücüler kullanılmaktadır.

Ağaçlar

Ağaçlar, boy, biçim ve dokusu açısından çeşitli farklılıklar göstermektedir.
5-10 m boyundaki ağaçlara kısa boylu ağaçlar, 10-20 m boyundaki ağaçlara orta boylu ağaçlar, 20 m'den büyük boydaki ağaçlara uzun boylu ağaçlar denir. (Yıldızcı, 1988).

Çalılar

Dikine alan bölücü olarak kullanılan bitkiler genellikle çalılardır. Toprak seviyesinden itibaren aynı kalınlıkta (çapta) birçok gövdesi bulunan ve fazla boylanmayan odunsu bitkilere 'çalı' denir. Bunları ağaç ve ağaççıklardan ayıran özellikleri, boylarının çok kısa olmaları ile gövdelerinin birden fazla olması ve bunların toprak düzeyinden bir arada çıkmalarıdır. Boyları genellikle 45 cm (diz boyu yüksekliği) ile 2.5-3 m boya kadar ulaşabilen uzunca ömürlü odunsu bitkilerdir (Yıldızcı, 1988).

Yer örtücüler

Bu gruptaki bitkiler bitkisel tasarımda tabanı oluştururlar. Diğer yeşil elemanların üzerine yerleştirildiği sürekli bir halı veya ana zemin elemanıdır. Genellikle bu haline kadar az parçalanırsa o kadar çok etkili olur. Zemin

örtüsünü oluşturan bitkiler olarak; çimler, çayırlar, 45 cm'e kadar boylanan çalılar, sarmaşık ve çiçekler sayılabilir (Yıldızcı, 1988). *Hedera helix* (Orman sarmaşığı), *Vinca minor* (Cezayir menekşesi), *Carboprotus edulis* (Kaz ayağı) gibi örnekler verilebilir (Arın, 2010).

Peyzaj uygulamalarında ve planlamalarda bu hususların dikkate alınması ilerde karşılaşılabilecek problemlerin ortaya çıkmasını önlemekte veya asgariye indirmektedir.

Yeşil alan ve parklar, aynı zamanda barındırdıkları biyolojik çeşitlilik açısından önemli ve rezerv alanlardır. Biyolojik çeşitlilik açısından zengin olan parklar ve yeşil alanlar, alanın gerçek ve değerlendirilebilir potansiyelini ortaya çıkarmaktadır. Alanın flora ve fauna yapısının belirlenmesi, hazırlanacak peyzaj projelerinin sürdürülebilir olasında büyük önem taşımaktadır. Doğal ve biyolojik çeşitliliği destekleyen alanlar (kanal, dere kenarı vb.) düzensiz, bakımsız görünüşlü ve güvenli olmayan alanlar olarak görülürler. Geleneksel ve yaygın görüş, parkların düzenli bakım yapılan (biçilen, sulanan, ilaçlanan vb.) ve süs bitkileri ile donatılmış ya da donatılması gereken alanlar olmaları şeklindedir. Oysa biyolojik çeşitlilik park yönetim planların yeniden revize edilerek, farklı türlerle zenginleştirilmiş, çeşitliliğin desteklendiği alanlar olarak uygulanmasıdır. Örnek olarak, biçmenin azaltıldığı, yaban çiçeklerinin kullanıldığı alanlar ve ağaç altlarında çalı gruplarına yer verilmesi uygulamalarıdır (Uslu ve Shakouri, 2012).

Peyzaj planlama, fiziksel bir planlama olması açısından yapılan çalışmalarda değişken veya sabit olsun doğal ortam özelliklerinin yönlendirici olması esasına dayanan bir yaklaşımdır. Ekolojik yaklaşımla küçük ölçekte bir çevre tasarımının büyük ölçekte bir peyzaj planlamanın hedefi, kullanıcıların ihtiyaç ve isteklerini karşılarken var olanın (bitki, hayvan ve insan) sürdürülebilirliğini sağlamak olmalıdır. Peyzaj planlama uygulamalarında üç temel faktör yönlendirici rol oynar. Bunlar;

1. Doğal Ortam Şartları (Topoğrafya, jeoloji, hidrografya, klimatik özellikler, toprak ve bitki örtüsü, güncel morfodinamik etken ve süreçler, vb.),

2. Hedefler (Ülke, bölge, şehir, turizm, yatırım, sanayi, tarım, vb. amaçlı planlamalar),

3. Kaynaklar ve imkanlar (Sahip olunan bireysel ve ulusal her anlamdaki kaynaklar, sosyal ve kültürel değerler ve imkanlardır) (Turoğlu, 2005). Üniversite yerleşkelerindeki planlamalarda, doğal ortam şartları ve kaynaklar belirleyici kriterler olarak önem kazanmaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parkları öğrenci ve çalışan personel açısından önemli olmakla birlikte, mevcut olan hastanesi ile hasta ve hasta yakınları tarafından da önemli olup, aktif olarak kullanılmaktadır.

Hastanelerin dış mekan özellikleri ve tasarımları hastalar üzerinde olumlu bir etki uyandırmakla birlikte, hastaların tedavi edilmesi sürecinde ruhsal, fiziksel ve sosyal anlamda önem taşımaktadır (Karakaya ve Kiper, 2011).

İyi tasarlanmış hastane bahçeleri; hastaları klinik ortamın oluşturduğu monotonluktan kurtararak, sosyal bir ortam oluşturmakta ve stresi azaltarak hastaların klinik sonuçlarını olumlu yönde etkilemektedir (Roger, 2002).

Hastane bahçelerinde, peyzaj düzenlemeleri genel olarak işlevsel ve estetik olarak ikiye ayrılmaktadır. İşlevsel olarak hastane bahçelerinin tasarımında; kullanıcı (ziyaretçi, hasta, personel) isteklerinin ve hastane kullanımlarının analiz edilerek en doğru çözümün bulunması, özel bir çaba ister. Estetik olarak ise tasarım kriterleri belirlenirken; kullanılan objeler, hasta ve ziyaretçiler için teskin edici nitelikte olmalıdır (Gülez ve ark., 2001). Hasta ve hasta yakınlarının en çok ihtiyaç duyduğu gereksinimlerin başında moral ve motivasyon gelmektedir. Görsellik ve bitkisel tasarım yönünden iyi düzenlenmiş ve tasarımı yapılmış olan hastane bahçeleri hasta ve yakınlarını psikolojik olarak rahatlatarak iyileşmelerine katkıda bulunmaktadır. Hastane bahçelerinde yapılan değerlendirmelerde; alan yetersizliği dışında en büyük sorun, peyzaj tasarım projelerinin bulunmayışıdır. Bahçe alanlarına ilişkin peyzaj

düzenlemeleri zaman zaman olanaklar doğrultusunda bahçelerin belirli bölümlerinde yapılmakta ve bu da tüm alanı kapsamadığından yeterli olmamakta, tasarımda eski ve yeni uyumsuzluğu ortaya çıkmaktadır. (Aksu, ve Demirel, 2012). Hastane bahçelerinin büyük çoğunluğundaki donatı elemanları ya hiç bulunmamakta ya da bulunanların bakıma ihtiyacı olmaktadır. Yeşil sistem ve bitkisel tasarımlar genel bir eksiklik durumundadır. Hastanelerin tamamının bahçelerinde plantasyon gelişi güzel yapılmakta ve teknik destek alınmamaktadır. Bu da zaman içerisinde yoğun, karışık, işlevden ve estetikten uzak yeşil sistemleri doğurmaktadır (Atabeyoğlu ve Bulut, 2006) . Yakın zamanda gündeme gelen iyileştirme bahçeleri ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda insan mekanizmasının doğa ile birebir ilişkili olduğu bulunmuş olup, yaşam stresi ve psikolojik sarsıntılarla doğa arasında bir bağlantı kurulmuş ve doğanın insan yaşamında bir tampon görevi üstlendiği anlaşılmıştır (Sherman ve vd., 2005).

Bahçede kullanılan bitkiler tozları rüzgarda dağılan bitkilerden seçilmemelidir. Gölge, ışık ve renk desen gösteren ve ayrıca hafif bir esinti de bile hoş ses oluşturan bitkiler kullanılmalıdır. Bitki seçiminde erken çiçeklenme, geç çiçeklenme, uzun çiçeklenme gibi mevsimsel durumlar göz önüne alınmalıdır. Farklı renk, doku ve biçim, form içeren bitkiler seçilmelidir. Güzel kokulu, kuşları, kelebekleri çeken, iklim zonuna dayanıklı, rüzgar ve yaprak sesi olan, güzel çiçekli, yapraklı ve meyveli, fonksiyonel olarak ise ayırıcı, birleştirici, mekan oluşturucu, kapalılık hissi oluşturan, duvarları kapatıcı, tırmanıcı bitkiler kullanılmalıdır (Sakıcı, 2009). Bitkisel tasarımda canlı renklere sahip materyaller kullanılmalı, donatı elemanları yeterli ve ufku açıcı çim alanlar kullanılmalıdır.

Kalite ve Yaşam Kalitesi Kavramı:

Günümüzde kalite tanımlamaları değişik şekillerde yapılmakta olup; Kalite kavramı insanların hayatında çok önemli bir yer tutmuş, her alanda insanların vazgeçemedikleri arasında yerini almıştır. Kalite şartlara uygunluk demektir (Crosby, 1996; Türksever, 2001). Kalite, bir malın ya da hizmetin tüketicisinin isteklerine uygunluk derecesidir (Juran, 1988 ; Türksever, 2001). Bu tanımı,

standartlaştırırsak kalite, Uluslararası Standardizasyon Teşkilatının tanımına göre, bir ürün ya da hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır (Türksever, 2001) şeklinde tanımlamalar yapılmıştır.

Kalite kavramından yola çıkarak, yaşam kalitesi kavramına gelindiğinde;
Yaşam kalitesi, bireyin ve toplumun gelişimini etkileyen, sosyal, sağlık, ekonomik ve çevre koşullarının etkileşimi olarak tanımlamaktadır (Shookner, 1997; Türksever, 2001). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ise, yaşam kalitesi, bireylerin, hayat içerisindeki durumlarını, ait oldukları kültürel yapı ve değerler sistemi bağlamında, algılama ve değerlendirme biçimidir. Söz konusu değerlendirme, bireylerin beklentileri, hedefleri, hayat standartları ve hayata ilişkin kaygıları ile ilişkili olarak şekillenir (Ceylan, 2007). Yaşam kalitesi öğelerinde insanların endişe ve ulaşılabilirlik standartları belirginlik sağlar.
Dünya Sağlık Örgütü'nün başka bir tanımına göre, yaşam kalitesi, bireyin fiziksel sağlığı, psikolojik durumu, özgürlük seviyesi, sosyal ilişkileri ve yaşadığı çevrenin başlıca özellikleriyle etkileşimleri gibi çok sayıdaki etkenle ilişki içerisinde şekillenen, karmaşık ve geniş bir kavramdır (WHOQOL, 1995). Sağlık, güvenlik, memnuniyet, refah ve fiziksel çevre gibi farklı alanlara ilişkin politika geliştirilmesine yönelik araştırmalarda, "yaşam kalitesi" kavramıyla birlikte "çevresel kalite", "yaşanabilirlik" ve "sürdürülebilirlik" gibi farklı kavramlar da kullanılmaktadır (Ceylan, 2007).

Çevresel kalite kavramı, çevrenin, sahip olduğu fiziksel, sosyal ve sembolik özellikleri üzerinden, barındırdığı nüfusa ve kullanıcılarına, huzur, refah ve memnuniyet duygusu verebilme potansiyelini ifade etmektedir (Lansing ve Marans, 1969). Çevresel kalite, kentsel çevre içerisinde, doğal çevrenin kullanılması, tüketim amaçlı olmayan manevi ihtiyaçların giderilmesini sağlayan önemli bir kentsel hizmettir (Chiesura, 2003).

Yaşanabilirlik kavramı ise, Pacione (2003) tarafından, "çevreye ait özellikler ve bireysel özellikler arasındaki etkileşimin davranış temelli bir işlevi" olarak tanımlamaktadır. Newman (1999), yaşanabilirliğin sağlık, konfor ve hem

toplumsal hem de bireysel düzeyde sosyal refah koşullarına ilişkin insani bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Yaşam kalitesiyle ilişkili bir başka kavram ise "sürdürülebilirlik" kavramıdır. Birleşmiş Milletler tanımına göre, sürdürülebilirlik, ekonominin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik gelişme süreçlerinin, doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirgemeyi amaçlayan küresel ölçekte etkili bir yaklaşımdır (Newman, 1999). Sürdürülebilir gelişme, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasında, gelecek kuşakların ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir dengenin kurulmasını öngören bir gelişme biçimidir (WCED, 1987). Bu tanımlarda ortak taraf, yaşam kalitesinin bireyin hayatına ilişkin objektif değişkenlere ve bireyin kendi algılaması doğrultusunda şekillenen sübjektif değişkenlere bağlı olarak gelişen, çok boyutlu bir kavram olduğudur. Yaşam kalitesi araştırmaları, söz konusu objektif ve sübjektif değişkenlerin, toplum refahı üzerindeki bütünleşik etkisini öne çıkarmaktadır. Toplum refahı arttıkça ve beklentileri karşılandıkça, yaşam seviyesi kalitesi de artmaktadır.

Tanımlamalardan yola çıkarak yaşam kalitesi ile ilgili aşağıdaki görüşler elde edilmektedir. (Dissart, 2000; Türksever, 2001):

- Yaşam kalitesi çok boyutlu ve geniş bir kavram olup, sınırları şekillendirilmemiştir.
- Yaşam, sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel (doğal ve yapılanmış çevre) olmak üzere farklı çevrelerden oluşmaktadır. Yaşam kalitesi de bu çevrelerin ayrı ayrı kalitelerinin birbirleriyle etkileşiminden ortaya çıkan bir bileşkedir.
- Genel olarak nesnel ve öznel göstergelerden söz edilebilir. Ancak yaşama ait verilerin algılanması gerekliliği ve bu nedenle öznel değerlendirmelerin yapılması genel kabul görmektedir.
- Yaşam kalitesi bileşenleri kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilir. Burada esas olan, temel faktörlerin (sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik vb.) o toplum tarafından nasıl algılandığının ölçülmesidir. Yaşamlarımızı geçirdiğimiz mekânların kullanıcılara

uygun tasarlanabilmesi ve mekânın fiziksel kalitesinin attırılması, kullanıcıların öznel değerlendirmelerini de pozitif yönde etkileyerek yaşam kalitesini arttırır.

Belirtilen ortak standartlar, bütün yerleşim ve yaşam alanları için geçerli olmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkeleri de bir yaşam alanı olduğuna göre, olması gereken yaşam kalite standartları yerleşkeler içinde geçerlidir.

Çalışma altı ana başlık altında sunulmuştur. Giriş bölümünde, tez konusunun önemi, gerekliliği, amaçları ve içeriğine ilişkin bilgiler verilmiş, ikinci bölümde konu ile ilgili olarak kavramsal ve teorik analiz yapılmış, kaynak özetleri bölümünde araştırmanın dayanağını oluşturan çalışmalar hakkında bilgiler sunulmuştur.

Materyal ve yöntem bölümünde ise, çalışmanın materyali ve çalışmada kullanılan yöntemler tanıtılmıştır. Araştırma bulguları ve tartışma bölümünde, çalışma kapsamında elde edilen bulgular ortaya konularak gerekli açıklamalar yapılmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde ise çalışmanın sonucu açıklanarak bir takım önerilerde bulunulmuştur.

2.KAVRAMSAL TEMELLER

Aşağıdaki tanımları içeren 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu EK-1'de, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu EK-2'de, 3194 Sayılı İmar Kanunu EK-3'de verilmiştir.

2.1. Park

Kentlinin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlardır diye tanımlamaktadır (Tanrıverdi, 1987).

Başka bir tanımla ise parklar; oyun mekanları ve spor alanlarını da bünyesinde barındırması, kentte daha geniş alan kaplaması ve yapay ve/veya doğal bitki örtüsüyle kent içerisinde ekolojik çeşitliliği desteklemesi nedeniyle kentsel açık alan planlamasının temel öğelerinden biri olarak tanımlamaktadır (Thompson, 2002). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere park kavramı ve açık yeşil alan kavramları iç içe geçmiş olgulardır. Bu iki olgu rekreatif kullanım özellikli alanlarda birlikte kullanılmaktadırlar.

2.1.1. Milli Park

Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

2.1.2. Tabiat Parkı

Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır.

2.1.3. Tabiat Anıtı

Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır.

2.1.4. Tabiatı Koruma Alanı

Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır.

2.2. Kent Ormanı

Kentsel alanların en önemli doğal elementi olan ağaç veya ormanların, çok yönlü estetik, ekolojik, psikolojik, ekonomik, bilimsel ve eğitsel anlamda sağladığı hizmetler ve işlevlerle yaşam kalitesini artırmasındaki rolü, gelişen toplumlarda "Kent Ormancılığı" kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda, kentsel mekanlarda kullanılan ağaçlar veya odunsu bitkiler, açık yeşil alan sistemleri (open greenspace), ağaç kültürü (arborikültür=arboriculture), bahçe kültürü (hortikültür=horticulture) ve günümüzde önemi giderek artan kent ormancılığı (urban forestry) gibi farklı disiplin ve çalışma konuları içinde yer almaktadır (Gül ve Serin, 2004).

Kent ormancılığı, ormancılığın özel bir dalı olup, belediye sınırları içinde ve çevresinde ağaç ve ağaç toplulukları ile ilgili planlama, tasarlama, tesisi ve yönetimi yanı sıra diğer yaban hayatı habitatları, rekreasyon olanakları, peyzaj tasarımı, yerel ağaç atık veya artıkların yeniden işlenip kullanılır hale getirilmesi gibi çok amaçlı yönetim sistemini kapsamaktadır (Harris vd., 1999; Miller, 1997).

Kent ormancılığını "Kent toplumunun ekonomik, sosyolojik, fizyolojik refahına mevcut ve potansiyel katkı sağlamak için ağaçların ve ormanların yetiştirilmesini hedefleyen ormancılığın özelleşmiş bir dalıdır" (Jorgensen, 1974) şeklinde tanımlamıştır.

Nilsson ve Randrup (1997) ise kent ormancılığını, "Kent içinde ve çevresinde bulunan ve kent halkına ekolojik, ekonomik ve sosyal yönden hizmet veren ağaç

ve ormanların tasarımı, tesisi, yönetimi, planlanması ve bakımıdır" olarak ifade etmişlerdir.

2.3. Sit

Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

2.3.1. Doğal Sit

Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır şeklinde tanımlanmıştır.

2.4. Açık Yeşil Alan

Şehir içerisindeki yapılaşması tamamlanmış alanlarda bulunan açık alan düzenlemelerinden şehir sınırlarında yer alan doğal alanlara kadar farklı ölçek ve işlevlerdeki açık alanları içermektedir. Yeşil alanlar kentsel sistem içerisinde ekolojik, fiziksel, rekreatif ve sosyo-kültürel işlevleriyle değer kazanan arazi kullanımlarıdır (Ceylan, 2007).

Açık alan kavramı, Dış mekan üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanımı için uygun potansiyel imkanı bulunan alanlar olarak algılanmaktadır. Üzerinde bitkisel eleman bulunmayan veya çok sınırlı sayıda bulunan meydanlar ve ulaşım alanları açık alan olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan, 1987).

Kentsel yeşil alanlar, doğal ve yarı doğal ekosistemlerin insan etkisiyle birleştirilmesi sonucu oluşturulur. Bu alanlar doğa ile kent arasındaki bağlantıyı

sağlar. Bu bağlamda kentsel alanlardaki yeşil bölgeler şehir etrafındaki doğal ve yarı doğal alanların yansımalarıdır (Bilgili, 2012).

2.5. Rekreasyon

İnsanoğlunun ruhsal ve bedensel açıdan yenilenmesini sağlayan boş zaman eylemleri, *rekreasyon* kavramı ile tanımlanmakta ve açıklanmaktadır (Tolunay vd., 2004).

Açık hava rekreasyon eylemleri ise; açık havada yapılan insanların istek ve ihtiyaçlarının özgürce tatmin edildiği eylemler (yürüyüş, piknik, manzara seyretme, kamp kurmak, balık tutmak, vb.) şeklinde olup, fiziksel açıdan sınırları bulunmamaktadır (Akesen, 1978).

Diğer bir tanımla; kentlinin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlardır diye tanımlamaktadır (Tanrıverdi, 1987).

3.KAYNAK ÖZETLERİ

Gül ve arkadaşları tarafından 2016 yılında yayınlanan bir çalışmada (Gül ve vd., 2016) Süleyman Demirel Üniversitesi'nde (SDÜ) 15 Fakültede görev yapan 150 akademisyen ve toplam 375 öğrenciye tesadüfi olarak anket yöntemi ile veriler elde edilmiş ve verilen sayısal yüzdesi ile istatistiki olarak birbirleriyle ilişkisi ortaya konulmuştur. SDÜ Öğretim elemanları ve öğrencilerinin yerleşke içindeki rekreasyonel talep ve eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, ortalama 3 veya 4 günlük sürede rekreasyonel faaliyetlerde bulunulduğu ve öğretim elemanları ve öğrencilerin farklı rekreasyonel eğilimleri ve taleplerinin olduğu belirlenmiştir. Öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından özellikle Fakülte kantinleri, Merkezi derslik kantini ve çevresi ve kapalı spor mekânlarının yaygın olarak kullanıldığı, yerleşkenin dış mekânlarının ise rekreasyonel tesis, mekân ve etkinliklerin yeterli ve tatmin edici düzeyde olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca rekreasyonel açıdan mekânsal organizasyonu ve yönetişimin de etkin ve yeterli düzeyde olmadığı da belirlenmiştir. Bununla birlikte yeme içme alışveriş yapılacak çarşı konseptinde mekânların olmaması, kafe ve restoran gibi sosyal mekânlar ile dış mekân oturma ve dinlenme gibi mekânlarının olmaması, fakültelerdeki kantinlerin hizmet kalitesi ve süresinin tatmin edici olmaması, vb. önemli eksikliklerin de olduğu belirlenmiştir.

SDÜ Sağlık Kültür ve Spor (SKS) Daire Başkanlığı içinde "Rekreasyon Yönetim Birimi" oluşturulmalı, uzun vadeli ve bütüncül mekânsal planlama yapılması, yerleşke içinde yeni yapılacak mimari projelerinin aynı zamanda peyzaj tasarım projeleri ile birlikte eşzamanlı olarak yapılması, yerleşke içinde yeşil alan içinde görsel ve işlevsel amaçlara uygun olabilecek bitkisel tasarım öngörülmesi, yerleşkeye giriş noktalarının azaltılması, yaya ve bisiklet yollarının tasarlanması, rekreasyonel etkinlik mekanlarının oluşturulması, her iki yerleşkede çarşı konseptli mekanların oluşturulması, donatı elemanlarının artırılması gibi sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Gelişmiş ülkeler, kentler ve büyük yerleşim yerlerinde, örneğin, New York'ta Central Park (340 ha), San Fransisko'da Golden Gate Park (410 ha), Londra'da

Hyde Park (250 ha) gibi çok geniş yeşil alanlar oluşturmuşlardır. Söz konusu parkların ortak nitelikleri, kent merkezlerinde içlerinde hiçbir beton yapı bulundurmayan, milyonlarca metrekarelik çim alanlar, açık su yüzeyleri ve koruluklardan oluşmalarıdır. Bu geniş alanlar, kent insanlarının psikolojik baskı ve stresten uzaklaşmasını sağlar, yarattıkları mikroklima ile kentlerin akciğerleri olarak görev yaparlar. Yapılaşmadan korunan geniş yeşil alanlar, farklı türlerden kuş, sincap vb. canlılar için uygun yaşam ortamı yaratarak kent insanının doğa ile bütünleşmesini de sağlarlar(Sarıçam ve vd., 2007).

Parkların daha yaşanabilir çevreler oluşturmada insanlara sağladıkları faydaları beş başlık altında toplamıştır (Yücel ve Yıldızcı, 2006):

Sosyal faydaları: Doğayla ve toplumun diğer üyeleriyle bir araya gelme fırsatları sunarlar.

Sağlık faydaları: Hem fiziksel hem psikoloji k yönden faydalar sunarlar.

Eğitici faydaları: Resmi ve resmi olmayan eğitim için kaynak oluştururlar.

Çevresel faydaları: Hava kalitesi, koruma ve çeşitliliğin artırılmasına katkıda bulunurlar.

Ekonomik faydaları: Doğrudan istihdam yaratma, yatırımı alana çekme ve yenilemeyi destekleme gibi olanaklar yaratırlar.

4. MATERYAL VE METOT

4.1. Materyal

Araştırmanın birincil verileri anket tekniğinden yararlanılarak elde edilmiştir. Anket örneği EK-5'de verilmiştir. İkincil veriler ise bu konuda yapılan çalışmalar, kitaplar taranarak elde edilmiştir. Çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi'nde çalışan personel ve öğrenciler oluşturmaktadır.

4.2. Metot

Çalışmada "Süleyman Demirel Üniversitesi Yerleşkelerinde Bulunan Yeşil Alan ve Parkların Öğrenciler ve Personelin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri" araştırılmıştır. Çalışma yöntemi, gözlem ve anket çalışması olarak iki şekilde yürütülmüştür. Gözlem çalışmasında değişik gün ve saatlerde Üniversitenin doğu ve batı yerleşkelerini kullanan öğrenciler ve çalışan personellerin nasıl kullandıkları gözlenerek notlar alınmıştır. Anket çalışmasında ise, araştırma amacı doğrultusunda hazırlanan anket formları öğrenciler ve çalışan personellere verilmiş ve doldurmaları istenmiştir. Anket formları değerlendirilerek, gözlem çalışmalarıyla elde edilen verilerle birlikte bulgular ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Anket formunda toplam 20 adet soru mevcut olup, ilk 5 soruda; araştırmaya katılanların cinsiyeti, yaşı, eğitimi, medeni durumu ve çalışma pozisyonu olmak üzere demografik özelliklerine ilişkin sorular mevcuttur. Geriye kalan 15 soruda ise katılımcıların Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde ki yeşil alan ve parklara bakış açısının araştırıldığı soruları içermektedir. Anket sorularının büyük çoğunluğunda 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Hiç katılmıyorum, katılıyorum, fikrim yok, katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklindedir. Bilgi ve önerileri içeren sorular ise araştırma katılımcılarının cevaplarına göre düzenlenmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi için SPSS 20 istatistik paket programından yararlanılmış ve istatistiksel analizlerde 0,05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

Anket tekniği ile elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Parametrik testlerden Bağımsız örneklem t testi (Independent Samples Test) ile Tek Yönlü Varyans Testi (One Way Anova) kullanılmıştır. Farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için ise Duncan testi yapılmıştır. Bu testlerin yanında betimleyici bilgileri sunmak için frekans ve yüzde analizinden faydalanılmıştır.

Çalışmada kullanılan yardımcı yöntemler ise literatür ve doküman analizi olmuştur. Literatür analizi ile tez konusu ile ilgili olarak daha önce yapılmış bilimsel çalışmalar (tezler, makaleler, araştırmalar, projeler vb.) taranarak konuyla ilgili bilimsel bilgiler toplanmıştır. Doküman analizi ile konuyla ilgili resmi kurumlardan gerekli harita, bilgi, istatistik vb. gibi dokümanlar ve veriler toplanmıştır.

4.3. Alanın Tanıtımı

Süleyman Demirel Üniversitesi, 1992 yılında Isparta'da kurulmuş ve bünyesinde 19 Fakülte, 4 Yüksekokul, 1 Devlet Konservatuarı, ön lisans eğitim veren 21 Meslek Yüksekokulu, lisansüstü eğitim veren 6 Enstitüsü ile 46 Araştırma Uygulama Merkezinden oluşmaktadır. 2017 yılı itibari ile SDU mevcut toplam öğrenci sayısı 84.474 olup (Lisans:37.544, Ön lisans:33.888, Yüksek Lisans:11.579; Doktora:1463), SDÜ Doğu ve Batı Yerleşkelerinden yararlanan yaklaşık 64.496 öğrenci, ilçe yerleşkelerinde 19.713 bulunmaktadır. 2015-2016 yılları itibari ile öğretim elemanı sayısı 2160, idari personel sayısı ise 1342' dir. SDÜ Doğu ve Batı Yerleşkelerinin toplam alanı 643,179 ha'dır. Bu alanın 258,552 ha'ı eğitim amaçlı bina ve tesisler, 23,352 ha'i sosyal amaçlı bina ve tesisler, 149,275 ha'ı spor amaçlı bina ve kapalı tesisler, 183,900 ha'ı açık ve yeşil alanlar, 28,100 ha'ı ise Süleyman Demirel Botanik Bahçesi alanları oluşturmaktadır (Gül ve vd., 2016). Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alanları doğal ve yapay yeşil alanları bir arada barındırmaktadır.

SDÜ yerleşkelerinde kültür merkezleri, sanat evleri, yemek salonları, kafeteryaları, spor üniteleri, banka, iletişim ve ulaştırma ofisleri, yurtları, eğlence mekânları, öğrenci meydanı ve şenlikleriyle canlı bir yaşam alanıdır.

Çok amaçlı Atatürk Kapalı Spor Salonu (basketbol, voleybol, fitness, step, aerobik, tırmanma duvarı ve masa tenisi vb), olimpik yüzme havuzu ve açık alanda çim saha futbol, basketbol, hentbol, voleybol, amfi tiyatro, halı saha, 1 adet futbol sahası, tenis kortları, atletizm pisti vb. alanlar mevcuttur.

İlk üniversitelerin önemli bir bölümü ile günümüzde kurulan üniversitelerin neredeyse tamamına yakını kampüs üniversiteleri şeklinde kurulmuştur. Dolayısıyla üniversite yerleşkelerinin planlanmasında, peyzaj planlama ve tasarım ilkelerinin de göz önünde tutulması zorunluluğu doğmuştur. Bu kapsamda; SDÜ yerleşkelerinin öğrencilerin rekreatif ihtiyaçlarını da karşılamaları için kuruluşundan itibaren açık yeşil alan ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmış olup, halen devam etmektedir.

SDÜ Lisans ve Lisansüstü eğitim programlarına kayıtlı öğrenci sayıları büyük bir ivmelenme kazanarak son yıllarda sürekli artış göstermiştir. Bu da SDÜ' nün her geçen yıl öğrenci kapasitesini artırarak daha çok öğrenciye ev sahipliği yapacağı anlamı taşımaktadır. Öğrenci kapasitesi arttıkça, yerleşkelerdeki sosyal ihtiyaçlarda buna paralel olarak artış göstermektedir. Belirtilen sayıda öğrenciye sahip olan böyle bir merkez yerleşkede aktif bir yaşam söz konusu olup, öğrenciler ve çalışanların tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir yapıya sahip olması gerekmektedir.

Eğitim öğretim için gerekli olan mimari yapılar ve binalar haricinde, insanların sosyal aktiviteleri için alanlar, dinlendirici ve eğlendirici özellikte açık yeşil alan ve parklar, ağaçlıklı alanlar, yer alan açık ve yeşil elemanlar; kampüsün çevre sınırları, kampüs girişleri, aktif açık rekreasyon alanları, pasif açık rekreasyon alanları, taşıt sirkülasyon sistemi, yaya sirkülasyon sistemi, plastik objeler (çeşme, heykel, anıt),kavşaklar, dış mekan mobilyaları (pergola, bank, kameriye), aydınlatma, bitkilendirme gibi yapılar gereklidir.

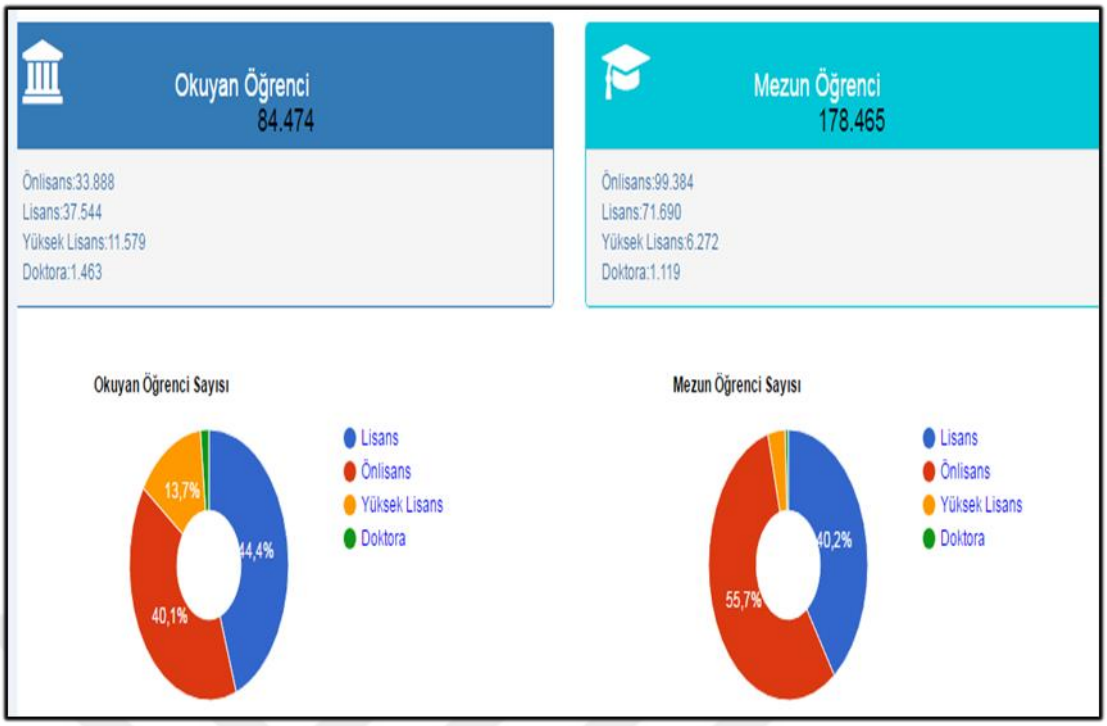
Üniversite kampüslerinde açık ve yeşil alanların genelde bir park şeklinde planlanması, gerek öğretim elemanları ve gerekse öğrencilerin huzurlu bir ortamda bulunması eğitim ve öğretimin kalitesi açısından önemlidir. Ayrıca,

üniversite kampüsleri, eğitim-öğretim ve barınma işlevlerinin yanı sıra, rekreasyon işlevlerini de karşılayacak şekilde planlanırlar. Spor tesisleri, kültürel tesisler ile açık ve yeşil alan düzenlemeleri ve bu mekanları birbirine bağlayan sirkülasyon sistemi (Yayalar, bisikletler ve araçlar kampüs peyzajı içerisinde sürekli hareket halinde bulunurlar. Bundan dolayı sirkülasyon sistemini oluştururken dikkat edilmesi gereken en önemli prensip, kampüs içerisinde rahat ve etkin dolaşımı sağlayabilmek ve istenilen noktaya en kısa sürede ulaşabilmektir. Sirkülasyon sisteminde; taşıt yolu, yaya yolu, gezinti yolu, servis yolu, meydanlar, otobüs durakları bulunmalıdır). Rekreasyon işlevinin öğeleri olarak ele alınırlar (Yılmaz, 1998).

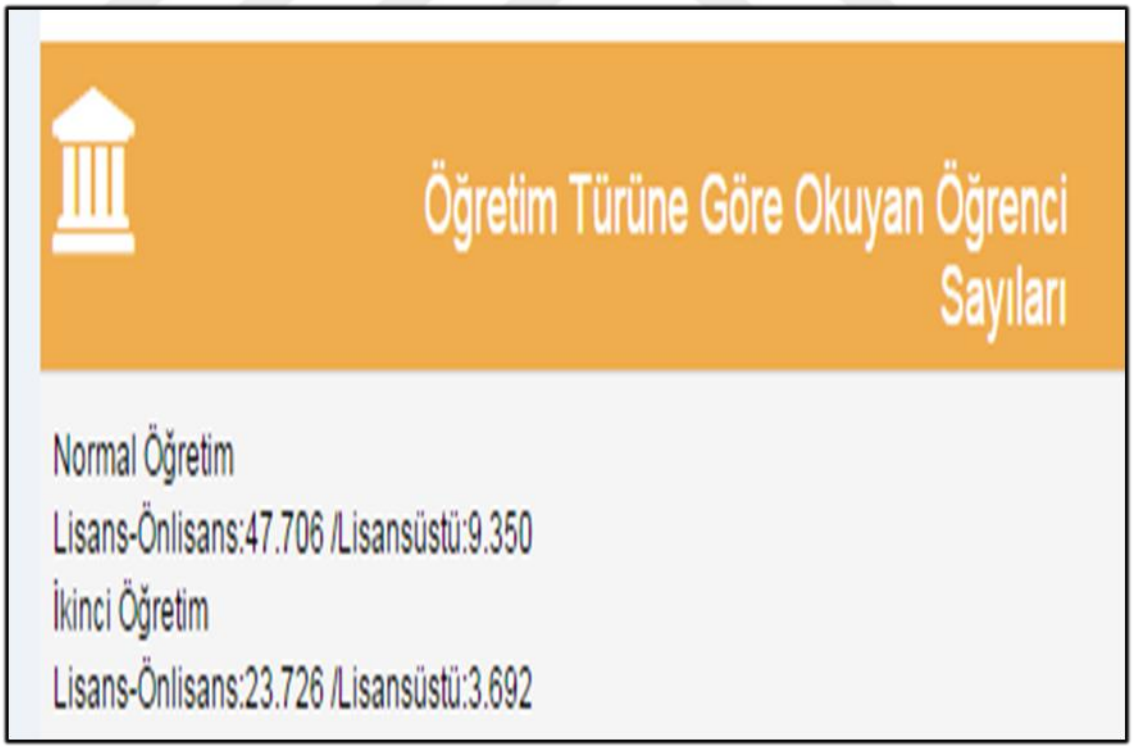
Üniversite yerleşkelerinde, açık ve yeşil alanların bazı önemli işlevleri bulunmaktadır. Bunlar; yapılarla kampüsün arasındaki bütünlüğü sağlamak; Sirkülasyon sistemi için gerekli alanı sağlamak; yerleşke de rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayacak dış mekan düzenlemesine olanak tanımak; Kampüsün sınırları içinde insanla çevresi arasında ilişkinin kurulmasını sağlamak; Kampüsün fiziksel gelişimi karşılamak için rezerv alanlar oluşturmak; Kampüse estetik açıdan katkıda bulunmak şeklinde belirtilebilir (Karakaş, 1999).

Süleyman Demirel Üniversitesi yıllar içinde öğrenci sayısı bakımından büyük bir ivmelenme göstermiş olup, öğrenci sayısı sürekli artmış ve buna paralel olarak rekreatif alanlara olan talep yükselmiştir.

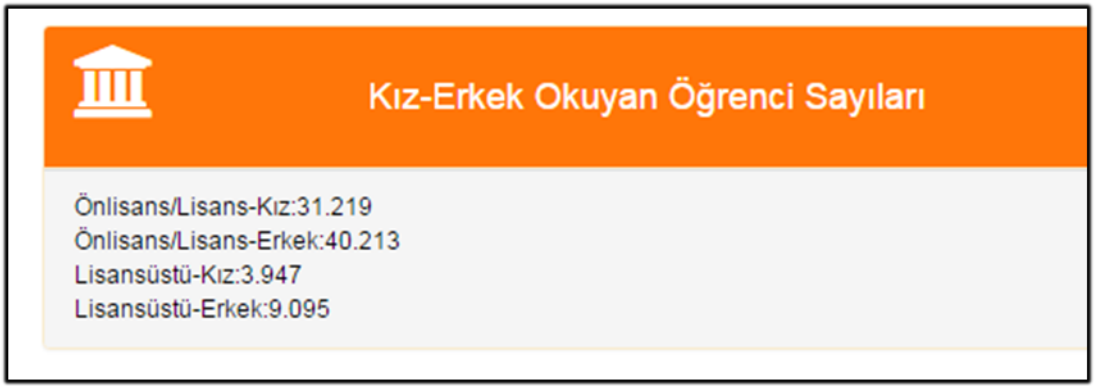
Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören ve mezun öğrenci sayıları Şekil 4.3.1'de, öğretim türüne göre okuyan öğrenci sayıları Şekil 4.3.2'de, cinsiyetlerine göre okuyan öğrenci sayıları Şekil 4.3.3'de, yerleşkelere göre okuyan öğrenci sayıları Şekil 4.3.4'de, yıllara göre kayıt yaptıran öğrenci sayıları Şekil 4.3.5'de verilmiştir.

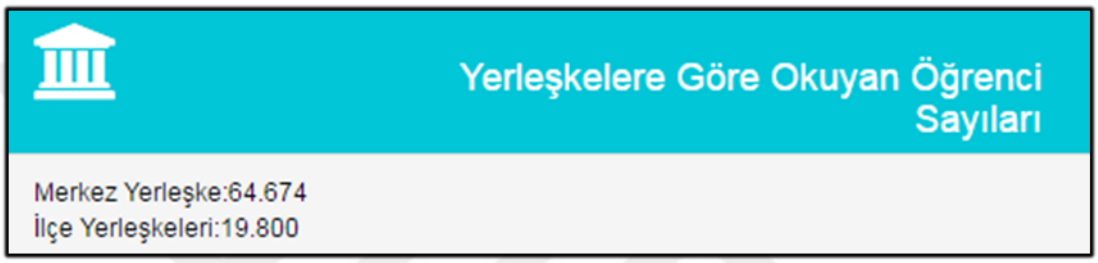
Şekil 4.3.1. Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören ve mezun öğrenci sayıları (SDÜ, 2017)

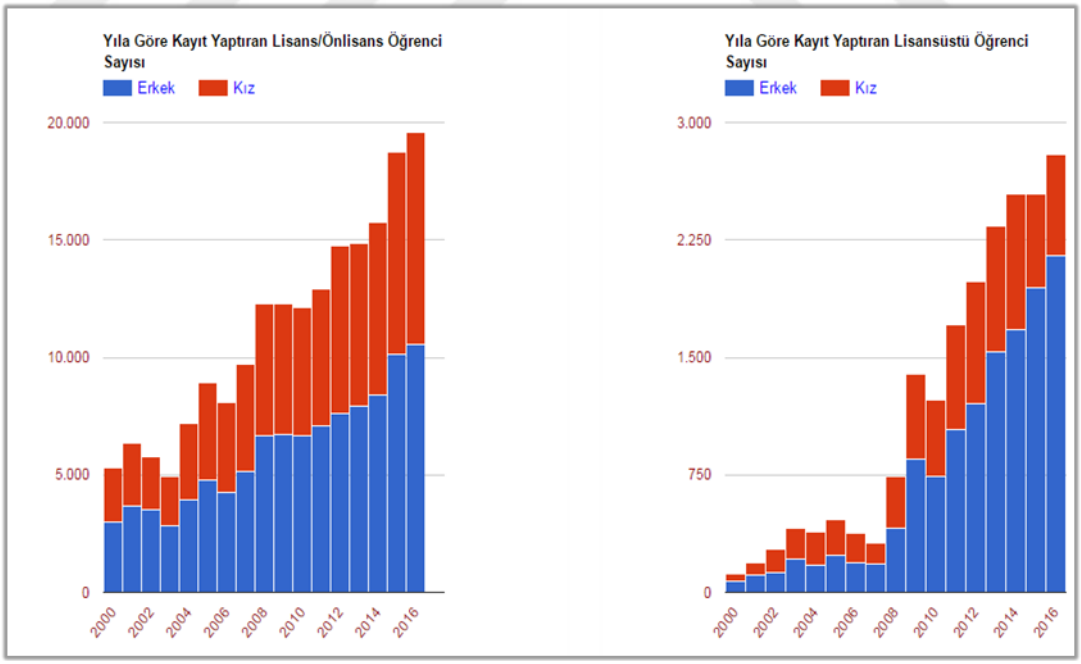
Şekil 4.3.2. Süleyman Demirel Üniversitesinde öğretim türüne göre okuyan öğrenci sayıları (SDÜ, 2017)

Şekil 4.3.3. Süleyman Demirel Üniversitesinde cinsiyetlerine göre okuyan öğrenci sayıları (SDÜ, 2017)

Şekil 4.3.4. Süleyman Demirel Üniversitesinde yerleşkelere göre okuyan öğrenci sayıları (SDÜ, 2017)

Şekil 4.3.5. Süleyman Demirel Üniversitesinde yıllara göre kayıt yaptıran öğrenci sayıları (SDÜ, 2017)

SDÜ Özel Ormanı ve Söbü Tepesi Ağaçlandırma Projesi

Üniversitemiz merkez yerleşkesinin güneybatısında yer alan ve Söbü Tepesi olarak bilinen 2500 dekarlık alan Orman Bakanlığı'nın 20.07.2001 gün ve KDM.5.1604-174/476 sayılı izin oluru ile ağaçlandırılmak ve korunmak üzere, 49 yıllığına Süleyman Demirel Üniversitesi Tüzel kişiliğine tahsis edilmiştir. Daha sonra üniversitemiz tarafından yapılacak özel ağaçlandırma çalışması için proje hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Üniversitemiz Orman Fakültesinden kurulan bir komisyon tarafından hazırlanan özel ağaçlandırma projesi Orman Bakanlığı Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü tarafından onaylanarak uygulamaya konulmuştur (SDÜ, 2016).

SDÜ adına özel ağaçlandırma uygulama projesine konu olan saha, Orman Amenajman Planlarına göre ağaçlandırılacak sahalar tablosunda yer almaktadır. Bu sahada var olan bitki örtüsü korunmuş, uygun noktalara toprak işlemesi yapılarak tüplü fidan dikilmiş ve saha olabildiğince geliştirilmeye çalışılmıştır (SDÜ, 2016).

Özel Ağaçlandırma projesine konu olan sahada, aşırı hayvan otlatması sonucu yer örtücü bitki formuna dönüşmüş Kermes Meşesi *(Quercus coccifera L.),* tek bireyler halinde sahaya dağılış gösteren az sayıda Boylu Ardıç *(Juniperus excelsa Bieb.)* odunsu taksolar ile sütleğen *(Euphorbia L.)* ve Sığır Kuyruğu *(Verbascus SAL.)* gibi yıllık otsu taksonlar bulunmaktadır (SDÜ, 2016).

Sahanın yetişme ortamı koşulları gereğince ağaçlandırmada tür olarak; Toros Sediri *(Cedrus libani A.Rich)* ve Anadolu Karaçamı *[Pinus nigra, Arn.subsp.pallasiana (Lamb.) Holmboe]* asli ağaç türleri kullanılmıştır (SDÜ, 2016).

Alana, 2500 adet Sedir, 3500 adet Yalancı Akasya, 1500 adet Mavi Servi, 1500 adet Aylantus, 1000 adet Negundo Akçaağaç, 500 adet Karaçam, 500, adet Dişbudak, 500 adet Çınar Yapraklı Akçaağaç dikilmiştir. Yaklaşık 8 km servis yolu inşaatı gerçekleştirilmiştir. Rekreasyonel kullanımlara yönelik teras

tesisleri gerçekleştirilmiştir. Patika yolların aplikasyonu ve alt yapı inşaatı yapılmıştır. Daha sonra Eski Danabank tesislerinin yanında hatıra ormanı oluşturulmuş, her bir fakülte için yer ayrılarak levhaları dikilmiş ve fidan dikimleri yapılmıştır (SDÜ, 2016).

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.1'de verilmiştir.

Çizelge 5.1.1 Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine ilişkin bulgular

Cinsiyeti	**Frekans**	**Yüzde**
Kadın	243	48,4
Erkek	259	51,6
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 48,4,'ü bayan iken, % 51,6'sı erkektir.

Araştırmaya katılanların yaş dağılımına ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.2'de verilmiştir

Çizelge 5.1.2. Araştırmaya katılanların yaş dağılımına ilişkin bulgular

Yaş Aralığı	**Frekans**	**Yüzde**
18-29	392	78,1
30-39	64	12,7
40-49	44	8,8
50-59	2	0,4
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 78,1'i 18-29 yaş aralığında, %12,7'si 30-39 yaş aralığında, % 8,8'i 40-49 yaş aralığında, % 0,4'ü 50-59 yaş aralığında bulunmaktadır.

Araştırmaya katılanların eğitim durumuna ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.3'de verilmiştir.

Çizelge 5.1.3. Araştırmaya katılanların eğitim durumuna ilişkin bulgular

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Lise	30	6,0
Lisans	435	86,7
Lisansüstü	37	7,4
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 86,7'si lisans, % 7,4'ü lisansüstü, %6,0'ı lise eğitimi almıştır.

Araştırmaya katılanların medeni durumuna ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.4'de verilmiştir

Çizelge 5.1.4. Araştırmaya katılanların medeni durumuna ilişkin bulgular

Medeni durum	Frekans	Yüzde
Bekar	386	76,9
Evli	116	23,1
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 76,9'u bekar, % 23,1'i evlidir.

Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonuna ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.5'de verilmiştir.

Çizelge 5.1.5. Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonuna ilişkin bulgular

Çalışma Pozisyonu	Frekans	Yüzde
İdari Personel	66	13,1
Akademik Personel	36	7,2
Öğrenci	383	76,3
İşçi	17	3,4
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 76,3'ü öğrenci, %13,1'i idari personel, % 7,2'si akademik personel, % 3,4'ü işçidir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda en çok yaptıkları aktivitelere ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.6' da verilmiştir.

Çizelge 5.1.6. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda en çok yaptıkları aktivitelere ilişkin bulgular

Yapılan aktivite	**Frekans**	**Yüzde**
Piknik yapmak	14	2,8
Çevreyi izlemek	85	16,9
Oturmak dinlenmek	285	56,8
Yürüyüş yapmak	93	18,5
Gazete kitap vs. okumak	25	5,0
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 56,8'i yeşil alan ve parklarda oturup dinlenmeyi tercih ederken, % 18,5'i yürüyüş yapmayı, % 16,9'u çevreyi izlemeyi, % 5,0'ı gazete, kitap vs. okumayı tercih etmektedirler.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan yararlanma sıklığına ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.7' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.7. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan yararlanma sıklığına ilişkin bulgular

Yararlanma Sıklığı	**Frekans**	**Yüzde**
Hiç kullanmıyorum	249	49,6
Ayda 1-7 gün	1	0,2
Ayda 1-15 gün	166	33,1
Ayda 1-23 gün	52	10,4
Ayda 1-30 gün	34	6,0
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 49,6'sı yeşil alan ve parklardan hiç yararlanmadığını belirtirken, % 33,1'i ayda 1-15 gün yararlandığını, % 10,4'ü ayda 1-23 gün yararlandığını, % 6,0'ı ayda 1-30 gün yararlandığını, % 0,2'si ayda 1-7 gün yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeyine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.8' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.8. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeyine ilişkin bulgular

Memnuniyet Düzeyi	**Frekans**	**Yüzde**
Hiç memnun değilim	47	9,4
Memnun değilim	124	24,7
Kararsızım	140	27,9
Memnunum	167	33,3
Çok memnunum	24	4,8
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 33,3'ü yeşil alan ve parklardan memnun olduğunu belirtirken, % 27,9'u kararsız olduğunu, % 24,7'si memnun olmadığını, % 9,4'ü hiç memnun olmadığını, % 4,8'i çok memnun olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların bakımlarından memnuniyet düzeylerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.9' da verilmiştir.

Çizelge 5.1.9. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların bakımlarından memnuniyet düzeylerine ilişkin bulgular

Yeşil alan ve parkların bakımlarından memnuniyet Düzeyi	**Frekans**	**Yüzde**
Hiç memnun değilim	31	6,2
Memnun değilim	137	27,3
Kararsızım	134	26,7
Memnunum	175	34,9
Çok memnunum	25	5,0
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların %34,9'u yeşil alan ve parkların bakımlarından memnun olduğunu belirtirken, % 27,3'ü memnun olmadığını, , % 26,7'si kararsız olduğunu, % 6,2'si hiç memnun olmadığını, % 5,0'ı çok memnun olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların yeterliliğine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.10' da verilmiştir.

Çizelge 5.1.10. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların yeterliliğine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parklar yeterlidir	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	84	16,7
Katılmıyorum	242	48,2
Fikrim yok	72	14,3
Katılıyorum	91	18,1
Tamamen katılıyorum	13	2,6
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 48,2'si yeşil alan ve parkların yeterli olduğuna Katılmadıklarını belirtirken, % 18,1'i yeşil alan ve parkların yeterli olduğuna Katıldıklarını, % 16,7'si yeşil alan ve parkların yeterli olduğuna tamamen katılmadıklarını, % 14,3'ü fikrinin olmadığını, % 2,6'sı yeşil alan ve parkların yeterli olduğuna tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.11' de verilmiştir

Çizelge 5.1.11. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parkların donatı elemanları yeterlidir	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	127	25,3
Katılmıyorum	267	53,2
Fikrim yok	39	7,8
Katılıyorum	56	11,2
Tamamen katılıyorum	13	2,6
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 53,2'si yeşil alan ve parkların donatı elemanlarının yeterli olduğuna katılmadıklarını belirtirken, % 25,3'ü tamamen katılmadıklarını, % 11,2'si donatı elemanlarının yeterli olduğuna katıldıklarını, % 7,8'si fikrinin olmadığını, % 2,6'sı tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda flora çeşitliliğinin yeterliliğine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.12' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.12. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda flora çeşitliliğinin yeterliliğine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parkların flora çeşitliliği yeterlidir	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	85	16,9
Katılmıyorum	271	54,0
Fikrim yok	74	14,7
Katılıyorum	61	12,2
Tamamen katılıyorum	11	2,2
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 54,0'ı yeşil alan ve parklarda flora çeşitliliğinin yeterli olduğuna katılmaz iken, % 16,9'u tamamen katılmadığını, % 14,7'si fikrinin olmadığını, % 12,2'si flora çeşitliliğinin yeterliliğine katıldıklarını, % 2,2'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda çay bahçesi ve kafeterya isteklerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.13' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.13. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda çay bahçesi ve kafeterya isteklerine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parklarda çay bahçesi ve kafeterya sayısı artırılmalıdır	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	37	7,4
Katılmıyorum	39	7,8
Fikrim yok	40	8,0
Katılıyorum	198	39,4
Tamamen katılıyorum	188	37,5
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 39,4'ü yeşil alan ve parklarda çay bahçesi ve kafeterya sayısının artırılmasına katılırken, % 37,5'i tamamen katıldıklarını, % 8,0'ı fikrinin olmadığını, % 7,8'i çay bahçesi ve kafeterya sayısının

artırılmasına katılmadıklarını, % 7,4'ü tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklara istenilen ilave tesislere ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.14' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.14. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklara istenilen ilave tesislere ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parklara istenilen ilave tesisler	**Frekans**	**Yüzde**
Kitaplık	1	0,2
Hepsi	23	4,6
Tuvalet	48	9,6
Süs havuzu	129	25,7
Kuş yuvası	75	14,9
Çeşme	56	11,2
Yürüyüş yolu	155	30,9
Kafe	10	2,0
Banklar artırılmalı	2	0,4
Bisiklet yolu	3	0,6
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 30,9'u yeşil alan ve parklarda istenilen ilave tesislere yürüyüş yolu cevabını verirken, % 25,7'si süs havuzu, % 14,9'u kuş yuvası, % 11,2'si çeşme, % 9,6'sı tuvalet, % 4,6'sı hepsini, % 2,0'ı kafe, % 0,6 bisiklet yolu, % 0,4'ü bankların artırılması, % 0,2'si kitaplık istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkların faydalarına ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.15' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.15. Araştırmaya katılanlar açısından yeşil alan ve parkların faydalarına ilişkin bulgular

Yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir	Frekans	Yüzde
Spor olanağı sağlar	19	3,8
Havayı temizler	41	8,2
Rahatlatır, dinlendirir	260	51,8
Doğayla yakınlaşmayı sağlar	113	22,5
Çevreyi güzelleştirir	69	13,7
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 51,8'i yeşil alan ve parkların en önemli faydasının rahatlatma, dinlendirme olduğunu belirtirken, % 22,5 doğayla yakınlaşmayı sağladığını, % 13,7'si çevreyi güzelleştirdiğini, % 8,2'si havayı temizlediğini, % 3,8'i spor olanağı sağladığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda ortalama kalış sürelerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.16' da verilmiştir.

Çizelge 5.1.16. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda ortalama kalış sürelerine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parklarda ortalama kalış süreleri	Frekans	Yüzde
6-8 Saat	12	2,4
4-6 Saat	27	5,4
2-4 Saat	109	21,7
0-2 Saat	354	70,5
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 70,5'i yeşil alan ve parklarda ortalama kalış sürelerinin 0-2 saat olduğunu belirtirken, % 21,7'si 2-4 saat, % 5,4'ü 4-6 saat, % 2,4'ü 6-8 saat olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkları hangi mevsimde tercih ettiklerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.17' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.17. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parkları hangi mevsimde tercih ettiklerine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parkların tercih edildiği mevsim	Frekans	Yüzde
Kış	11	2,2
İlkbahar	332	66,1
Yaz	116	23,1
Sonbahar	31	6,2
Herzaman	12	2,4
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 66,1'i yeşil alan ve parkları ilkbahar mevsiminde tercih ettiklerini belirtirken, %23,1'i yaz mevsiminde, % 6,2'si sonbahar mevsiminde, % 2,4'ü tüm mevsimlerde, % 2,2'si kış mevsiminde tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda hangi ağaçları tercih ettiklerine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.18' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.18. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda hangi ağaçları tercih ettiklerine ilişkin bulgular

Yeşil alan ve parklarda tercih edilen ağaçlar	Frekans	Yüzde
Altları bol güneşli, boylu ve seyrek ağaçları	34	6,8
Altları tam gölgeli, boylu ve sık ağaçları	253	50,4
Altları yarı gölgeli boylu ağaçları	215	42,8
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 50,4'ü yeşil alan ve parklarda altları tam gölgeli, boylu ve sık ağaçları tercih ettiklerini belirtirken, % 42,8'i altları yarı gölgeli boylu ağaçları, % 6,8'i altları bol güneşli, boylu ve seyrek ağaçları tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.19' de verilmiştir

Çizelge 5.1.19. Araştırmaya katılanların yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine ilişkin bulguları

Yeşil alan ve parklara bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	21	4,2
Katılmıyorum	55	11,0
Fikrim yok	40	8,0
Katılıyorum	215	42,8
Tamamen katılıyorum	171	34,1
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 42,8'i yeşil alan ve parklara bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine katıldıklarını belirtirken, % 34,1'i tamamen katıldığını, % 11,0'ı bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine katılmadığını, % 8,0'ı bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesi konusunda fikrinin olmadığını, % 4,2'si bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmesine tamamen katılmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların peyzaj alanlarının eğitim çalışmalarında kullanılmasına ilişkin bilgiler Çizelge 5.1.20' de verilmiştir.

Çizelge 5.1.20. Araştırmaya katılanların peyzaj alanlarının eğitim çalışmalarında kullanılmasına ilişkin bulguları

Peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	**Frekans**	**Yüzde**
Tamamen katılmıyorum	57	11,4
Katılmıyorum	191	38,0
Fikrim yok	158	31,5
Katılıyorum	78	15,5
Tamamen katılıyorum	18	3,6
Toplam	**502**	**100,0**

Buna göre araştırmaya katılanların % 38,0'ı peyzaj alanlarının eğitim çalışmalarında kullanılmak üzere yeterli olduğuna katılmadığını belirtirken, % 31,5'i fikrinin olmadığını, % 15,5'i peyzaj alanlarının yeterli olduğuna katıldığını, % 11,4'ü peyzaj alanlarının yeterli olduğuna tamamen katılmadığını, % 3,6'sı peyzaj alanlarının yeterli olduğuna tamamen katıldığını belirtmişlerdir.

5.2.Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları

Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Çizelge 5.2.1 'de verilmiştir.

Araştırmaya katılanların Üniversitesi yeşil alan ve parklarının memnuniyet düzeyleri cinsiyete göre değişmektedir. İstatistiksel olarak erkeklerin memnuniyet düzeyleri kadınlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 5.2.1.Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlar

Independent Samples Test

Cinsiyete Göre		**Levene Testi**		**t-testi sonuçları**		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?	Varyanslar eşit	12,673	,000	-1,264	500	,207
	Varyanslar eşit değil			-1,273	490,386	,204
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Varyanslar eşit	,038	,846	-,502	500	,616
	Varyanslar eşit değil			-,503	498,722	,615
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?	Varyanslar eşit	,739	,390	,288	500	,774
	Varyanslar eşit değil			,288	499,116	,774
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?	Varyanslar eşit	,048	,827	-2,660	500	,008*
	Varyanslar eşit değil			-2,660	498,084	,008
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?	Varyanslar eşit	,003	,957	-,525	500	,599
	Varyanslar eşit değil			-,526	498,440	,599
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.	Varyanslar eşit	,052	,819	-,402	500	,688
	Varyanslar eşit değil			-,402	498,033	,688
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.	Varyanslar eşit	3,609	,058	-1,558	500	,120
	Varyanslar eşit değil			-1,562	499,854	,119
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları	Varyanslar eşit	,001	,975	-,086	500	,931

içerisinde çay bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.						
	Varyanslar eşit değil			-,086	496,355	,931
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?	Varyanslar eşit	,141	,708	,457	500	,648
	Varyanslar eşit değil			,456	494,790	,648
Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?	Varyanslar eşit	,000	,992	-,308	500	,758
	Varyanslar eşit değil			-,308	498,154	,758
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?	Varyanslar eşit	23,429	,000	1,466	500	,143
	Varyanslar eşit değil			1,479	475,021	,140
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?	Varyanslar eşit	,691	,406	,208	500	,835
	Varyanslar eşit değil			,208	488,104	,836
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz?	Varyanslar eşit	,197	,657	,204	500	,838
	Varyanslar eşit değil			,204	499,338	,838
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.	Varyanslar eşit	1,467	,226	-1,101	500	,272
	Varyanslar eşit değil			-1,100	495,525	,272
Süleyman Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	Varyanslar eşit	1,668	,197	,131	500	,896
	Varyanslar eşit değil			,131	499,981	,896

5.3. Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları

Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına göre anket sorularına verdikleri cevaplar yönünden farklılığın belirlenmesinde yapılan One-Way Anova Testi sonuçları Çizelge 5.3.1'de verilmiştir.

Araştırmaya katılanların yaş dağılımına göre verdikleri cevaplar yönünden istatistiksel olarak fark bulunmamıştır.

Çizelge 5.3.1. Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?	Between Groups	4,569	3	1,523	2,315	,075
	Within Groups	327,638	498	,658		
	Total	332,207	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Between Groups	2,593	3	,864	,480	,696
	Within Groups	896,270	498	1,800		
	Total	898,863	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?	Between Groups	6,565	3	2,188	1,917	,126
	Within Groups	568,417	498	1,141		
	Total	574,982	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?	Between Groups	1,834	3	,611	,571	,634
	Within Groups	532,820	498	1,070		
	Total	534,653	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?	Between Groups	1,548	3	,516	,468	,704
	Within Groups	548,438	498	1,101		
	Total	549,986	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.	Between Groups	3,639	3	1,213	1,219	,302

	Within Groups	495,455	498	,995		
	Total	499,094	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.	Between Groups	2,986	3	,995	1,083	,356
	Within Groups	457,707	498	,919		
	Total	460,693	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde çay bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.	Between Groups	4,444	3	1,481	1,040	,374
	Within Groups	709,207	498	1,424		
	Total	713,651	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?	Between Groups	1,608	3	,536	,147	,932
	Within Groups	1813,773	498	3,642		
	Total	1815,380	501			
Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?	Between Groups	3,777	3	1,259	1,414	,238
	Within Groups	443,291	498	,890		
	Total	447,068	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?	Between Groups	,822	3	,274	,849	,468
	Within Groups	160,795	498	,323		
	Total	161,618	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?	Between Groups	,568	3	,189	,341	,796
	Within Groups	276,343	498	,555		
	Total	276,910	501			

Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz?	Between Groups	1,096	3	,365	,996	,394
	Within Groups	182,643	498	,367		
	Total	183,739	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.	Between Groups	9,179	3	3,060	2,509	,058
	Within Groups	607,307	498	1,219		
	Total	616,486	501			
Süleyma Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	Between Groups	3,337	3	1,112	1,124	,339
	Within Groups	492,992	498	,990		
	Total	496,329	501			

5.4. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları Çizelge 5.4.1'de ve Duncan testi sonucu Çizelge 5.4.2'de verilmiştir.

Üniversite yeşil alan ve parklarda en çok yapılan aktivite durumu eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi eğitim düzeyine sahip bireyler yönünden kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Duncan testi sonucu Çizelge 5.4.2'de gösterilmiştir. Buna göre lisansüstü eğitime sahip bireylerin bu alanlardan faydalanma düzeyi ile lise mezunu bireylerin faydalanma şekli farklılık göstermektedir. Lisansüstü eğitime sahip kişiler bu alanları yürüyüş yapmak için kullanırken, lise ve lisans mezunları daha çok oturmak ve dinlenmek için kullanmaktadır.

Çizelge 5.4.1. Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?	Between Groups	6,041	2	3,021	4,621	,010*
	Within Groups	326,166	499	,654		
	Total	332,207	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Between Groups	,039	2	,020	,011	,989
	Within Groups	898,823	499	1,801		
	Total	898,863	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?	Between Groups	4,147	2	2,074	1,813	,164
	Within Groups	570,835	499	1,144		
	Total	574,982	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?	Between Groups	3,269	2	1,635	1,535	,216
	Within Groups	531,384	499	1,065		
	Total	534,653	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?	Between Groups	2,895	2	1,447	1,320	,268
	Within Groups	547,091	499	1,096		
	Total	549,986	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.	Between Groups	,244	2	,122	,122	,885
	Within Groups	498,849	499	1,000		
	Total	499,094	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.	Between Groups	,241	2	,121	,131	,877
	Within Groups	460,452	499	,923		
	Total	460,693	501			

Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde çay bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.	Between Groups	2,375	2	1,187	,833	,435
	Within Groups	711,276	499	1,425		
	Total	713,651	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?	Between Groups	2,217	2	1,108	,305	,737
	Within Groups	1813,164	499	3,634		
	Total	1815,380	501			
Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?	Between Groups	1,212	2	,606	,678	,508
	Within Groups	445,856	499	,893		
	Total	447,068	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?	Between Groups	,766	2	,383	1,188	,306
	Within Groups	160,851	499	,322		
	Total	161,618	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?	Between Groups	1,405	2	,702	1,272	,281
	Within Groups	275,506	499	,552		
	Total	276,910	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz?	Between Groups	,124	2	,062	,168	,845
	Within Groups	183,615	499	,368		
	Total	183,739	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.	Between Groups	,541	2	,271	,219	,803
	Within Groups	615,945	499	1,234		
	Total	616,486	501			
Süleyman Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	Between Groups	,523	2	,262	,263	,769
	Within Groups	495,805	499	,994		
	Total	496,329	501			

Çizelge 5.4.2. Duncan testi sonucu

Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?			
Duncan			
Eğitim durumu	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
Lise	30	2,8333	
Lisans	435	3,0460	
Lisansüstü	37		3,4054
Sig.		,199	1,000

5.5. Araştırmaya katılanların medeni durumlarına göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları

Araştırmaya katılanların medeni durumlarına göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Çizelge 5.5.1 'de verilmiştir.

Üniversitesi yeşil alan ve parklarından memnuniyet düzeyi hakkındaki görüşler medeni duruma göre farklılık göstermiştir. Bu alanlardan bekarların memnuniyet düzeyi daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 5.5.1. Araştırmaya katılanların medeni durumlarına göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları

Independent Samples Test

Medeni durumlarına		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?	Varyanslar eşit	,057	,812	-,529	500	,597
	Varyanslar eşit değil			-,545	198,636	,587
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Varyanslar eşit	,033	,856	-,046	500	,964
	Varyanslar eşit değil			-,046	189,879	,964
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?	Varyanslar eşit	1,402	,237	-2,252	500	,025*
	Varyanslar eşit değil			-2,405	211,009	,017
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?	Varyanslar eşit	,615	,433	-1,024	500	,306
	Varyanslar eşit değil			-1,045	195,422	,297
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?	Varyanslar eşit	1,827	,177	,939	500	,348
	Varyanslar eşit değil			,967	198,437	,334
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.	Varyanslar eşit	1,000	,318	,589	500	,556
	Varyanslar eşit değil			,597	193,427	,551
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.	Varyanslar eşit	8,484	,004	1,357	500	,176
	Varyanslar eşit değil			1,448	210,662	,149
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları	Varyanslar eşit	12,239	,001	-1,552	500	,121

içerisinde çay bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.	Varyanslar eşit değil			-1,741	231,192	,083
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?	Varyanslar eşit	,083	,773	,335	500	,738
	Varyanslar eşit değil			,331	186,058	,741
Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?	Varyanslar eşit	,974	,324	,419	500	,675
	Varyanslar eşit değil			,428	195,605	,669
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?	Varyanslar eşit	1,572	,211	-,092	500	,927
	Varyanslar eşit değil			-,098	209,354	,922
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?	Varyanslar eşit	,749	,387	,984	500	,326
	Varyanslar eşit değil			1,003	195,022	,317
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz?	Varyanslar eşit	,008	,931	-,380	500	,704
	Varyanslar eşit değil			-,383	191,683	,702
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.	Varyanslar eşit	12,463	,000	-2,856	500	,004
	Varyanslar eşit değil			-3,266	240,406	,001
Süleyman Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	Varyanslar eşit	2,626	,106	-,121	500	,904
	Varyanslar eşit değil			-,115	176,437	,909

5.6. Araştırmaya Katılanların çalışma pozisyonlarına Göre Yapılan One-Way Anova Testi Sonuçları

Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonuna göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları Çizelge 5.6.1' de verilmiştir.

Üniversite de yeşil alan ve parklarda en çok yapılan aktivite ve yeşil alan ve parklarından memnuniyet düzeyi hakkındaki görüşler çalışma pozisyonuna göre farklılık göstermektedir.

Farklılığın hangi pozisyonda bulunan bireyler yönünden kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Duncan testi sonucu aşağıda gösterilmiştir. Buna göre akademik personel bu alanlardan yürüyüş yapmak için kullanırken, diğerleri genellikle oturmak ve dinlenmek için kullanmaktadır.

İşçilerin memnuniyet düzeylerinin diğer gruplara göre fazla olduğu tespit edilmiştir.
Duncan testi sonuçları Çizelge 5.6.2 ve Çizelge 5.6.3'de verilmiştir.

Çizelge 5.6.1. Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonuna göre yapılan One-Way Anova Testi sonuçları

ANOVA

Çalışma Pozisyonuna		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?	Between Groups	8,037	3	2,679	4,116	,007*
	Within Groups	324,170	498	,651		
	Total	332,207	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Between Groups	5,497	3	1,832	1,021	,383
	Within Groups	893,366	498	1,794		
	Total	898,863	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?	Between Groups	8,986	3	2,995	2,636	,049*
	Within Groups	565,996	498	1,137		
	Total	574,982	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?	Between Groups	4,554	3	1,518	1,426	,234
	Within Groups	530,099	498	1,064		
	Total	534,653	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?	Between Groups	1,270	3	,423	,384	,765
	Within Groups	548,716	498	1,102		
	Total	549,986	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.	Between Groups	4,276	3	1,425	1,435	,232
	Within Groups	494,817	498	,994		
	Total	499,094	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.	Between Groups	2,820	3	,940	1,022	,382
	Within Groups	457,874	498	,919		
	Total	460,693	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde çay	Between Groups	5,029	3	1,676	1,178	,318

bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.	Within Groups	708,623	498	1,423		
	Total	713,651	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?	Between Groups	3,937	3	1,312	,361	,781
	Within Groups	1811,443	498	3,637		
	Total	1815,380	501			
Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?	Between Groups	1,184	3	,395	,441	,724
	Within Groups	445,884	498	,895		
	Total	447,068	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?	Between Groups	,508	3	,169	,524	,666
	Within Groups	161,109	498	,324		
	Total	161,618	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?	Between Groups	,505	3	,168	,303	,823
	Within Groups	276,406	498	,555		
	Total	276,910	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz?	Between Groups	1,274	3	,425	1,159	,325
	Within Groups	182,465	498	,366		
	Total	183,739	501			
Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.	Between Groups	6,144	3	2,048	1,671	,172
	Within Groups	610,342	498	1,226		
	Total	616,486	501			
Süleyman Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir	Between Groups	1,103	3	,368	,370	,775
	Within Groups	495,225	498	,994		
	Total	496,329	501			

Çizelge 5.6.2. Duncan testi sonucu

Yeşil Alan ve Parklarda En Çok Yapılan Aktivite			
Duncan testi sonucu			
Pozisyonu	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
İşçi	17	2,7647	
İdari	66	2,9848	
Öğrenci	383	3,0470	
Akademisyen	36		3,4722
Sig.		,150	1,000

Çizelge 5.6.3. Duncan testi sonucu

Yeşil Alan ve Parklarından Memnuniyet Düzeyi			
Duncan testi sonucu			
Pozisyonu	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
İşçi	17	1,6471	
Akademik	36		2,1111
Öğrenci	383		2,1358
İdari	66		2,1970
Sig.		1,000	,725

6. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu tez ile Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların öğrenciler ve personelin yaşam kalitesi üzerine etkileri araştırılmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi Yerleşkelerinde hâlihazırda kullanılmakta olan parklar ve yeşil alanların kullanım olanakları araştırılmış, personel ve öğrencilerin kullanım düzeyleri ile işlevsellik durumu belirlenmiş, donatı ve bitkisel elemanlar açısından yeterlilikleri tespit edilmiş, kullanıcıların rekreatif ihtiyaçlarına ne kadar cevap verilebildiği belirlenmiş, kullanıcılar açısından memnuniyet düzeyleri belirlenerek mevcut tablo tespit edilmiştir.

Ortaya çıkarılan mevcut durum tablosuna göre, yapılabilecek rekreasyon çalışmaları konusunda, eksik bulunan veya ihtiyaç duyulan peyzaj tasarım uygulamalarının hayata geçirilerek yararlanma ve memnuniyet düzeylerinin artırılması doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

Yapılan anket çalışması ve analiz sonuçlarına göre; Araştırmaya katılanlar yeşil alan ve parklarda çoğunlukla oturup dinlenmeyi tercih etmektedirler, araştırmaya katılanlar yüksek bir oranda yeşil alan ve parklardan yararlanmadıklarını belirtmiş, en fazla yararlanan grup ayda 1-15 gün yararlandığını ifade etmiştir. Yeşil alan ve parklardan memnun olanlar ve alanların bakımlarından memnun olanların oranı çalışma sonuçlarına göre daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılanlar yerleşkelerdeki yeşil alan ve parkları ile alanlardaki donatı elemanlarını yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre, yeşil alan ve parklardaki flora çeşitliliğinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanlar tarafından alanlarda çay bahçesi ve kafeterya sayılarının artırılması istekleri bulunmaktadır.

Çalışma sonuçlarına göre, yeşil alan ve parklarda en çok talep edilen tesis yürüyüş yolu olup, sırasıyla bunu süs havuzu, kuş yuvası, çeşme, tuvalet, kafe, bisiklet yolu, bank ve kitaplık takip etmektedir.

Yeşil alan ve parkların en önemli faydasının rahatlatma ve dinlendirme olduğu çalışmaya katılanlar tarafından ifade edilmiş bunu sırasıyla doğayla yakınlaşmayı sağlama, çevreyi güzelleştirme, havayı temizleme, spor olanağı sağlama ifadeleri takip etmiştir.

Araştırmaya katılanların yeşil alan ve parklarda ortalama kalış süreleri en yüksek oranla 0-2 saat olduğu belirlenmiştir. Diğer kalış süreleri sırasıyla, 2-4 saat, 4-6 saat ve 6-8 saat olarak değerlendirilmiştir.

Yerleşkelerdeki yeşil alan ve parkların genellikle İlkbahar mevsiminde tercih edildiği, daha sonra tercih oranlarına göre yaz, sonbahar ve kış mevsimini tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Yeşil alan ve parklarda, altları tam gölgeli boylu ve sık ağaçların bulunması tercih edilmiş, daha sonra sırasıyla altları yarı gölgeli boylu ağaçları ve an düşük oranda altları bol güneşli boylu ve seyrek ağaçları tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanlar, yeşil alan ve parklara bisiklet yolu ile spor aletlerinin eklenmesini istemektedirler.

Üniversite yerleşkelerindeki, peyzaj alanlarının eğitim çalışmalarında kullanılabilmesi için yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanlardan; erkeklerin kadınlara göre yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarının verdikleri cevaplar yönünden fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu alanlarda yapılan aktiviteler eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılanlardan lisansüstü eğitime sahip kişiler bu alanları yürüyüş yapmak için kullanırken, lise ve lisans mezunları oturmak ve dinlenmek için kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katılanlardan bekarların yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların çalışma pozisyonları yeşil alan ve parklardan memnuniyet düzeyleri açısından farklılık göstermekte olup, işçilerin memnuniyet düzeylerinin diğer guruplardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin yeşil alan ve parkları yürüyüş yapmak için kullandığı, diğerlerinin genellikle oturmak ve dinlenmek için kullandığı tespit edilmiştir.

Yapılan bu çalışma ile Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının personel ve öğrencilerin yaşam kalitesi üzerine etkileri araştırılmış, memnuniyet düzeyleri belirlenmiş, talep ve istekleri tespit edilerek konuyla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur.

- Üniversite yerleşkelerinde personel ve öğrencilerin rekreasyonel taleplerinin karşılanarak, çalıştıkları ve öğrenim gördükleri mekanların daha cazip hale getirilmesi onların stres düzeylerini azaltarak, psikolojik olarak rahatlamalarını sağlayacaktır.
- Üniversite yerleşkelerinde yapılacak planlamaların, artan personel ve öğrenci sayılarına göre uzun vadeli öngörülerek yapılacak bina ve tesislerin konumlandırılmasında rekreasyonel alanların belirlenerek uygulamaların bu planlama doğrultusunda yapılması.
- Yerleşke içindeki yeşil alan ve parkların rekreasyon açısından daha cazip hale getirilerek, bu alanlardan yararlanmayan grupların alandan yararlanmalarının sağlanması.
- Alanlardan sorumlu ilgili idareler (Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı, Park ve Bahçeler Şube Müdürlüğü vs.) ile koordinasyonun sağlanarak,

alanlardaki donatı elemanlarının(bank, pergola, aydınlatma unsurları gibi) sayılarının ve kullanışlılıklarının artırılması sağlanmalıdır.

- Alanlardaki flora çeşitliliğinin artırılması ve alandaki doğal yapıya uygun bitkisel materyallerin kullanılması sağlanmalıdır.
- Alanların daha işlevsel kullanılmasını sağlayacak, çay bahçesi ve kafeterya gibi yapıların artırılması sağlanmalıdır.
- Yeşil alan ve parklarda, yürüyüş yolu, süs havuzu, kuş yuvası, çeşme, tuvalet, bisiklet yolu gibi yapıların artırılması ve yerleşkelerde homojen bir dağılım tesis edilmesi gerekmektedir.
- Yeşil alan ve parkların faydalarıyla ilgili olarak, farkındalık oluşturacak çalışma ve etkinliklerin yapılması, konuyla ilgili olarak üniversitede yer alan topluluk ve grupların desteklenmesi sağlanmalıdır.
- Yerleşkelerde bulunan yeşil alan ve parkların sadece belirli mevsimlerde değil, bütün mevsimlerde kullanılmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmalı, yarı açık veya kapalı rekreasyon alanları oluşturulmalıdır.
- Yeşil alan ve parklarda bitkilendirme çalışmaları esnasında görsel tasarıma önem verilmeli, temalı parklar oluşturulmalıdır.
- Yaya ve araç sirkülasyon yolları oluşturulmalı, yeşil alan ve parklara ulaşım kolaylaştırılmalıdır.
- Yerleşke içindeki yollara, her yola özgü belirleyici ve özgün ağaçlandırma çalışmaları yapılmalı ve yolların o ağaç isimleriyle isimlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Alandaki parkları kullanan özellikle kadın kullanıcıların kendilerini güvende hissetmeleri sağlanmalı, parklar buna göre konumlandırılmalı ve gerekli aydınlatma öğeleri ile güvenlik önlemleri oluşturulmalıdır.
- Hastane bölgesinde, hasta ve hasta yakınlarını psikolojik olarak rahatlatmak, dinlenme, yürüyüş olanakları sağlamak amacıyla iyileştirme bahçeleri oluşturulmalı, çevredeki yeşil alanlar geniş çim alanlar olarak tasarlanmalı, gerekli donatı elemanları ile desteklenerek suni gölet gibi alanlar oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

Akesen, A., 1978. Türkiye'de Ulusal Parkın Açıkhava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek: Uludağ Ulusal Parkı), İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, No: 2484/262.

Aksu, Ö., Demirel Ö., 2012. Hastane Bahçelerinde Peyzaj Tasarımları: Trabzon Kenti Örneği.

Arın Ö., 2010. Bitkisel Tasarımın Görsel Açıdan Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Bursa Soğanlı Botanik Parkı Örneği

Asan, Ü., Özdemir, İ., 2005. Kent Korularında Envanter, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, B, 1, 55, 16-30. İstanbul.

Atabeyoğlu Ö., Bulut Y., 2006. Hastanelerin Dış Mekan Tasarımları ve Erzurum Kenti Örneği. Kent ve Sağlık Sempozyumu, 267-268, Bursa.

Bilgili, B.C., Gökyer, E., 2012. Urban Green Spaces System Planning-Landscape Planning.

Comission for Architecture and Built Environment-CABE , Making Contracts for Wildlife: How to Encourage Biodiversity in Urban Parks Erişim tarihi: 22.07.2017.http:// www.cabe.org.uk,

Ceylan, A., 2007. Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm İle İlişkilendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Chiesura, A., ve Groot, R., 2003. Critical Natural Capital: a Socio-CulturalPerspective, Ecological Economics, 44, 219-231.

Crosby, P.B., 1996. Quality is Still Free, Mc Glaw Hill, New York.

Dirik, H., ve Ata, C., 2005. Kent Ormancılığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, B, 1, 55, 1-14, İstanbul.

Dirik, H., 2008. Plantasyon (Bitkilendirme ve Dikim) Teknikleri, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayın No: 490, 978-975-800-1, İstanbul.

Dissart J.-C and Deller S.C., 2000. Quality of Life in the Planning Literature, Journal of Planning Literature, 15, 1.

Eminağaoğlu, Z., Yavuz, A., 2010. Kentsel Yeşil Alanların Planlanması ve Tasarımını Etkileyen Faktörler: Artvin İli Örneği. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi

Gülez S., Öztekin B., Bekçi B., 2001. Hastane Bahçeleri, Acil Servis Girişleri Sert Zemin Düzenlemesi. ZKÜ Tıp Fakültesi, Acil Giriş Örneği. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi.

Gül, A., Küçük, V., 2001. Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, S.D.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, A, 2, 1302-7085, 27-48, Isparta.

Gül, A., Serin, N., 2004, Kent Ormancılığı Bir Yönetim Planı Model Önerisi. I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi.

Gül, A., Keleş E., Uzun Ö.F. , 2016. Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Yerleşke İçindeki Rekreasyonel Talep ve Eğilimleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi.

Harris, R.W., Clark, J.R., Matheny, N.P., 1999, Arboriculture. Integrated Management of Landscape Trees, Shrubs and Vines. Prentice Hall. Upper Saddle River, , p:7-15, New Jersey.

Jorgensen, E., 1974, Towards an urban forestry concept. Prepared fort he 10th Commonwealth Forestry conference, Ottowa, Canada .

Juran, J. M., 1988. Planning For Quality, The Free Pres, Collier Mc. Millan, New York.

Karakaş, B. 1999, Üniversite Yerleşke Planlaması, Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Edirne.

Karakaya B., Kiper T., 2011. Hastane Dış Mekan Tasarımlarının Edirne İli Örneğinde İrdelenmesi. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi.

Keleş, R., 1984. Kentleşme ve Kent Politikası, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 540, Ankara.

Lansing, John B., Marans, Robert W., 1969. Evaluation of Neighborhood Quality, Journal of the American İnstitute of Planners 35, p.195-199.

Miller, R.W., 1997, Urban Forestry Planning anda Managing Urban Grenspaces. Second Edition Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey.

Newman. PWG., 1999. Sustainability and Cities: Extending the Metabolism Model, Landscape and Urban Planning, 33. 219-226.

Nilsson, K., Randrup, T.B., 1997. Şehir ve Şehir Çevresi Ormancılığı XI. Dünya Ormancılık Kongresi, Antalya, s. 72-86.

Pacione, M., 2003. Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective, Landscape and Urban Planning, 65.

Pamay, B. 1992. Park ve Bahçelerimiz İçin Bitki Materyali I, Ağaçlar ve Ağaççıklar Bölümü.

Pehlivan, T.,2016. Kentsel Yeşil Alanların Peyzaj ve Silvikültürel Yönden Değerlendirilmesi Trabzon Örneği.

Roger S., 2002. Health Benefity of Gardens in Hospital. Paper for Conference Plants for People, International Exhibition Floriade.

Sakıcı Ç., 2009. Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde Tedavi Edici Peyzaj Tasarımları. Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.

Sarıçam, S., Yılmaz, O., Erdoğan, N., Erdem, Ü. 2007. "Bitkiler, Yeşil Doku Ve Yaşamsal Etkileri", Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Sherman, Sandra A., Mardelle McCuskey Shepley and James W. Varni., 2005. Children's Environments and Health-Related Quality of Life: Evidence İnforming Pediatric Healthcare Environmental Design. Children, Youth and Environments.

Shookner, M. 1997, The quality of life in Ontario: Quality of life index: Ontario Social Development Council& Social Planning Network of Ontario, Ontario.

Tanrıverdi, F. 1987. Peyzaj Mimarlığı, Bahçe Sanatının Temel İlkeleri ve Uygulama Metodları, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:63, Ziraat Fakültesi Yayınları No: 291, Erzurum.

Thompson, C., 2002, Urban Open Space in 21st Century, Landscape and Urban Planning, s. 59-72.

Tolunay A., Alkan H., Korkmaz M., 2004. Isparta Tarihi Ayazmana Mesireliği'nin Açıkhava Rekreasyonu Açısından Kullanıcı Özellikleri. *Süleyman* Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 8-1 (2004) 59-7*0.*

Turna, İ., 2012. Kent Ormancılığı, K.T.Ü. Orman Fakültesi Ders Notları No: 92, Trabzon.

Turoğlu, H., 2005 Fiziksel Planlama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Yayınları, s. 355-365.

Türksever, Evcil N., 2001. Türkiye'de Büyükşehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Uslu, A.,ve Shakouri, N., 2012. Kentsel Peyzajda Yeşil Altyapı ve Biyolojik Çeşitliliği Destekleyecek Olanaklar, Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 2013.

WCED, 1987, Brundlandt Rapport. Our Common Future. Oxford University Press. Oxford.

WHOQOL, 1995. Position paper from the World Health Organization, Social Science & Medicine, p. 1403-1409.

Yıldızcı, A.C., 1982. Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, B. 1998, Bartın Kenti Açık ve Yeşilalan Sisteminin Saptanması Üzerine Bir Araştırma, Peyzaj Yüksek Mimarlığı Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın.

Yılmaz, H., Irmak, M.A., 2004. Erzurum Kenti Açık-Yeşil Alanlarında Kullanılan Bitki Materyalinin Değerlendirilmesi, Ekoloji Dergisi, 13, 52, 9-16.

Yücel, Gökçen F., Yıldızcı Ahmet C., 2006, Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması, itüdergisi, s.222-232.

EKLER

EK-1. 2873 SAYILI MİLLİ PARKLAR KANUNU

MİLLİ PARKLAR KANUNU[1]

Kanun Numarası : 2873
Kabul Tarihi : 9/8/1983
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 11/8/1983 Sayı : 18132
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa : 508

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç ve Tanımlar

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanunun amacı, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar:

Madde 2 – Bu Kanunda yer alan;

a) Milli park; bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını.

b) Tabiat parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,

c) Tabiat anıtı; tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını,

d) Tabiatı koruma alanı; bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Belirleme, Planlama ve Kamulaştırma

Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının belirlenmesi:

Madde 3 –(Değişik: 8/8/2011-KHK-648/ 33 md.)

Orman ve Su İşleri Bakanlığınca millî park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanlar, Millî Savunma Bakanlığının olumlu görüşü, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkların görüşü de alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile millî park olarak belirlenir.

Orman ve orman rejimine tabi yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları Orman ve Su İşleri Bakanının onayı ile belirlenir.

Orman ve orman rejimi dışında kalan yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı belirlenmesine veya Orman ve Su İşleri Bakanlığınca belirlenmiş olanların işlemlerinin tamamlanması için gerekli yerlerin orman rejimine alınmasına ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir ve bu alanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tescil edilir.

---

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 35 inci maddesi ile bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında, 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, 8 inci maddesinin birinci fıkrasında, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında, 12 nci maddesinin birinci fıkrasında, 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, 15 inci

maddesinin ikinci fıkrasında ve 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Tarım ve Orman Bakanlığınca" ibareleri "Orman ve Su İşleri Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

İşletme[1]

Madde 4 – Bu Kanun hükümlerine göre milli park olarak belirlenen yerlerin özellik ve nitelikleri gözönünde tutularak, koruma ve kullanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere, kuruluş, geliştirme ve işletilmelerini kapsayan gelişme planı, ilgili bakanlıkların olumlu görüşleri ve gerektiğinde fiili katkılarıyla, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur.

Gelişme planı uyarınca iskan ve yapılaşmaya konu olacak yerler için, imar mevzuatına göre imar uygulama planları, milli park gelişme planı hüküm ve kararlarına uygun olarak hazırlanır veya hazırlattırılarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile yürürlüğe konulur. [2]

Üçüncü madde hükümleri uyarınca tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı olarak belirlenen yerler için gerekli projeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur. [3]

Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki turizm bölge, alan ve merkezlerinde, turizm yatırımlarına ilişkin plan kararları Çevre ve Şehircilik ile Orman ve Su İşleri Bakanlıklarının görüşü alınarak sonuçlandırılır. [4]

Kamulaştırma:

Madde 5 – Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzelkişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesisler, onaylı uygulama imar planına göre hazırlanacak projelerin gerçekleşmesi için, gerekli görüldüğünde, 6830 sayılı İstimlak Kanunu hükümlerine göre, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca kamulaştırılır. [5]

Taşınmazların tahsisi:

Madde 6 – Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı içinde kalıp da, bu Kanunun uygulanması için gerekli olanlardan;

a) Hazineye ait taşınmaz mallar, Orman ve Su İşleri Bakanlığının talebi üzerine[6],

b) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerler, resen Hazine adına tescilini takiben,

c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerinde belirlenenler dışında, kamu idareleri ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmaz mallar ve irtifak hakları, 6830 sayılı İstimlak Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca, belirlenecek bedelin ödenmesi şartıyla,

d) **(Mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.)**

Tahsis edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İzin İşleri

Kamu kurum ve kuruluşlarına verilecek izinler:

Madde 7 – Milli park veya tabiat parklarında, planlarına uygun olması şartıyla, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak her türlü plan, proje ve yatırımlara Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir ve uygulamalar bu Kanun hükümlerine göre denetlenir.

---

(1) Bu madde başlığı "Planlama" iken, 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 34 üncü maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 34 üncü maddesi ile bu fıkrada yer alan "İmar ve İskan Bakanlığının" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 34 üncü maddesi ile bu fıkrada yer alan "planlar" ibaresi "projeler" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(4) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 34 üncü maddesi ile bu fıkrada yer alan "Tarım ve Orman Bakanlığının" ibaresi "Çevre ve Şehircilik ile Orman ve Su İşleri Bakanlıklarının" *şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.*

(5) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 36 ncı maddesi ile bu fıkrada yer alan "hazırlanacak planın" ibaresi "onaylı uygulama imar planına göre hazırlanacak projelerin" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(6) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 37 nci maddesi ile bu bentte yer alan "Tarım ve Orman Bakanlığının" ibaresi "Orman ve Su İşleri Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Ancak; bu Kanun kapsamına giren yerlerde tarihi ve arkeolojik sahalarda kazı, restorasyon ve bilimsel araştırmalar Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine verilecek izinler:

Madde 8 – Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dahilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir. Bu izin üzerine gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine tesis edilecek intifa hakkı süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu süre sonunda bütün tesisler eksiksiz olarak Hazineye devredilir. Ancak, işletmesinin başarılı olduğu Kültür ve Turizm Bakanlığınca belgelenen hak sahiplerinin intifa hakkı, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca tesisin rayiç değeri üzerinden belirlenecek bedelle doksandokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda Hazineye devir işlemi bu uzatma sonunda yapılır. Milli park ve tabiat parklarının gelişme planları kesinleşmeden bu Kanunda sözü edilen izin verilemez.

Hakların devri:

Madde 9 – Orman ve Su İşleri Bakanlığınca kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine tesis olunan intifa hakları ve bu haklara dayanılarak yapılan ve yapılmakta olan tesislerin üçüncü şahıslara devri, Orman ve Su İşleri Bakanlığının muvafakatına bağlıdır. *(1)*

İzin verilmeyecek yerler:

Madde 10 – Tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla kullanma izni verilemez veya irtifak hakkı tesis edilemez.

Petrol ve madenlerin aranması ve işletilmesi için izin verilmesi:

Madde 11 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerde maden ve petrol kanunları gereğince araştırma ve işletme ruhsatnamesi veya imtiyazı, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla Bakanlar Kurulu kararı ile verilebilir.

Araştırma ve işletme faaliyetlerinde bu yerlerin korunması amacıyla riayet edilecek hususlar Orman ve Su İşleri Bakanlığınca belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Görevler

Yapı ve tesisler:

Madde 12 – Bu Kanunun 7 nci ve 8 inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanlarındaki planların gerektirdiği her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı, üstyapı ve diğer tesisler Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır, yönetilir veya işletilir.

Kaynakların geliştirilmesi:

Madde 13 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki ormanlarda, makilik ve fundalıklarda ve diğer arazi kullanma şekillerinde, koruma ve çok taraflı kullanımı esas tutan orman amenajman planlarına dayanılarak, tabiat varlıklarının korunmasını, geliştirilmesini ve devamlılığını sağlayacak teknik faaliyetler yapılır.

---

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 37 nci maddesi ile bu fıkrada yer alan "Tarım ve Orman Bakanlığının" ibaresi "Orman ve Su İşleri Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Tabii çevre ve ekosistemlerin korunması ve iyileştirilmesi yönünden teknik ve bilimsel gereklere göre, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca düzenlenecek rapora dayanılarak hazırlanacak özel amenajman planları uyarınca belirli yerlerde ve belirli sürelerde üretim, avlanma ve otlatma faaliyetlerine izin verilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Koruma

Yasaklanan faaliyetler:

Madde 14 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerde;

a) Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,

b) Yaban hayatı tahrip edilemez,

c) Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,

d) Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,

e) Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

Tescil yasağı:

Madde 15 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşları ve Hazineye ait taşınmaz mallar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki mevcut açıklıkların ve var olan ağaçların, bitki örtüsünün yanması, her ne sebeple olursa olsun kesilmesi, sökülmesi, boğulması, budanması sonunda oluşacak açıklıkların ve arazinin çeşitli şekillerde düzeltilmesi suretiyle elde edilecek sahaların işgali, kullanılması, bu yerlere her türlü yapı ve tesis yapılması, bu yapı ve tesislerin tapuya tescili yasaktır.

Bu gibi yapı ve tesislere hiçbir kayıt ve şart aranmadan doğrudan doğruya Orman ve Su İşleri Bakanlığınca el konulur.

Koruma görevlileri ve alan kılavuzları:[(1)]

Madde 16 – Bu Kanun kapsamına giren alanlarda; koruma hizmetleri ve suçların takibi 6831 sayılı Orman Kanununun beşinci fasıl dördüncü bölümünde yer alan suçların takibi ile ilgili hükümlere istinaden; orman muhafaza memurlarınca sağlanır.

(Ek fıkra: 3/7/2005-5400/1 md.) Bu Kanun kapsamına giren alanların kaynak değerlerinin korunarak kullanılmasına imkân sağlamak amacıyla uzun devreli gelişim planlarına uygun olarak yapılan ziyaretçi yönetim plânlarının etkin bir şekilde uygulanması ve korunan alanlara gelen ziyaretçilerin doğru bilgilendirilmesi bakımından ve korunan alan yönetiminden olumsuz etkilenen yöre insanının kayıplarının en aza indirilmesine imkân sağlanmak üzere, korunan alan sınırları dâhilinde ve yakın çevresinde yaşayan yöre insanının alan kılavuzu olarak yetiştirilmeleri konusunda Orman ve Su işleri Bakanlığı ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerekli çalışmaları yapar. [(2)]

---

(1) Bu madde başlığı "Koruma görevlileri:" iken, 3/7/2005 tarihli ve 5400 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 38 inci maddesi ile bu fıkrada yer "Çevre ve Orman Bakanlığı" ibaresi "Orman ve Su İşleri Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Ek fıkra: 3/7/2005-5400/1 md.) Eğitime alınacak alan kılavuzu adaylarının seçimi, eğitimleri, eğitim sonunda başarılı olanların görevlendirilmeleri ve çalışmalarına ilişkin esas ve usûller Çevre ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Döner sermaye gelirleri: [1]

Madde 17 – (Mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.; Yeniden düzenleme: 26/2/2014-6527/7 md.)

Bu Kanuna tabi alanlardan elde edilecek gelirler, Orman ve Su İşleri Bakanlığı döner sermayesine gelir kaydedilir. Bu gelirler, münhasıran bu Kanun gereği ihtiyaç duyulan mal, hizmet ve yatırımların finansmanında kullanılır.

Fon gelirleri:

Madde 18 – (Mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.)

Fonun kullanılması:

Madde 19 – (Mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.)

YEDİNCİ BÖLÜM

Cezalar

Madde 20 – 6831 sayılı Orman Kanunu ile 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ve 1380 sayılı Su ürünleri Kanununda yasaklanan fiillerin bu Kanunun uygulandığı yerlerde işlenmesi halinde, cezalar bir misli artırılarak hükmolunur. [2]

Madde 21 – (Değişik: 23/1/2008-5728/420 md.)

Bu Kanunda yazılı yasaklamalara ve mecburiyetlere aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yönetmelikler:

Madde 22 – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde;

a) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin şekil ve esasları, görev, yetki ve sorumlulukları belirleyen yönetmelik Çevre ve Şehircililk ve Kültür ve Turizm bakanlıklalarının görüşleri alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca[3],

b) **(Mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.)**

Çıkarılır.

Bu yönetmelikler Resmi Gazatede yayımlanarak yürürlüğe konulur.

––––––––––––––––

(1) Bu madde başlığı "Fon teşkili:" iken, 26/2/2014 tarihli ve 6527 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde yeniden düzenlenmiştir.

(2) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 419 uncu maddesiyle; bu maddede yer alan ""3167" ibaresi "4915" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 39 uncu maddesi ile bu bentte yer alan "İmar ve İskan" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Uygulanmayan ve kaldırılan hükümler:

Madde 23 – Bu Kanunun uygulandığı yerlerde, 6831 sayılı Orman Kanununun ek 3 üncü maddesinin (A) fıkrasının (c) bendi hükmü uygulanmaz.

20/3/1950 tarihli ve 5614 sayılı Abant Gölü Çevresinin Bolu Özel İdaresine Temlikine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Abant gölü çevresi Devlet ormanı olarak 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre yönetilir ve işletilir. Ancak bu yerlerde mevcut yapı ve tesisler üzerinde Bolu Özel İdaresi ile diğer gerçek ve tüzelkişilerin kazanılmış hakları saklıdır.

Geçici Madde 1 – (2873 sayılı Kanunun kendi numarasız geçici maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Bu Kanun kapsamına giren yerlerde evvelce verilmiş kullanma izni, intifa ve irtifak hakları, geçerlilik süresi bitimine kadar sahibi tarafından kullanılmak üzere bu Kanun hükümlerine göre yeniden düzenlenir.

Yürürlük:

Madde 24 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 25 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-2. 2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU (1) (2)

Kanun Numarası : 2863
Kabul Tarihi : 21/7/1983
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 23/7/1983 Sayı : 18113
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa : 444

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Kapsam:

Madde 2 – Bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar:

Madde 3 – Bu Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a) Tanımlar:

(1) **(Değişik: 14/7/2004 – 5226/1 md.)**"Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır. (3)

———————————

(1) 17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle bu Kanuna eklenen ve teselsül sebebiyle Ek Madde 1 olarak numaralandırılan ek madde hükmü gereğince, Kanunun 6, 8, 20 ve 65 inci maddelerinde geçen "Yüksek Kurul, Bölge Kurulları", "Koruma Kurulları"; 54 ve 62 nci maddelerinde geçen "Yüksek Kurul", "Koruma Yüksek Kurulu"; "Bölge Kurulu" ise "Koruma Kurulları" olarak değiştirilmiş ve gerekli değişiklik madde metinlerine işlenmiştir;daha sonra 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değiştirilen Ek Madde 1 hükmü gereğince,bu Kanunda yer alan

"Koruma Kurulu" ibareleri, "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 41 inci maddesi ile bu Kanunda yer alan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ibareleri "Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" şeklinde ve "kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu" ile "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" ibareleri "Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) Bu alt bende 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, "kent kalıntıları" ibaresinden sonra gelmek üzere" kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya"ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(4) "Koruma"; ve "Korunma"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Korunma alanı"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

(6) **(Değişik: 17/6/1987 - 3386/1 md.)** "Değerlendirme"; kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi, kullanılması ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

(7) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Ören yeri"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

(8) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Koruma amaçlı imar plânı"; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

(9) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Çevre düzenleme projesi"; ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz

önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

(10) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Yönetim alanı"; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

(11) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Yönetim plânı"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

(12) **(Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Bağlantı noktası"; yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.

(13) **(Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.)** "Doğal (tabii) sit"; jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.

(14) **(Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.)** "Taşınır tabiat varlıkları"; jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli taşınır tabii değerlerdir.

(15) **(Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.)** "Sokak sağlıklaştırma proje ve uygulamaları"; kentsel sit alanları ve koruma alanlarında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile sokaktaki diğer yapıların özgün sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerle birlikte korunması ve belgelenmesine yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon, kentsel tasarım projeleri ile mühendislik dallarında yapılması gereken her türlü proje ve bunların uygulamalarıdır.

(16) **(Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.)** "Etkileşim-geçiş sahası"; korunması gerekli kültür varlıklarını ve sit alanlarını doğrudan etkileyen, sit bölgeleriyle bütünlük gösteren, daha önceden sit sınırları içindeyken sit sınırları dışına çıkarılmış veya sit sınırları dışında tutulmuş korunacak sokak, meydan, yapı grupları ve benzerlerinin yer aldığı, sit bölgeleri arasında kalmış, sitleri doğrudan etkileyen veya koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma aşamasında gözönünde bulundurulması gereken alanlardır.

b) **(Değişik: 17/6/1987 - 3386/1 md.)** Kısaltmalar:

(1) "Bakanlık"; Kültür ve Turizm Bakanlığını,

(2) "Koruma Yüksek Kurulu"; Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,

(3)**(Değişik:14/7/2004 – 5226/1 md.)** "Koruma Bölge Kurulu"; Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu,

İfade eder.

Haber verme zorunluğu:

Madde 4 – Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı

bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askeri garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülki amire; mülki amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına ve en yakın müze müdürlüğüne bildirir.

İhbar alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet malı niteliği:

Madde 5 – Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları:

Madde 6 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,

b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,

c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoklar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar,

mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir. (1)

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindendir.

Tespit ve tescil:

Madde 7 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/2 md.)

(Değişik birinci fıkra : 26/5/2004-5177/26 md.) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tespiti, Kültür ve Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak yapılır.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları gözönünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur.

_____

(1) Bu fıkraya 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle "mozaikler" ibaresinden sonra gelmek üzere ", peri bacaları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(Mülga: 8/10/2013-6498/1 md.)

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese han, hamam, mescit, zaviye, sebil, mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, envarterlenmesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır.

(Ek: 8/10/2013-6498/1 md.) Tescil kararları, tescil olunan taşınmazın kadastral bilgileri ile birlikte, tapu siciline şerh düşülmek üzere ilgili tapu müdürlüğüne bildirilir.

(Ek: 8/10/2013-6498/1 md.) Tek yapı ölçeğindeki kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanlarına ilişkin tescil kararları, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu uyarınca maliklere tebliğ edilir.

(Ek: 8/10/2013-6498/1 md.) Sit alanlarının, tabiat varlıklarının ve tek yapı ölçeğinde tescil edilen taşınmazlar da dâhil olmak üzere malikleri idarece tespit edilemeyen taşınmazların tescil kararları, Resmî Gazete'de yayımlanır ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle duyurulur.

(Değişik: 8/10/2013-6498/1 md.) Tespit ve tescil ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi:

Madde 8 – Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapıllamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir. **(Ek cümle: 8/10/2013-6498/2 md.)** Korunma alanlarına dair koruma bölge kurulu kararları, 7201 sayılı Kanun uyarınca maliklere tebliğ edilir. Koruma Kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

(Ek: 8/10/2013-6498/2 md.) Malikleri idarece tespit edilemeyen kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesciline ilişkin kararlar, Resmî Gazete'de ilan yoluyla duyurulur ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle yayımlanır.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümlerinin ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar. Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı:

Madde 9 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/3 md.)

Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaî ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılamaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaî ve fizikî müdahale sayılır.

Yetki ve yöntem:

Madde 10 – Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırmak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir. (1)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması,Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Milli Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Milli Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın

sağlanması, Milli Savunma Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

_____

(1) Bu fıkraya 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle "yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere " veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak " ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik: 17/6/1987 - 3386/4 md.) Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, mevlevihane, çeşme ve benzeri kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi koruma kurulları kararı alındıktan sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

(Mülga sekizinci fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)

(Ek: 17/6/1987 - 3386/4 md.) Araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi Bakanlığa aittir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.) Belediyeler belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.) Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar plânı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.) Alanın özelliği göz önüne alınarak, bu büroların hangi uzmanlık dallarından teşekkül edeceği, çalışma, izin usul ve esasları; Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Hak ve sorumluluk:

Madde 11 – Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. **(Değişik ikinci cümle: 22/5/2007-5663/1 md.)** Ancak, kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca birinci grup olarak tescil ve ilan edilen kültür varlıklarının bulunduğu taşınmazlar ile birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanlarındaki taşınmazlar zilyetlik yoluyla iktisap edilemez.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı *(1)*

Madde 12 – Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca ayni, nakdi ve teknik yardım yapılır (...) .(2)

(Mülga ikinci ve üçüncü fıkralar: 21/2/2001 - 4629/6 md.)

(Mülga 4 üncü fıkra: 14/4/2004 - 5226/6 md.)

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bakanlıkça yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(Değişik altıncı fıkra : 4/2/2009-5835/1 md.) Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

(Değişik yedinci fıkra : 4/2/2009-5835/1 md.) Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; il özel idaresince ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır. İl özel idarelerince yapılan projeler için kullanılan miktar özel hesabın % 30'unu geçemez.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir.

(Ek fıkra: 28/12/2006-5571/22 md.) Yukarıdaki hükümlere göre, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak tahsil olunan miktarlar tahsil edildiği ayı takip eden ayın onuncu günü akşamına kadar il özel idarelerine bir bildirim ile beyan edilerek aynı süre içinde ödenir. Tahsil ettikleri katkı payını yukarıda belirtilen süre içinde il özel idarelerine yatırmayan belediyelerden, bu katkı payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.

––––––––––––

(1) Bu madde başlığı "Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı fonu:" iken, 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş, aynı maddeyle birinci fıkrada yer alan "ve kredi verilir" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu aradaki "Yapılanma hakları ile ilgili müktesep haklar Yönetmelikle belirlenir." cümlesi Anayasa Mahkemesinin 28/6/1988 tarihli ve E.1987/21, K.1988/25 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(Ek fıkra: 28/12/2006-5571/22 md.) Belediye başkanları, belediyelerin tahsil ettikleri paylardan il özel idarelerine ödemeleri gereken taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı paylarının, zamanında ve tam olarak ödenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ödenmeyen paylar, ilgili il özel idaresinin talebi üzerine ilgili belediyenin İller Bankasından aldığı genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek talep eden özel idareye gönderilir.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullandırılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

Devir yasağı:

Madde 13 – Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilan olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere satılamaz, hibe edilemez.

Kullanma:

Madde 14 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan milli derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma:

Madde 15 – Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları

Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak proğramlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

(Ek: 17/6/1987 - 3386/5 md.; Değişik:14/7/2004 – 5226/7 md.) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeteri kadar ödenek konur.

c) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarım ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma olanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

d) Kamulaştırmalarda bedel takdirinde, taşınmaz kültür varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) **(Değişik: 17/6/1987 - 3386/5 md.)** Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

f) **(Ek: 17/6/1987 - 3386/5 md.; Değişik: 25/6/2009-5917/24 md.)** Sit alanı ilan edilen ve 1/1000 ölçekli onanlı koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu parseller, (...)(1) başka Hazine arsa veya arazileri ile müstakil veya hisseli olarak değiştirilebilir. Sit alanı ilan edildiği tapu kütüğüne şerh edilen taşınmazları, miras ve ölüme bağlı tasarruflar dışında, sonradan edinenlerin talepleri değerlendirilmez. Ancak, Bakanlık izniyle gerçekleştirilen kazıların yapıldığı alanlarda bulunan parsellerde, maliklerin başvurusu ve kabulüne ilişkin koşul parsele yönelik uygulanır ve 1/1000 ölçekli onanlı koruma amaçlı imar planı şartı aranmaz. Bu parsellerin üzerinde bina veya tesis varsa malikinin başvurusu üzerine rayiç bedeli, 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükümlerine göre belirlenerek ödenir. Bu bentle ilgili usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir. (1)

Bu hükümle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Ruhsatsız yapı yasağı:

Madde 16 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsızolarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar plânı (2)

Madde 17 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/8 md.)

a) Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim-geçiş sahası varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır.(3)

———————————

(1) Anayasa Mahkemesinin 3/7/2014 tarihli ve E:2014/50, K:2014/124 sayılı kararıyla bu bendin ilk cümlesinde yer alan, "...aynı ada içerisindeki bütün

parsel maliklerinin başvurusu ve karşılığında önerilen parsellerin tamamının kabulü koşuluyla,…" ibaresi iptal edilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "Sit geçiş dönemi - koruma amaçlı imar planı - kısmi plan değişikliği:" iken, 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 42 nci maddesi ile bu paragrafta yer alan "etkileşim çevresine ilişkin" ibaresi "etkileşim-geçiş sahası" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik ikinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda üç yıl içinde koruma amaçlı imar planı hazırlatıp incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. Üç yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca gerekçeli olarak bu süre uzatılabilir. Uzatılan süre içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları uygulanır.

(Değişik üçüncü paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Sit alanlarına ilişkin tüm ölçeklerde yapılmış; koruma bölge kurullarının uygun görüşü alınarak yürürlüğe giren planların yargı kararları ile uygulamasının durdurulması veya iptal edilmesi halinde ilgili koruma bölge kurulunca geçiş dönemi yapılanma şartları yeniden belirlenir.

Koruma bölge kurulunda görüşülen ve uygun görülen koruma plânları onaylanmak üzere ilgili idarelere gönderilir.

(Değişik beşinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) İlgili idareler, koruma amaçlı imar planını en geç iki ay içinde görüşür ve varsa değişmesini istediği hususları koruma bölge kuruluna bildirir. Koruma bölge kurulunda bu hususlar değerlendirilir ve kurul tarafından uygun görülen haliyle planlar ilgili idarelere onaylanmak üzere gönderilir. Planlar koruma bölge kurulunun uygun gördüğü şekliyle ilgili idarelerce altmış gün içinde onaylanmak zorundadır. Bu süre içinde görüşülmeyen ya da onaylanmayan planlar kesinleşerek yürürlüğe girer. Koruma amaçlı imar planının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Ören yerlerinde çevre düzenleme projesi yapımı ve değişiklikleri, ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinde yapılacak değişiklikler yukarıdaki usullere tabidir.

(Değişik sekizinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planları, müellifi şehir plancısı olmak üzere alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri gözönünde bulundurularak ilgili meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.

(Değişik dokuzuncu paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulanması, denetimi, koruma amaçlı imar planı değişiklikleri, plan müellifleri ile planlama ekibinin niteliği ve yeterliliği ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için belediyelere aktarılmak üzere İller Bankası Genel Müdürlüğü Bütçesine yeteri kadar ödenek konur. İl özel idareleri ise bütçelerinde koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için ödenek ayırırlar.

Koruma bölge kurulunca sit alanı olarak ilan edilen yerlerde; bu kararın ilanından önce imar mevzuatına ve onanlı imar plânlarına uygun olarak alınmış yapı ruhsatı ve eklerine göre subasman seviyesi tamamlanmış yapıların inşasına devam edilebilir, ancak bu maddenin (c) bendi uyarınca yapılanma hakkı aktarımını re'sen uygulamaya da ilgili idareler yetkilidir. Subasman seviyesi tamamlanmamış yapıların yapı ruhsatları iptal edilir. Kesin yapılanma yasağı bulunan sit alanlarında bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir.

c) Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerleme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz.

Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankasınca yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.(1)

---

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 42 nci maddesi ile bu paragrafta yer alan "Bayındırlık ve İskân" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Madde 18 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/7 md.)

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde koruma bölge kurulunca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Gruplandırma yapılmadıkça, onarım ve yapı esasları belirlenemez.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.) Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.) Sit alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.) Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.) Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Mahalli idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait koruma bölge kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

(Ek fıkra: 8/8/2011-KHK-648/43 md.) Sokak sağlıklaştırma proje ve uygulamalarına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Maliklerin izin verme yükümlülüğü:

Madde 19 – Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman, varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlal etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürütürler.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli:

Madde 20 – Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibariyle nakli gerekli ise, Koruma Bölge Kurullarının uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İstisnalar ve muafiyetler:

Madde 21 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/8 md.)
(Mülga birinci fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.)
(Mülga birinci fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.)
(Değişik fıkra: 10/9/2014 - 6552/98 md.) Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerinde kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Ancak, büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan ve yukarıda nitelikleri belirtilen taşınmazlardan basit usulde vergilendirilenlerin dışında ticari faaliyetlerde kullanılanlar hakkında emlak vergisinin yarısı ve çevre temizlik vergisinin tamamına ilişkin bu muafiyet hükmü uygulanmaz.

(Ek fıkra: 10/9/2014 - 6552/98 md.) Getirilen kesin yapılanma yasağına aykırı olarak tesis edilen yapılar, bu yapıların yapıldığı parseller ve kanunlara aykırı eklentileri bulunan taşınmaz kültür varlıkları hakkında bu yapılar yıkılıncaya veya aykırılıklar giderilinceye kadar yukarıdaki fıkradaki muafiyet hükmü uygulanmaz. 18/11/1983 tarih ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununa göre Boğaziçi Sahil Şeridi veya Öngörünüm Bölgesinde konut veya işyeri olarak kullanılan taşınmaz kültür varlıkları yukarıdaki fıkradaki muafiyetten yararlanamazlar.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığı, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.

(Ek fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.) Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Madde 22 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları:

Madde 23 – Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) **(Değişik: 17/6/1987 - 3386/9 md.)** Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları;

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (religue'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları,

Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V. Mehmet Reşat ve Vahidettin ve aynı çağdaki sikkeler, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın yurt içinde alınıp satılabilirler.

Bu madde kararına girmeyen sikkeler bu Kanunun genel hükümlerine tabidir.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

Yönetim ve gözetim:

Madde 24 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/10 md.)

Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir.

23 üncü maddenin (a) bendinde belirtilen etnografik mahiyetteki kültür varlıklarının yurt içinde alımı, satımı ve devri serbesttir. Alımı, satımı serbest bırakılacak etnoğrafik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartları bir yönetmelikle belirlenir.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nca satın alınabilir.

Ancak, bu tip eserlerden her ne suretle olursa olsun yurt dışına çıkarılacakların kontrolü, Bakanlığa bağlı müzelerce yapılabileceği gibi bazı gümrük çıkış kapılarında bulundurulacak ihtisas elemanlarınca da yapılabilir. Hangi kapılarda ihtisas elemanı bulundurulacağı bir yönetmelikte belirlenir.

Yapılan kontrol sonunda bu tip eserlerden yurt dışına çıkmasında sakınca görülenler tespit edilerek değerlendirilmeleri yurt içinde yapılmak şartıyla, sahiplerine iade edilirler.

Bu maddede belirtilen ve alım, satımı serbest bırakılan eserlerde Devletin rüçhan hakkı mahfuzdur.

Müzelere alınma:

Madde 25 – Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnifi, tescili ve müzelere alınmaları ile ilgili kıstaslar, usuller ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Türk askeri tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malzemenin bulundukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk:

Madde 26 – Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindendir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan

koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlağınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekil ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığına haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti:

Madde 27 – Yirmibeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İkametgahını ticarethane olarak gösterme yasağı:

Madde 28 – Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgahlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

Ticarethane ve depoların kontrolü:

Madde 29 – Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

Haber verme zorunluluğu:

Madde 30 – Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzeyedelerdeki satışlara konu olan taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültür ve tabiat

varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar.

Birinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları veya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait kültür varlıkları ile silah ve askeri malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devrolunurlar.

Madde 31 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Yurt dışına çıkarma yasağı:

Madde 32 – Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, milli çıkarlarımız dikkate alınarak, bunların hertürlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde beyan ederek beraberlerinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını, çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere kültür ve tabiat varlıkları gönderilmesi esasları ile, Türkiye'deki kordiplamatik mensuplarına beraberlerinde getirdikleri bu tür varlıkların giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme:

Madde 33 – Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

Kopya çıkarma:

Madde 34 – Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ören yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtma amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu hususlarla ilgili esaslar, yönetmelikte tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma, Sondaj, Kazı ve Define Arama

Araştırma, sondaj ve kazı izni:

Madde 35 – Bu kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Bilimsel ve mali yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Kültür ve Turizm Bakanlığının

teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir, Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. Askeri yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname, Genelkurmay Başkanlığının iznini müteakip, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki üyelerini değiştiremezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir.

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar:

Madde 36 – Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul:

Madde 37 – Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj, ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur.

Kazı izninin devredilmeyeceği:

Madde 38 – Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Araştırma, sondaj ve kazı izninin hükümsüzlüğü:

Madde 39 – Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri iptal edilir ve bu gibilere, daha sonra izin ve ruhsat verilmez.

Araştırma, sondaj ve kazı izninde süre:

Madde 40 – Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda heyet başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli:

Madde 41 – Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görüldüğü takdirde, tabiat tarihi müzeleri

ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir. Ayrıca, kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen askeri tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı, Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığınca askeri müzelere devredilir.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü:

Madde 42 – Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler, Arazi sahipleri Kültür ve Turizm Bakanlığının oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kültür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile, bu faaliyetler sonucu bulunan kültür varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

Yayım hakkı:

Madde 43 – Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı başkanları, her kazı dönemi sonunda, Kültür ve Turizm Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren, kazı dönemi çalışmalarına ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihai bilimsel raporlarını ise beş yıl içinde yayımlamayan kazı heyetlerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda buldukları kültür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Kültür ve Turizm Bakanlığına geçer.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait bilimsel raporlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görülecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

Giderler:

Madde 44 – Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, gider karşılıklarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

Korunma ve çevre düzenlemesi:

Madde 45 – Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazı ve sondajların geçici olarak veya tamamen durdurulması:

Madde 46 – Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

Tesislerin devri:

Madde 47 – Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunur. Bu tesislerin kullanış şekillerinin tayinine Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

Araştırma, kazı ve sondajda görevlendirilenler:

Madde 48 – Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, yönetmelikle belirlenir.*(1)*

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarının yol masrafları, yevmiyeleri ve zaruri giderleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye, temsil ödeneği ve su altı dalış tazminatı, kazı başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

Araştırma, kazı ve sondaj izin yasağı:

Madde 49 – Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklar mensuplarına, araştırma, kazı ve sondaj izni verilmez.

Define arama:

Madde 50 – Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 6 ncı maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zaruri giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve

Turizm Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyeceği yönetmelikte belirtilir.

_____

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesi ile bu fıkrada yer alan "Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" ibaresi "Kültür ve Turizm Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile Koruma Bölge Kurulları [1]

Kuruluş, görev, yetki ve çalışma şekli:

Madde 51 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/11 md.)

Yurtiçinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı "Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları" kurulur.

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır;

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonuyla ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,

b) Koruma bölge kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,

c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek suretiyle, Bakanlığa yardımcı olmak.

d) **(Ek: 8/8/2011-KHK-648/45 md.)** Bakanlıklarca Koruma Yüksek Kurulunda görüşülmesi talebiyle gönderilen ve gündeme alınan konularda karar vermek.

(Değişik üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/45 md.) Mahalli idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşları Koruma Yüksek Kurulunda görüşülmesini istedikleri hususları bağlı, ilgili veya ilişkili oldukları bakanlıklar aracılığıyla bildirir. Koruma Yüksek Kurulunca karar verilen konular ilgili koruma bölge kurulunca tekrar görüşülmez.

(Değişik dördüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/45 md.) Koruma Yüksek Kurulunun gündemi Bakanlıkça belirlenir. Gündemin belirlenmesini müteakip Koruma Yüksek Kurulu toplantıya çağırılır. Toplantı sayısına bir sınırlama getirilmez. Koruma Yüksek Kurulu salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.

Koruma Yüksek Kurulunun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 52 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Koruma Yüksek Kurulu üyeliği:

Madde 53 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/12 md.)

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu aşağıda belirtilen üyelerden oluşur.

Üyeler;

(1) Bakanlık Müsteşarı,

(2) Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı,

(3) Bakanlığın ilgili Müsteşar Yardımcısı,

(4) **(Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.)** Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü,

(5) **(Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.)** Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü,

(6) **(Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.)** Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ilgili Genel Müdürü,

(7) Orman Genel Müdürü veya Yardımcısı,

(8) Vakıflar Genel Müdürü veya Yardımcısı,

———————————————

(1) Bölüm başlığı, 17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunun 11 inci maddesi ile bu şekilde değiştirilmiştir.

(9) **(Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.)** Koruma bölge kurulları üyelerinden Bakanlıkça seçilecek altı üye,

(10) **(Ek: 26/5/2004-5177/27 md.)** Maden İşleri Genel Müdürü veya Yardımcısı,

(11) **(Ek: 26/5/2004-5177/27 md.)** Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü veya Yardımcısı.

(Değişik üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Koruma Yüksek Kurulunun başkanı, Bakanlık Müsteşarıdır. Bakan, gerekli gördüğü takdirde Kurula başkanlık eder, ancak oy kullanmaz.

(Değişik dördüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Müsteşar bulunmadığı zaman görevlendireceği Müsteşar Yardımcısı Kurula başkanlık eder.

Temsilci üyelerin nitelikleri

Madde 54 – Koruma Yüksek Kurulunun temsilci üyelerinin, yükseköğretim görmüş olmaları ve 53 üncü maddede belirlenen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihan yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şartı aranır.

Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulu üyeliğinin sona ermesi, süresi ve huzur hakkı:

Madde 55 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/10 md.)

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerinin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder.

(Değişik ikinci fıkra : 4/2/2009-5835/2 md.) Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça (...)(1) seçilen üyelerinin görev süresi üç yıldır.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyeleri, görev ve yetki alanlarına giren konularda doğrudan veya dolaylı olarak taraf olamaz ve hiçbir menfaat sağlayamazlar. Aksine davrandığı tespit edilenlerin kurul üyeliği Bakanlıkça sona erdirilir.

(Değişik dördüncü fıkra : 4/2/2009-5835/2 md.) Koruma Yüksek Kurulu üyeleri ile koruma bölge kurullarının Bakanlıkça (...)(2) seçilen üyelerine, ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (5000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerine ise ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (2000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

Herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç dört veya üst üste iki toplantıya katılmayan koruma bölge kurulu üyelerinin üyelikleri sona erer.

———————————————

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 47 nci maddesi ile bu fıkrada yer alan "ve Yükseköğretim Kurulunca" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 47 nci maddesi ile bu fıkrada yer alan "ve Yükseköğretim Kurulunca" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 56 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve çalışma şekli:

Madde 57 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/14 md.)

Koruma bölge kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

a) Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,

b) Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,

c) Sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek, (1)

d) Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar almak, (1)(2)

e) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak,

f) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak,

g) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak. (1)

(Ek fıkra: 4/2/2009-5835/3 md.) 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca ilan edilen yenileme bölgelerinde yenileme projelerini onaylamak üzere 5366 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları da bu maddede belirtilen işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

(Değişik fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurullarının başkan ve yardımcıları, üyeler arasından kurulca seçilir. Başkanın yokluğunda kurula, başkan yardımcısı başkanlık eder.

(Değişik fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurulları, toplantıya katılması gereken üyelerin salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alırlar. **(Değişik ikinci cümle: 8/8/2011-KHK-648/48 md.)** Ancak karar yeter sayısı dörtten az olamaz. Alınan kararlar bu Kanun ve ilke kararlarındaki dayanakları ile bilimsel gerekçeleri belirtilerek yazılır.

(Değişik fıkra: 4/2/2009-5835/3 md.) Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür. Üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan illerde, kurullar arasında teknik ve idari işlerde koordinasyonu sağlamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü kurulur. Koruma bölge kurulu müdürlükleri, koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğüne bağlı olarak çalışır.

---

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, 57 nci maddenin (c) bendinde yer alan "bir ay"ibaresi, "üç ay"; (d) bendinde yer alan "onamak" ibaresi, "karar almak"; (g) bendinde yer alan "ilgili" ibaresi, "sit alanlarına ilişkin"olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu bent hükmünün uygulanmasında 19/10/1989 tarih ve 383 sayılı KHK'nin 25 inci maddesine bakınız.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurulu, belgeleri tam olarak koruma bölge kuruluna ibraz edildiği tarihten itibaren, koruma amaçlı imar plânlarını en geç altı ay, uygulamaya yönelik projeleri ise en geç üç ay içinde karara bağlar.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşaî ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

(Ek fıkra: 8/8/2011-KHK-648/48 md.) Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu kurulmamış yerlerde taşınmaz kültür varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamiratlar koruma bölge kurulu müdürlüğünün izin ve denetiminde yapılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşaî ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma Bölge Kurullarının oluşumu:

Madde 58 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/15 md.)

Koruma Bölge Kurulları aşağıda belirtilen üyelerden oluşur;

a) Arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek yedi temsilci, *(1) (2)*

b) **(Mülga: 8/8/2011-KHK-648/49 md.)**

c) Görüşülecek konu, belediye sınırları içinde ise ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilci,

d) Görüşülecek konu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili ise Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünden bir teknik temsilci, (1)

––––––––––––––––––

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, 58 inci maddenin (a) bendinde yer alan "müzecilik"ibaresi, "hukuk"; "üç" ibaresi,"beş";

(d) bendinde yer alan "iki" ibaresi, "bir"; (f) bendinde yer alan "Orman Genel Müdürlüğü" ibaresi, "Çevre ve Orman Bakanlığı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 49 uncu maddesi ile bu bentte yer alan "beş" ibaresi "yedi" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

e) Görüşülecek konu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar bölge müdürü veya teknik temsilcisi,

f) Görüşülecek konu, Çevre ve Orman Bakanlığı ile ilgili ise konuyla ilgili teknik temsilci. (1)

g) **(Ek:14/7/2004 – 5226/12 md.)** Görüşülecek konunun müze müdürlüğünü ilgilendirmesi halinde ilgili müze müdürü.

Ayrıca kurula oy hakkı olmamak kaydıyla danışman uzman çağırılabilir.

(Değişik fıkra: 8/8/2011-KHK-648/49 md.) Koruma bölge kurulunun gündemiyle ilgili meslek odaları, koruma bölge kurulu müdürlüğünün davetiyle toplantılara gözlemci olarak katılabilir.

Madde 59 – 60 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Kararlara uyma zorunluluğu(2)

Madde 61 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.;Yeniden düzenleme:14/7/2004 – 5226/13 md.)

Kamu kurum ve kuruluşları ve belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadır. Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

(Değişik fıkra : 8/8/2011-KHK-648/50 md.) Koruma bölge kurullarınca alınan kararlara kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılan itirazlar, Bakanlıkça değerlendirilerek gerekli görüldüğü takdirde Koruma Yüksek Kurulu gündemine alınır.

(Değişik fıkra : 8/8/2011-KHK-648/50 md.) Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Koruma Yüksek Kurulunda görüşülen itiraz konuları ayrıca koruma bölge kurulu gündemine alınmaz. Koruma Yüksek Kuruluna yapılacak itirazlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Kurul Üyelerinin yolluk ve gündelikleri:

Madde 62 – Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulları üyelerinden umumi harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet mahalleri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Kurullarla ilgili yönetmelik:

Madde 63 – Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir.

––––––––––––––––––

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, 58 inci maddenin (a) bendinde yer alan "müzecilik"ibaresi, "hukuk"; "üç" ibaresi,"beş"; (d) bendinde yer alan "iki" ibaresi, "bir"; (f) bendinde yer alan "Orman Genel Müdürlüğü" ibaresi, "Çevre ve Orman Bakanlığı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu madde başlığı maddeyi yeniden düzenleyen 5226 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle düzenlenmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

İkramiye ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiye:

Madde 64 – Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere:

a) Bulunan varlık, bunların mülkü içinde ise bu Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin % 80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaştırılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin % 40'ı bulana ikramiye olarak verilir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanunun 25 inci maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı "Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber verenlere Verilecek İkramiyelere Dair Kanun"da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaştırılır.

g) Yukarda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür ve Turizm bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre yapılır.

Cezalar:

Madde 65 – (Değişik: 8/10/2013-6498/3 md.)

Tescil edilen sit alanları ve korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanlarının bu Kanuna göre tebliğ veya ilan edilmiş olmasına rağmen yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarar görmesine kasten sebebiyet verenler ile (...) (1) izin alınmaksızın inşaî ve fiziki müdahale yapanlar veya yaptıranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. (1)

Bu Kanuna aykırı olarak yıkma veya imar izni verenler, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen fiiller, korunması gerekli kültür ve tabiat varlığını yurt dışına kaçırmak amacıyla işlenmiş ise verilecek cezalar bir kat artırılır.

––––––––––––––––––

(1) 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "koruma bölge kurullarından" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Değişik dördüncü fıkra: 20/8/2016-6745/25 md.) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamiratları, kültür varlıkları yönünden bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş yerlerde yetkili idarelerden, koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmamış yerlerde koruma bölge kurulu müdürlüklerinden; tabiat varlıkları ve doğal sit alanları yönünden ise çevre ve şehircilik il müdürlüklerinden izin almaksızın ya da izne aykırı olarak yapanlar veya yaptıranlar, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Usulsüz belge verenler, ilan ve tebligat yapanlar:

Madde 66 – (Değişik: 23/1/2008-5728/409 md.)

Bu Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile; bu Kanunun 7 nci maddesinde yer alan ilan veya tebligatı bilerek, süresinde usulüne uygun yapmayanlar ise, üç aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Haber verme sorumluluğuna ve kültür varlığı ticaretine aykırı hareket edenler (1)

Madde 67 – (Değişik: 23/1/2008-5728/410 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili olarak bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışa arzeden, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu durumda birinci fıkrada tanımlanan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükmolunmaz.

Ticareti yasak olmayan taşınır kültür varlıklarının izinsiz olarak ticaretini yapan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler:

Madde 68 – (Değişik: 23/1/2008-5728/411 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Tetkik ve kontrole muhalefet:

Madde 69 – (Değişik: 23/1/2008-5728/412 md.)

Bu Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Özel mülkiyete konu olanlar:

Madde 70 – (Değişik: 23/1/2008-5728/413 md.)

Bu Kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket:

Madde 71 – (Değişik: 23/1/2008-5728/414 md.)

Bu Kanunun 38, 42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler yüz günden az olmamak üzere adlî para cezasıyla cezalandırılırlar.

––––––––––––––

(1) Bu madde başlığı "Haber verme sorumluluğuna - kültür varlığı ticaretine ve ikametgahı ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket edenler:" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 410 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Kamu personeline ilişkin kararlar:

Madde 72 – Bu Kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, öncelikle incelenir ve sonuçlandırılır.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket:

Madde 73 – (Değişik: 23/1/2008-5728/415 md.)

Bu Kanunun 26 ve 30 uncu maddelerine aykırı davrananlara, suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa üç aydan bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası verilir.

İzinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapanlar:

Madde 74 –(Değişik: 23/1/2008-5728/416 md.)

Kültür varlıkları bulmak amacıyla, izinsiz olarak kazı veya sondaj yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Ancak, kazı veya sondajın yapıldığı yerin, sit alanı veya bu Kanuna göre korunması gerekli başka bir yer olmaması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

İzinsiz olarak define araştıranlar, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu fiillerin yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla veya kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

Kişinin bu maddede tanımlanan suçları işlemek suretiyle bulduğu kültür varlığını soruşturma başlamadan önce mahallî mülkî amire teslim etmesi hâlinde, mahkeme verilecek cezada üçte ikisine kadar indirim yapabilir.

İzinsiz olarak define araştıran kişinin, hakkında kovuşturma başlayıncaya kadar, kendisini bu fiili işlemeye gerekli cihazları temin etmek suretiyle sevk eden kişilerin kimliklerini açıklaması ve yakalanmasını sağlaması hâlinde, mahkeme verilecek cezada indirim yapabileceği gibi, ceza verilmesine yer olmadığına da karar verebilir.

Elkoyma ve müzeye teslim (1)

Madde 75 – (Değişik: 23/1/2008-5728/417 md.)

Bu Kanun kapsamında kalan suçlar nedeniyle elkonulan taşınır kültür ve tabiat varlıkları müzeye teslim edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Yürürlükten kaldırılan kanunlar:

Madde 76 – 28/2/1960 tarih ve 7463 sayılı "Hususi Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihi Abidelerin istimlaki Hakkında Kanun"; 25/4/1973 tarih ve 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"; 2/7/1951 tarih ve 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun" ile 18/6/1973 tarih ve 1741 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi ile eklenen ek madde hükmü olup teselsül için numaralandırılmıştır.;Değişik:14/7/2004 – 5226/17 md.)

Bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiştir.

––––––––––––––––

(1) Bu madde başlığı "Cezaların artırılması:" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 417 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Alan yönetimi, müze yönetimi ve anıt eser kurulu

Ek Madde 2 – (Ek:14/7/2004 – 5226/17 md.)

Yönetim alanlarında alan yönetimi, ulusal nitelikli müzelerde ise müze yönetimi, anıt eserlerde anıt eser kurulu kurulur.

a) **(Değişik birinci paragraf: 20/8/2016-6745/26 md.)** Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla Bakanlıkça yönetim planı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır. Bakanlık, yönetim planlarının hazırlanmasına ilişkin olarak alanla ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile her türlü işbirliği yapabilir.

(Değişik ikinci paragraf: 20/8/2016-6745/26 md.) Hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla alanda mülkiyet hakkı bulunanlardan, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri üyeleri ile üniversitelerin ilgili bölümlerinin öğretim üyelerinden Bakanlıkça bir danışma kurulu oluşturulur.

Eşgüdümün sağlanması amacıyla (...) (1) Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenir. **(Ek iki cümle: 20/8/2016-6745/26 md.)** Alan başkanının görev süresi üç yıldır. Görev süresi sona eren alan başkanı Bakanlıkça tekrar atanabilir. Alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır. (1)

Bakanlık tarafından hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eşgüdüm ve denetleme kurulu kurulur. Alan başkanı, kurulun da başkanıdır. Kurul, bu taslağı inceleyip mutabakata varmak suretiyle yönetim plânını altı ay içerisinde onaylamaya ve bu plânın uygulanmasını denetlemeye yetkilidir. (2)

Kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulabilir. Bu birim, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim plânı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim plânına uymak, ilgili idareler, plân kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır.

b) Bakanlıkça belirlenen ulusal nitelikli müzelerde, müze başkanı ve ona bağlı müze müdürü ile işletme müdürü ve müze kurulundan oluşan müze yönetimi kurulur.

Müzelerde; kayıt, tescil, envanter, depolama, eserlerin her türlü bakım ve onarımı, sergilenmesi ve korunması, kültürel, eğitim ve bilimsel faaliyetler müze müdürü tarafından; tanıtım, satış üniteleri yönetimi, etkinlik organizasyonu, ziyaretçi yönetimi, çevre düzenlemesi, bakım-onarım, temizlik işleri işletme müdürü tarafından yürütülür.

Müze başkanı, kendisine bağlı müdürlüklerin faaliyetlerinin eşgüdüm ve denetimi ile müzenin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde temsiline yetkilidir.

Müze başkanlığı görevini yürütmek üzere; arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, iktisat, işletme, kamu yönetimi gibi dallarda eğitim görmüş kimseler arasından Bakanlıkça bir müze başkanı atanır.

Tüm müzelerde o müzeye münhasıran ayrıca müze kurulu oluşturulur. Müze kurulu müzenin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile müzeye bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişilerden oluşur. Müze kurulu, bünyesinden bir başkan seçer.

––––––––––––––––––

(1) 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle, bu paragrafın birinci cümlesinde yer alan ", kentsel sitlerde ilgili belediye diğer yerlerde" ibaresi madde metninden çıkarılmış, aynı paragrafın ikinci cümlesinde yer alan "Bakanlıkça belirlenen alan" ibaresi "Alan" şeklinde, "Kültür Bakanlığı" ibaresi "Kültür ve Turizm Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle, bu paragrafın birinci cümlesinde yer alan "Yönetim plân taslağı kapsamında" ibaresi "Bakanlık tarafından" şeklinde değiştirilmiştir.

Müze kurulunun görüşleri doğrultusunda müze için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eser, koleksiyon korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlanır. Koruma ve geliştirme projesi kapsamında uygulamaları denetlemek, müzenin tanıtımını yapmak, müzeye bağış toplamak, onursal müze dostu ödülü vermek müze kurulunun yetkisindedir. Müze kurulu müzenin işleyişine dair her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. Bakanlık bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

c) Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal ödüller vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul; eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Ek Madde 3 – (Ek:14/7/2004 – 5226/17 md.)

383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Kanunu ile belirlenen alanlarda ek-2 maddenin (a) fıkrası hükümleri uygulanmaz.

Ek Madde 4 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/51 md.) (1)

Taşınır tabiat varlıkları hariç tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak bu Kanunda öngörülen iş, işlem ve kararlar bakımından görevli ve yetkili bakanlık, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır.

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili hususlarda karar almak ve bu Kanunda öngörülen diğer iş ve işlemlerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yardımcı olmak üzere; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarının veya ilgili Müsteşar Yardımcısının başkanlığında, söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış mimar veya şehir plancısı, orman veya çevre mühendisi (1) ve hukukçular ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca uygun görülecek uzmanlardan Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve taşrada (...)(1) aynı meslek alanlarından yeterli sayıda uzmanın katılması suretiyle yeteri kadar Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu teşkil edilir. Bu komisyonların iş, işlem ve kararları konusunda, bu Kanunun Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulları ile ilgili hükümleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca alınan ilke kararları çerçevesinde kıyasen uygulanır.

---

(1) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürü, söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış biolog, peyzaj mimarı, ziraat, çevre, orman ve su ürünleri mühendisleri" ibaresi, "söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış mimar veya şehir plancısı, orman veya çevre mühendisi" şeklinde değiştirilmiş ve aynı cümlede yer alan "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcisinin başkanlığında," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanunda Koruma Yüksek Kurulunca alınması öngörülen kararlar, tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Merkez Komisyonunca, koruma bölge kurullarınca alınması öngörülen kararlar koruma bölge komisyonlarınca alınır ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayıyla yürürlüğe konulur.

Bu Kanunda ve diğer mevzuatta tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Yüksek Kuruluna ve koruma bölge kurullarına yapılan atıflar ilgisine göre Koruma Merkez Komisyonuna ve koruma bölge komisyonlarına yapılmış sayılır ve ilgili maddelerde geçen Koruma Yüksek Kurulundan Koruma Merkez Komisyonu ve koruma bölge kurullarından koruma bölge komisyonları anlaşılır.

(Ek fıkra: 23/8/2011-KHK-653/18 md.) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ile Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarında görev alanlara 55 inci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde huzur hakkı ödenir.

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili iş, işlem ve kararlara ilişkin usul ve esaslar ile bu konularda görev yapacak komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

Ek Madde 5 – (Ek: 20/8/2016-6745/27 md.)

Bakanlıkça yapılan veya yaptırılan her türlü proje ve uygulamalarda bu Kanun ile koruma, uygulama ve denetim bürolarına verilmiş olan görev ve yetkiler, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından kullanılır.

Ek Madde 6 – (Ek: 20/8/2016-6745/28 md.)

Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da doğal afet yaşanan yerlerde özel mülkiyette bulunan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımı ile restorasyonuna yönelik proje ve uygulama işleri maliklerinin ve diğer ilgililerin muvafakatı aranmaksızın ve bedelsiz olarak Bakanlık tarafından gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda yürütülen proje ve uygulama işlerinden bir mali yıl içinde tamamlanması mümkün olmayanlar için dört yılı geçmemek üzere gelecek yıllara yaygın yüklenmeye girişilebilir.

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun 7 nci maddesine göre tespit ve tescil işlemleri yapılırken, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığının tespitini Kültür ve Turizm Bakanlığından isteyebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğe uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirdiği uzmanlara incelettirerek, en geç üç ay içinde, Yüksek Kurula iletir. Yüksek Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

Geçici Madde 2 – Gerçek ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını, menşe göstermeksizin, 24 ve 25 inci maddelere göre Devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 24 üncü maddesi hükmünden yararlanabilirler.

Geçici Madde 3 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/16 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarına, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu büro müdürlükleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu müdürlüklerine dönüşür.

Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapılıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 4 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Geçici Madde 5 – Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konur.

Bu yönetmelikler Resmi Gazetede yayımlanır.

Geçici Madde 6 – Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, bölge kurulları için bu Kanuna ekli bulunan kadro cetveli uygulanır.

Geçici Madde 7 – (Ek: 22/5/2007-5663/2 md.)

Kadastrosu devam eden taşınmazların sınırlandırma ve tespiti işleri ile devam eden davalarda da bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır. Sınırlandırma ve tespitleri henüz askı ilanına alınmamış taşınmazların kadastro tutanakları kadastro komisyonuna intikal ettirilmek suretiyle bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun hale getirilir. 27/7/2004 tarihinden itibaren yapılan kadastro çalışmaları sonucu zilyetlik şartları oluştuğu halde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazlardan 1 ve 2 nci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastro tutanaklarında zilyet veya hak sahibi olarak belirtilen kişilerin veya mirasçılarının, Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde mahalli Maliye kuruluşlarına müracaatları halinde Maliye kuruluşunun talebi ile harca tâbi olmadan re'sen ilgilisi adına tescilleri yapılır.

Geçici Madde 8 – (Ek: 4/2/2009-5835/4 md.)

11/3/2005 tarihinden önce bir şekilde koleksiyoncular tarafından edinilmiş ve bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmış taşınmaz kültür varlıkları, koleksiyoncular arasında hiçbir surette değiştirilemez ve satılamaz. Ancak bu taşınmaz kültür varlıklarından; müze ve ören yerlerindeki eserlerin bütünleyicisi olduğu tespit edilen parçalar ile müze koleksiyonlarını tamamlar nitelikte olanları Kültür ve Turizm Bakanlığının bedelsiz olarak alma hakkı saklıdır.

Geçici Madde 9 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/52 md.)

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanması öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce yürürlüğe girmiş olan yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Geçici Madde 10 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/52 md.)

Koruma bölge kurullarının mevcut üyelerinin görevleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.

Geçici Madde 11 – (Ek: 20/8/2016-6745/29 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte görev yapmakta olan alan başkanları, danışma kurulu üyeleri ile eşgüdüm ve denetleme kurulu üyelerinin görevleri sona erer. Görevi sona erenlerin yerine bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde Bakanlıkça görevlendirme yapılır.

Yürürlük:

Madde 77 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 78 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-3. 3194 SAYILI İMAR KANUNU

İMAR KANUNU [1][2]

Kanun Numarası : 3194
Kabul Tarihi : 3/5/1985
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 9/5/1985 Sayı : 18749
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 24 Sayfa : 378

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanun, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Kapsam:

Madde 2 – Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir.

Genel esas:

Madde 3 – Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz.

İstisnalar:

Madde 4 – 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, bu Kanunun ilgili maddelerine uyulmak kaydı ile 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile diğer özel kanunlar ile belirlenen veya belirlenecek olan yerlerde, bu Kanunun özel kanunlara aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(Değişik ikinci fıkra: 31/10/2016-KHK-678/6 md.) Türk Silahlı Kuvvetlerine, Sahil Güvenlik Komutanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına ve Emniyet Genel Müdürlüğüne ait harekat, eğitim ve savunma amaçlı yapılar için bu Kanun hükümlerinden hangisinin ne şekilde uygulanacağı Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.

Tanımlar:

Madde 5 – Bu Kanunda geçen terimlerden bazıları aşağıda tanımlanmıştır. Nazım İmar Planı; varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak halihazır haritalar üzerine, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının; genel kullanış biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, gerektiğinde yapı yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümü gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bütün olan plandır.

---

(1) Bu Kanunda, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümlerine aykırılık bulunması durumunda, 5302 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Kanunun 70 inci maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

(2) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunun 84 üncü maddesiyle; bu Kanunda belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak, 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine aykırılık bulunması durumunda mezkur kanun hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Uygulama İmar Planı; tasdikli halihazır haritalar üzerine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak nazım imar planı esaslarına göre çizilen ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren plandır.

Yerleşme Alanı; imar planı sınırı içindeki yerleşik ve gelişme alanlarının tümüdür.

İmar Adası; imar planındaki esaslara göre meydana gelen adadır.

İmar Parseli; İmar adaları içerisindeki kadastro parsellerinin İmar Kanunu, İmar Planı ve yönetmelik esaslarına göre düzenlenmiş şeklidir.

Kadastro Adası; kadastro yapıldığı zaman var olan adadır.

Kadastro Parseli; kadastro yapıldığı zaman kadastro adaları içinde bulunan mülkiyeti tescilli parseldir.

Yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesislerdir.

Bina; kendi başına kullanılabilen, üstü örtülü ve insanların içine girebilecekleri ve insanların oturma, çalışma, eğlenme veya dinlenmelerine veya ibadet etmelerine yarıyan, hayvanların ve eşyaların korunmasına yarayan yapılardır.

(Ek: 14/4/2016-6704/7 md.) Su yolu; imar planı kararıyla yapay olarak oluşturulan ve deniz araçlarıyla ulaşımın sağlandığı su geçididir.

İlgili idare; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında valiliktir.

Bakanlık; Bayındırlık ve İskan Bakanlığıdır.

Mücavir Alan; imar mevzuatı bakımından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanlardır.

Çevre düzeni planı;

Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plandır.

(Ek : 26/4/1989 - 3542/1 md.) Fen adamları; yapı, elektrik tesisatı, sıhhi tesisat ve ısıtma, makine, harita-kadastro ve benzeri alanlarda mesleki ve teknik öğrenim veren en az lise dengi okullardan mezun olmuş veya lise mezunu olup, bir öğretim yılı süreyle bakanlıkların açmış olduğu kursları başarıyla tamamlamış olanlar ile 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununa göre ustalık belgesine sahip olan elemanlardır.

Ayrıca, bu Kanunda adı geçen diğer tanımlar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikte tarif edilir.

İKİNCİ BÖLÜM
İmar Planları ile İlgili Esaslar

Planlama kademeleri:

Madde 6 – Planlar, kapsadıkları alan ve amaçları açısından; "Bölge Planları" ve "İmar Planları", imar planları ise, "Nazım İmar Planları" ve "Uygulama İmar Planları" olarak hazırlanır. Uygulama imar planları, gerektiğinde etaplar halinde de yapılabilir.

Halihazır harita ve imar planları:

Madde 7 – Halihazır harita ve imar planlarının yapılmasında aşağıda belirtilen hususlara uyulur.

a) Halihazır haritası bulunmayan yerleşim yerlerinin halihazır haritaları belediyeler veya valiliklerce yapılır veya yaptırılır. Bu haritaların tasdik mercii belediyeler ve valilikler olup tasdikli bir nüshası Bakanlığa, diğer bir nüshası da ilgili tapu dairesine gönderilir.

b) Son nüfus sayımında, nüfusu 10.000'i aşan yerleşmelerin imar planlarının yaptırılmaları mecburidir.

Son nüfus sayımında nüfus 10.000'i aşmayan yerleşmelerde, imar planı yapılmasının gerekli olup olmadığına belediye meclisi karar verir. Mevcut imar planları yürürlüktedir.

c) Mevcut planların yerleşmiş nüfusa yetersiz olması durumunda veya yeni yerleşme alanlarının acilen kullanmaya açılmasını temin için; belediyeler veya valiliklerce yapılacak mevzi imar planlarına veya imar planı olmayan yerlerde Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre uygulama yapılır.

Haritaların alınmasına veya imar planlarının tatbikatına memur edilen vazifeliler, vazifelerini yaparlarken 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun 7 nci maddesindeki selahiyeti haizdirler.

Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması:(1)

Madde 8 – Planların hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasında aşağıda belirtilen esaslara uyulur.

a) Bölge planları; sosyo - ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır.

b) İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. **(Yeniden düzenleme dördüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.)** Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir.Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar. (1)

Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planlar valilik veya ilgilisince yapılır veya yaptırılır. Valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girer**. (Yeniden düzenleme üçüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.)** Onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen ilan yerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İtirazlar valiliğe yapılır, valilik itirazları ve planları onbeş gün içerisinde inceleyerek kesin karara bağlar. (1)

Onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

Kesinleşen imar planlarının bir kopyası, Bakanlığa gönderilir.

İmar planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir. Belediye Başkanlığı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir.

c) **(Ek: 3/7/2005 - 5403/25 md.)** Tarım arazileri, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan tarımsal amaç dışında kullanılmak üzere plânlanamaz.

———————————

(1) Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin dördüncü cümlesi ile ikinci fıkrasının üçüncü cümlesi, Anayasa Mahkemesi'nin 29/1/2012 tarihli ve E.: 2011/106, K.: 2012/192 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup, daha sonra 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 73 üncü maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.

ç) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Bakanlıkça belirlenen tanımlar ve esaslara göre hazırlanıp onaylanan halihazır haritalar, plan, plan değişikliği ve revizyonları, parselasyon planları, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgeleri ile imar mevzuatına konu edilen diğer coğrafi veri ve bilgilerin, ilgili idareler ile kurum ve kuruluşlarca; Bakanlar Kurulunca belirlenen usul ve esaslara uygun şekilde ve sayısal olarak; üretilmesi, elektronik ortamda ilan edilmesi, Bakanlıkça tesis edilecek elektronik ortam üzerinden paylaşılması, arşivlenmesi ve güncellenmesi zorunludur. Yapı ruhsatına ilişkin işlemlerde bu veriler esas alınır.

d) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Arazi kullanımı ve yapılaşmada sadece mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına uyulur. **(Mülga ikinci cümle: 27/3/2015-6637/23 md.) (...)** Alt kademe planların, üst kademe planların kesinleştiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde ilgili idarece üst kademe planlara uygun hale getirilmesi zorunludur. Aksi halde, üst kademe planları onaylayan kurum ve kuruluşlar alt kademe planları en geç altı ay içinde uygun hale getirir ve resen onaylar. Bu süre içinde ruhsat işlemleri, yürürlükte olan uygulama imar planına göre gerçekleştirilir. Bu bent uyarınca yapılacak işlemlerde bu maddenin (c) bendi hükümlerine uyulur.

e) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Kamu kurum ve kuruluşları veya plan müellifleri; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından plana ilişkin görüşlerini alır. Kurum ve kuruluşlar, görüşlerini en geç otuz gün içerisinde bildirmek zorundadır. Görüş bildirilmesi için etüt ve analiz gibi uzun süreli çalışma yapılması gereken hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine otuz günü geçmemek üzere ilave süre verilir. Bu süre içerisinde görüş bildirilmediği takdirde plan hakkında olumsuz bir görüşün bulunmadığı kabul edilir.

f) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Kentsel asgari standartlar, Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda çevre düzeni planı ile belirlenebilir. Uygulamaya ilişkin kararlar, yörenin koşulları, parselin bulunduğu bölgenin genel özellikleri, yapının niteliği ve ihtiyacı, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik, çevreye etkisi dikkate alınarak ve ölçüleri verilerek Bakanlıkça belirlenen esaslara göre uygulama imar planında belirlenir.

g) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Bakanlık; ilgili idareler, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılan mekansal planlamaya, harita ve parselasyona, etüt ve projelendirmeye, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni düzenlemeye, enerji kimlik belgesi hazırlanmasına ilişkin iş ve işlemler ile yapı malzemelerini; denetlemeye, aykırılıklar hakkında işlem tesis etmeye, aykırılıkları gidererek mevzuata uygun hale getirmeye yönelik değişiklik yapmaya ve onaylamaya, yapı tatil tutanağı tanzim etmeye, mühürlemeye, yıkım kararı almaya ve yıkımı gerçekleştirmeye, ilgililer hakkında idari yaptırım kararı vermeye yetkilidir. Bu görevlerden, yapı tatil tutanağı tanzim etmeye, mühürlemeye ve yıkım kararına ilişkin rapor düzenleme işi ile denetlemeye ilişkin görevler, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında, denetçi belgesini haiz personel tarafından gerçekleştirilir. İlgililer Bakanlık denetçileri tarafından istenilen her türlü bilgi ve belgeyi, istenilen süre içerisinde vermek zorundadırlar. Bakanlık denetçilerinin seçimi, eğitimleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.

ğ) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Büyükşehir belediyesi sınırının il sınırı olması nedeniyle mahalleye dönüşen, nüfusu 5.000'in altında kalan ve kırsal yerleşim özelliği devam eden yerlerdeki uygulamalar, büyükşehir belediye meclisince aksine bir karar alınmadıkça, uygulama imar planı yapılıncaya kadar 27 nci madde hükümlerine göre yürütülür. Kırsal alanlarda iş yeri açma ve çalışma izni; kadimden kalan veya yapıldığı tarihteki mevzuat kapsamında yola cephesi olmaksızın inşa edilen yapılar ile köy yerleşik alanlarda kalan yapılara kırsal yapı belgesine, yerleşik alan sınırı dışındaki diğer yapılara ise yapı kullanma izin belgesine göre verilir. Köylerde bulunan konutlarda, iş yeri açma ve çalışma izni alınarak ev pansiyonculuğu yapılabilir. Kamuya ait bir yaya veya taşıt yoluna cephe sağlanmadan yapı inşa edilemez, parsel oluşturulamaz. Yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla muhtarlık katılımı ile ilgili idarelerce köy tasarım rehberleri hazırlanabilir. Köy tasarım rehberleri ilgili idare meclisi kararı ile onaylanır ve uygulanır.

h) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Köylerde ve kırsal özellik gösteren diğer yerleşmelerde yapıların etüt ve projeleri ilgili idarenin veya Bakanlığın taşra teşkilatının mimar ve mühendisleri tarafından hazırlanabilir. Bakanlıkça; bu Kanun kapsamındaki yerleşmelere ilişkin enerji verimli, iklim duyarlı ve ekolojik özellikli plan ve projeler hazırlanabilir veya hazırlattırılabilir, bu nitelikli yapılar inşa edilebilir veya uzun vadeli kredilendirilmek suretiyle desteklenebilir.

ı) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** Harita, plan, etüt ve projeler; idare ve ilgili kanunlarında açıkça belirtilen yetkili kuruluşlar dışında meslek odaları dahil başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulamaz, tutulması istenemez. Vize veya onay yaptırılmaması ve benzeri nedenlerle müellifler veya bunlara ait kuruluşların büro tescilleri iptal edilemez veya yenilenmesi hiçbir şekilde geciktirilemez. Müelliflerden bu hükmü ortadan kaldıracak şekilde taahhütname talep edilemez.

i) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** İdarelerce onaylanmış; mevcut durumu gösteren halihazır haritalar, parselasyon planları ile teknik ve idari düzenlemeleri içeren bu Kanun kapsamındaki planların değişiklik ve revizyonlarında ilk müellifin görüşü veya izni aranmaz.

j) **(Ek: 12/7/2013-6495/73 md.)** İlgili idareler, Bakanlıkça belirlenen esaslara göre mimari estetik komisyonu kurar. Komisyon, yapıların ve onaylı mimari projelerinin özgün fikir ifade edip etmediğine karar vermeye yetkilidir. Özgün fikir ifade etmeyenlerde yapılacak değişikliklerde ilk müellifin görüşü aranmaz. Özgün fikir ifade eden mimarlık eser ve projelerinde; (...)[1] eserin bütünlüğünü bozmadığına, estetik görünümünü değiştirmediğine, teknik, yönetsel amaçlar ve kullanım amacı nedeniyle zorunlu olduğuna karar verilen değişiklikler müellifinin izni alınmaksızın yapılabilir. Bu durumda ilk müellif tarafından talep edilebilecek telif ücreti; ilgili meslek odasınca belirlenen mimari proje asgari hizmet bedelinin, tamamlanan yapılarda yüzde yirmisini, inşaatı süren yapılarda yüzde on beşini geçemez.[1]

---

(1) Anayasa Mahkemesi'nin 4/12/2014 tarihli ve E:2013/114, K:2014/184 sayılı Kararı ile, bu bentte yer alan "...eser sözleşmesinde işleme izni verilenler ile..." ibaresi iptal edilmiştir.

İmar planlarında Bakanlığın yetkisi: [1]

Madde 9 – Bakanlık gerekli görülen hallerde, kamu yapıları ve enerji tesisleriyle ilgili alt yapı, üst yapı ve iletim hatlarına ilişkin imar planı ve değişikliklerinin, umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya Gecekondu Kanununun uygulanması amacıyla yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin, birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının veya içerisinden veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya diğer idarelere bu yolda bilgi vererek ve gerektiğinde işbirliği sağlayarak yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve re'sen onaylamaya yetkilidir.

(Ek : 24/11/1994 - 4046/41 md.) Belediye hudutları ve mücavir alanlar içerisinde bulunan ve özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin, ilgili kuruluşlardan gerekli görüş, (Belediye) [2] alınarak Çevre İmar bütünlüğünü bozmayacak **(Ek ibare: 3/4/1997 - 4232/4 md.)** imar tadilatları ve mevzi imar planlarının ve buna uygun imar durumlarının Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca hazırlanarak Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanmak suretiyle yürürlüğe girer ve ilgili Belediyeler bu arsa ve arazilerin imar fonksiyonlarını 5 yıl değiştiremezler. **(Ek ibare : 3/4/1997 - 4232/4 md.)** ilgili belediyeler görüşlerini onbeş gün içinde bildirir.

Bir kamu hizmetinin görülmesi maksadı ile resmi bina ve tesisler için imar planlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde, Bakanlık, valilik kanalı ile ilgili belediyeye talimat verebilir veya gerekirse imar planının resmi bina ve tesislerle ilgili kısmını re'sen yapar ve onaylar.

Bakanlık birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar planlarının hazırlanmasında, kabul ve onaylanması safhasında ortaya çıkabilecek ihtilafları halleder, gerektiğinde re'sen onaylar.

(Ek fıkra : 20/6/1987 - 3394/7 md.; İptal : Ana.Mah. 26/9/1991 tarih ve E. 1990/38, K. 1991/32 sayılı Kararı ile.)

Kesinleşen planlar ilgili belediyelere ve valiliklere tebliğ edilir. Bu planların uygulanması mecburidir.

Re'sen yapılan planlardaki değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

(Ek fıkra: 3/7/2005 - 5398/19 md.) 4046 sayılı Kanun kapsamında gelir ortaklığı modeli ve işin gereğine uygun sair hukuki tasarruflar yöntemine göre özelleştirme işlemleri yapılan hizmet özelleştirilmesi niteliğindeki yatırımların yapılacağı yerlerde hazırlanan veya hazırlattırılan plânları, Özelleştirme İdaresince değerlendirilmek ve sözleşmeye uygunluğu konusundaki görüşü de alınmak kaydı ile (...) [3] re'sen onaylamaya Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili olup, her türlü ruhsatı ilgili belediye en geç iki ay içinde verir.[3]

———————————

(1) 9/7/2008 tarihli ve 5784 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle; bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "ile ilgili" ibaresi "ve enerji tesisleriyle ilgili alt yapı, üst yapı ve iletim hatlarına ilişkin" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Parantez içi hüküm; 3/4/1997 tarih ve 4232 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) Bu fıkrada yer alan "... imar mevzuatındaki kısıtlamalara tâbi olmaksızın..." ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 5/1/2006 tarihli ve E.:2005/98, K.:2006/3 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

İmar programları, kamulaştırma ve kısıtlılık hali:

Madde 10 – Belediyeler; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar. Beş yıllık imar programlarının görüşülmesi sırasında ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarının temsilcileri görüşleri esas alınmak üzere Meclis toplantısına katılır. Bu programlar, belediye meclisinde kabul edildikten sonra kesinleşir. Bu program içinde bulunan kamu kuruluşlarına tahsis edilen alanlar, ilgili kamu kuruluşlarına bildirilir. Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. Bu amaçla gerekli ödenek, kamu kuruluşlarının yıllık bütçelerine konulur.

İmar programlarında, umumi hizmetlere ayrılan yerler ile özel kanunları gereğince kısıtlama konulan gayrimenkuller kamulaştırılıncaya veya umumi hizmetlerle ilgili projeler gerçekleştirilinceye kadar bu yerlerle ilgili olarak diğer kanunlarla verilen haklar devam eder.

Kamuya ait gayrimenkuller:

Madde 11 – İmar planlarında; meydan, yol, su yolu, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere ayrılmış yerlere rastlayan Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait gayrimenkuller ile askeri yasak bölgeler, güvenlik bölgeleri ile ülke güvenliği ile doğrudan doğruya ilgili Türk Silahlı Kuvvetlerine ait harekat ve savunma amaçlı yerler hariç Hazine ve özel idareye ait arazi ve arsalar belediye veya valiliğin teklifi, Maliye ve Gümrük Bakanlığının onayı ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeye; belediye ve mücavir alan hudutları dışında özel idareye bedelsiz terk edilir ve tapu kaydı terkin edilir. Ancak, bu yerlerin üzerinde bina bulunduğu takdirde, arsası hariç yalnız binanın halihazır kıymeti için takdir edilecek bedel ödenir. Bedeli ve ödeme şekli taraflarca tespit olunur. (1)

Bu suretle maledilen arazi ve arsalar belediye veya özel idare tarafından satılamaz ve başka bir maksat için kullanılamaz. Bu hususta tapu kütüğünün beyanlar hanesine gerekli şerh konur.

Bu yerlerin kullanılış şekli, yeni bir imar planıyla değiştirilip özel mülkiyete konu olabilecek hale getirildiği takdirde, bu yerler devir alınan idareye belediye veya özel idarece aynı usulle iade edilir. Buna aykırı davranışı sabit olan ilgililer şahsen sorumludur. Bu terkinler hiçbir şekilde resim, harç ve vergiye tabi değildir.

(Değişik : 25/2/1998 - 4342/35 md.) Hazırlanan imar planı sınırları içindeki kadastral yollar ile meydanlar, imar planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybederek, onaylanmış imar planı kararı ile getirilen kullanma amacına konu ve tabi olurlar.

(Ek fıkra: 24/7/2008-5793/14 md.) Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve ağaçlandırılmak üzere izin verilen taşınmazlardan projesine uygun olarak ağaçlandırılanlar, imar planı kararıyla başka amaca ayrılamaz.

––––––––––––––––

(1) 14/4/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "yol," ibaresinden sonra gelmek üzere "su yolu," ibaresi eklenmiştir.

Cephe hattı:

Madde 12 – İmar planlarında gösterilen cephe hattından önde bina yapılamaz. Herhangi bir arsanın cephe hattının gerisinde kalan kısmı, plan ve yönetmelik esaslarına uygun bina inşaatına yetmiyorsa, beş yıllık imar programı içinde olup olmadığına göre, 10 uncu maddede belirtilen müddetler içerisinde 18 inci madde hükümleri tatbik edilmediği veya başka bir şekilde halline imkan bulunmadığı takdirde mal sahibinin yazılı müracaatı üzerine, bu arsanın tamamı ilgili idarelerce kamulaştırılır.

İmar planlarında umumi hizmetlere ayrılan yerler:

Madde 13 – (Birinci fıkra iptal: Ana.Mah.nin 29/12/1999 tarihli ve E.:1999/33, K.:1999/51 sayılı Kararı ile)

İmar programına alınan alanlarda kamulaştırma yapılıncaya kadar emlak vergisi ödenmesi durdurulur. Kamulaştırmanın yapılması halinde durdurma tarihi ile kamulaştırma tarihi arasında tahakkuk edecek olan emlak vergisi, kamulaştırmayı yapan idare tarafından ödenir. Birinci fıkrada yazılı yerlerin kamulaştırma yapılmadan önce plan değişikliği ile kamulaştırmayı gerektirmeyen bir maksada ayrılması halinde ise durdurma tarihinden itibaren geçen sürenin emlak vergisini mal sahibi öder.

(Üçüncü fıkra iptal: Ana.Mah.nin 29/12/1999 tarihli ve E.:1999/33, K.:1999/51 sayılı Kararı ile)

Onaylanmış imar planlarında, birinci fıkrada yazılı yerlerdeki arsa ve arazilerin, bu Kanunda öngörülen düzenleme ortaklık payı oranı üzerindeki miktarlarının mal sahiplerince ilgili idarelere bedelsiz olarak terk edilmesi halinde bu terk işlemlerinden ayrıca emlak alım ve satım vergisi alınmaz.

İrtifak hakları:

Madde 14 – Belediye veya valilikler, imar planlarının uygulanması sırasında, bir gayrimenkulün tamamını kamulaştırmadan o yerin muayyen saha, yükseklikte ve derinliğindeki kısmı üzerinde kamu yararı amacıyla irtifak hakkı tesis edebilir.

Belediyeler veya valilikler, mümkün olan yer ve hallerde mal sahibinin muvafakatiyle, bedelsiz irtifak hakkı verme karşılığında, bedelsiz irtifak hakkı tesis edebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İfraz ve Tevhid İşleri

İfraz ve tevhid:

Madde 15 – İmar planlarına göre yol, meydan, yeşil saha, park ve otopark gibi umumi hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan gayrimenkullerin bu kısımlarının ifrazına veya tevhidine izin verilmez.

İmar parselasyon planı tamamlanmış olan yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin bu planlara uygun olması şarttır.

İmar planlarında parsel cepheleri tayin edilmeyen yerlerde yapılacak ifrazların, asgari cephe genişlikleri ve büyüklükleri yönetmelikte belirtilen esaslara göre tespit edilir.

İmar planı dışında kalan alanlarda yönetmeliklerinde tayin edilecek miktarlardan küçük ifrazlara izin verilmez.

Tescil ve şüyuun izalesi:

Madde 16 – Belediye ve mücavir alan hudutları içindeki gayrimenkullerin re'sen veya müracaat üzerine tevhid veya ifrazı, bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisi veya bu hakların terkini, bu Kanun ve yönetmelik hükümlerine uygunluğu belediye encümenleri veya il idare kurullarınca onaylanır.

Onaylama işlemi, müracaatın belediyelere veya valiliklere intikalinden itibaren en geç 30 gün içinde sonuçlandırılır ve tescil veya terkini için 15 gün içinde tapuya bildirilir.

Tapu dairesi, tescil veya terkin işlemini bir ay içinde sonuçlandırmak zorundadır.

Bu Kanun hükümlerine göre şüyulandırılan gayrimenkullerin sahipleri ilgili idarenin tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aralarında anlaşamadıkları veya şüyuun izalesi için, mahkemeye müracaat edilmediği takdirde ilgili idare hissedarmış gibi, şüyuun izalesi davası açabilir.

Tarafların rızası veya mahkeme kararı ile şüyuun izalesi ve arazi taksimi de yukarıdaki hükümlere tabidir.

Kamulaştırmadan arta kalan kısımlar:

Madde 17 – Belediye veya valilik, kendi malı olan veya imar planlarının tatbiki sonucu kamulaştırmadan artan parçalarla, istikameti değiştirilen veya kapanan yol ve meydanlarda hasıl olan sahalardan müstakil inşaata elverişli olmayan parçaları, bitişiğindeki arsa veya bina sahibine bedel takdiri suretiyle satmak, gayrimenkul sahiplerinin yola giden yerlerden dolayı tahakkuk eden istihkaklarını bedel takdiri suretiyle değiştirmek ve komşu gayrimenkul sahibi takdir edilen bedelle satın almaktan imtina ederse, şüyulandırıp satmak suretiyle imar planına uygunluğunu temin eder.

Bunlardan müstakil inşaata elverişli olanları, kamu yararı için, belediye veya valilikçe yeri alınan şahısların muvafakatları halinde istihkaklarına karşılık olarak bedel takdiri ve icabında denklik temini suretiyle değiştirmeye belediye ve valilik yetkilidir.

Ayrıca belediye veya valilikler ile şüyulu olan müstakil inşaat yapmaya müsait bulunan imar parsellerinde, belediye veya valilikler, hisselerini parselin diğer hissedarlarına bedel takdiri suretiyle satmaya, ilgililer satın almaktan imtina ederse, şüyuun izalesi suretiyle sattırmaya yetkilidir.

Bu maddeye göre bedel takdirleri ve bu bedellere itiraz şekilleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Arazi ve arsa düzenlemesi: [1]

Madde 18 – İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır.

_____

(1) Bu maddede geçen "cami" ibaresi, 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, "ibadet yeri" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında "düzenleme ortaklık payı" olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını geçemez. (1)

(Değişik üçüncü fıkra: 3/12/2003-5006/1 md.) Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz. (2)

Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarıdaki fıkrada sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanır.

Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır.

Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez.

Bu düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenleme ortaklık payı alınanlarından, bu düzenleme sebebiyle ayrıca değerlendirme resmi alınmaz.

Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyulanma sadece zemine ait olup, şüyuun giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır.

Düzenleme sırasında, plan ve mevzuata göre muhafazasında mahzur bulunmayan bir yapı, ancak bir imar parseli içinde bırakılabilir. Tamamının veya bir kısmının plan ve mevzuat hükümlerine göre muhafazası mümkün görülemeyen yapılar ise, birden fazla imar parseline de rastlayabilir. Hisseli bir veya birkaç parsel üzerinde kalan yapıların bedelleri, ilgili parsel sahiplerince yapı sahibine ödenmedikçe ve aralarında başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya şüyuu giderilmedikçe bu yapıların eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur.

Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapılar, belediye veya valilikçe kamulaştırılmadıkça yıktırılamaz.

Düzenlenmiş arsalarda bulunan yapılara, ilgili parsel sahiplerinin muvafakatları olmadığı veya plan ve mevzuat hükümlerine göre mahzur bulunduğu takdirde, küçük ölçüdeki zaruri tamirler dışında ilave, değişiklik ve esaslı tamir izni verilemez. Düzenlemeye tabi tutulması gerektiği halde, bu madde hükümlerinin tatbiki mümkün olmayan hallerde imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre müstakil inşaata elverişli olan kadastral parsellere plana göre inşaat ruhsatı verilebilir.

---

(1) Bu fıkrada yer alan "otuzbeşini" ibaresi, 3/12/2003 tarihli ve 5006 sayılı Kanunun 1 inci madddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 14/4/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "yol" ibaresinden sonra gelmek üzere "otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu," ibaresi eklenmiştir.

Bu maddenin tatbikinde belediye veya valilik, ödeyecekleri kamulaştırma bedeli yerine ilgililerin muvafakatı halinde kamulaştırılması gereken yerlerine karşılık, plan ve mevzuat hükümlerine göre yapı yapılması mümkün olan belediye veya valiliğe ait sahalardan yer verebilirler.

Veraset yolu ile intikal eden, bu Kanun hükümlerine göre şüyulandırılan Kat Mülkiyeti Kanunu uygulaması, tarım ve hayvancılık, turizm, sanayi ve depolama amacı için yapılan hisselendirmeler ile cebri icra yolu ile satılanlar hariç imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parselleri hisselere ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılamaz.

Parselasyon planlarının hazırlanması ve tescili:

Madde 19 – İmar planlarına göre parselasyon planları yapılıp, belediye ve mücavir alan içinde belediye encümeni, dışında ise il idare kurulunun onayından sonra yürürlüğe girer. Bu planlar bir ay müddetle ilgili idarede asılır. Ayrıca mutat vasıtalarla duyurulur. Bu sürenin sonunda kesinleşir. Tashih edilecek planlar hakkında da bu hüküm uygulanır.

Kesinleşen parselasyon planları tescil edilmek üzere tapu dairesine gönderilir. Bu daireler ilgililerin muvafakatı aranmaksızın, sicilleri planlara göre re'sen tanzim ve tesis ederler.

Bir parsel üzerinde birden fazla bina ve tesislerin yapımı gerektiğinde (Kooperatif evleri, siteler, toplu konut inşatı gibi) imar parselasyon planları ifraza gerek kalmadan bu ihtiyacı karşılayacak şekilde düzenlenir veya değiştirilir ve burada, talep halinde, Kat Mülkiyeti Kanunu hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Yapı ve Yapı ile İlgili Esaslar

Yapı:

Madde 20 – Yapı:

a) Kuruluş veya kişilerce kendilerine ait tapusu bulunan arazi, arsa veya parsellerde,

b) Kuruluş veya kişilerce, kendisine ait tapusu bulunmamakla beraber kamu kurum ve kuruluşlarının vermiş oldukları tahsis veya irtifak hakkı tesis belgeleri ile,

İmar planı, yönetmelik, ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılabilir.

Yapı ruhsatiyesi:

Madde 21 – Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden (....) [(1)] yapı ruhsatiyesi alınması mecburidir.

Ruhsat alınmış yapılarda herhangi bir değişiklik yapılması da yeniden ruhsat alınmasına bağlıdır. Bu durumda; bağımsız bölümlerin brüt alanı artmıyorsa ve nitelik değişmiyorsa ruhsat, hiçbir vergi, resim ve harca tabi olmaz.

Ancak; derz, iç ve dış sıva, boya, badana, oluk, dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik ve sıhhi tesisat tamirleri ile çatı onarımı ve kiremit aktarılması ve yönetmeliğe uygun olarak mahallin hususiyetine göre belediyelerce hazırlanacak imar yönetmeliklerinde belirtilecek taşıyıcı unsuru etkilemeyen diğer tadilatlar ve tamiratlar ruhsata tabi değildir.

———————————

(1) Bu aradaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından..." ibaresi; Anayasa Mahkemesinin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Belediyeler veya valilikler mahallin ve çevrenin özelliklerine göre yapılar arasında uyum sağlamak, güzel bir görünüm elde etmek amacıyla dış cephe boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini tayin etmeye yetkilidir. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan yapılar da bu hükme tabidir.

Ruhsat alma şartları:

Madde 22 – Yapı ruhsatiyesi almak için belediye, valilik (....) (1) bürolarına yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçeye sadece tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı kroki eklenmesi gereklidir.

Belediyeler veya valiliklerce (....) (2) ruhsat ve ekleri incelenerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapı ruhsatiyesi verilir.

Eksik veya yanlış olduğu takdirde; müracaat tarihinden itibaren onbeş gün içinde müracaatçıya ilgili bütün eksik ve yanlışları yazı ile bildirilir. Eksik ve yanlışlar giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren en geç onbeş gün içinde yapı ruhsatiyesi verilir.

Geliştirme alanlarında yapı ruhsatı:

Madde 23 – İskan hudutları içinde olup da, imar planında beldenin inkişafına ayrılmış bulunan sahalarda her ne şekilde olursa olsun, yapı izni verilebilmesi için;

a) Bu sahaların imar planı esaslarına ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak parselasyon planlarının belediye encümeni veya il idare kurulunca tasdik edilmiş bulunması,

b) Plana ve bulunduğu bölgenin şartlarına göre yollarının, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısının yapılmış olması,

Şarttır.

Ancak, bunlardan parselasyon planları tasdik edilmiş olmakla beraber yolu, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısı henüz yapılmamış olan yerlerde, ilgili idarenin izni halinde ve ilgili idarece hazırlanacak projeye uygun olarak yaptıranlara veya parselleri hizasına rastlayan ve yönetmelikte belirtildiği şekilde hissesine düşen teknik alt yapı bedelini % 25 peşin ödeyip geri kalan % 75 ini alt yapı hizmetinin ilgili idaresince tamamlanacağı tarihten en geç altı ay içinde ödemeyi taahhüt edenlere de yapı ruhsatı verilir. Kanalizasyon tesisinin yapı bitirilip kullanılmaya başlanacağı tarihe kadar yapılmaması halinde, fosseptik veya benzeri geçici bir tesis yaptırılması yoluna gidilir. Bu yapılmadığı takdirde yapıya kullanma izni verilemez. Ana tesis yapıldığında yapı sahibi veya sahipleri lağım ayaklarını bu tesise bağlamaya mecburdurlar.

Toplu mesken alanlarında, ilgili şahıs veya kurumlarca ilgili idarenin izni ile bütünü inşa ve ikmal edilen teknik altyapının iki tarafındaki diğer parsellerin sahiplerinden, kendi parsellerine isabet eden bedel alınmadıkça, kendilerine yapı ruhsatı verilmez.

Toplu mesken alanlarında altyapı tesisleri belediyelerce onaylı projesine göre ilgili şahıs veya kurumlarınca yapılmışsa belediyece altyapı hizmetleri nedeniyle hiçbir bedel alınmaz.

———————————

(1)Bu aradaki ".... veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik ..." ibaresi; Anayasa Mahkemesinin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

(2)Bu aradaki "... veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarınca..." ibaresi; Anayasa Mahkemesinin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Alınan bu paralar teknik altyapıyı yaptıranlara veya bu meblağı önceden ilgili idareye ödeyenlere aynen geri verilir.

Şu kadar ki, bir yolun iki tarafındaki parsel sahipleri bahis konusu yol bedellerini ve bir kanalizasyon şebekesinden istifade eden veya etmesi gereken parsel sahipleri teknik altyapı bedellerini ilgili idareye vermedikçe ilgili idarenin bu tesisleri inşa ve ikmali mecburiyeti yoktur.

Mevcut binalarda esaslı değişiklikler ve ilaveler yapılması da bu madde hükümlerine bağlı olmakla beraber, bunların tamirleri için yukarıdaki şartlar aranmaz.

Bu maddenin tatbikinde 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri tatbik olunur. Tatbikatla ilgili diğer hususlar imar yönetmeliğinde belirtilir.

İmar planları ilke kararları ile yoğunluk ve yapı düzeninde düzeltme ve yenileme getirilen yerleşik alanlardaki uygulamada mevcut şehirsel teknik ve sosyal altyapının tevsii ya da yenilenmesi gereken durumlarda, şehirsel hizmetlerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen katılma payları bu hizmetlerden yararlanacak arsa, yapı ya da bina sahiplerinden usulünce alınır.

İmar planlarında meskün saha olarak belirtilen yerlerde ise, gayrimenkul sahiplerince pis su mecralarının, yapının bulunduğu sokaktaki lağım şebekesine veya varsa umumi fosseptiğe bağlanması, lağım şebekesi veya umumi fosseptik olmayan yerlerde mahalli ihtiyaç ve vesaite göre ilgili idarece verilecek esaslar dahilinde gayrimenkulün içinde, lüzumlu tesisatın yapılması mecburidir. Bu bağlantılar mal sahibi tarafından ilgili idarece yapılacak tebligatla verilecek müddet zarfında yaptırılmadığı takdirde ilgili idare tarafından yıktırılır.

Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları:

Madde 24 – (İptal :Ana. Mah. 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile.)

Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının sınıflandırılması:

Madde 25 – (İptal : Ana. Mah. 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı Kararı ile.)

Kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerinde ruhsat:

Madde 26 – Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir.

Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin harekat ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara; belediyeden alınan imar durumuna, kat nizamı, cephe hattı, inşaat derinliği ve toplam inşaat metrekaresine uyularak projelerinin kurumlarınca tasdik edildiği, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğunun ilgili belediyesine veya valiliklere yazı ile bildirdiği takdirde, 22 nci maddede sayılan belgeler aranmadan yapı ruhsatı verilir.

(Üçüncü fıkra iptal: Ana. Mah. 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı Kararı ile.)

Köylerde yapılacak yapılar ve uyulacak esaslar [1]

Madde 27 –(Değişik: 12/7/2013-6495/73 md.)

Belediye ve mücavir alanlar dışında köylerin köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezralarda yapılacak konut, entegre tesis niteliğinde olmayan ve imar planı gerektirmeyen tarım ve hayvancılık amaçlı yapılar ile köyde oturanların ihtiyaçlarını karşılayacak bakkal, manav, berber, köy fırını, köy kahvesi, köy lokantası, tanıtım ve teşhir büfeleri ve köy halkı tarafından kurulan ve işletilen kooperatiflerin işletme binası gibi yapılar için yapı ruhsatı aranmaz. Ancak etüt ve projelerinin valilikçe incelenmesi, muhtarlıktan yazılı izin alınması ve bu yapıların yöresel doku ve mimari özelliklere, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olması zorunludur. Etüt ve projelerin sorumluluğu müellifi olan mimar ve mühendislere aittir. Bu yapılar valilikçe ulusal adres bilgi sistemine ve kadastro planlarına işlenir. Köy yerleşik alan sınırları dışında kalan ve entegre tesis niteliğinde olmayan ve imar planı gerektirmeyen tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların yapı ruhsatı alınarak inşa edilmesi zorunludur. Tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların denetimine yönelik fennî mesuliyet 28 inci madde hükümlerine göre mimar ve mühendislerce üstlenilir.

Onaylı üst kademe planlarda aksine hüküm bulunmadığı hâllerde köy yerleşik alan sınırları içinde, jeolojik açıdan üzerinde yapı yapılmasında mahzur bulunan alanlar ile köyün ana yolları ve genişlikleri, hâlihazır harita veya kadastro paftaları üzerinde il özel idarelerince belirlenir. Belirlenen yollar, ifraz ve tevhit suretiyle uygulama imar planı kararı aranmaksızın kamu yararı kararı alınarak oluşturulur.

Köy yerleşik alan sınırı içerisinde, 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Köy yerleşik alan sınırlarının parselleri bölmesi durumunda yerleşik alan sınırı 5403 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın ifraz hattı olarak kabul edilir.

İl çevre düzeni planında açıkça belirtilmediği takdirde, ihtiyaç duyulması hâlinde, köyün gelişme potansiyeli ve gelişme düzeyi de dikkate alınarak köy yerleşik alan sınırları ve özel kanunlara ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla bu alanlarda yapılaşma kararı ve ifraz şartları belediye sınırı il sınırı olan yerlerde büyükşehir belediye meclisi, diğer yerlerde il genel meclisi kararı ile belirlenir. Tespitler kadastro paftasına işlenerek tapu sicilinde belirtilir. İhtiyaç duyulması hâlinde mevcut köy yerleşik alan sınırları il genel meclislerince yeniden belirlenebilir.

İmar planı olmayan köy yerleşik alanı sınırları içerisinde köyün ihtiyacına yönelik olarak ilk ve orta öğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi yapılar için imar planı şartı aranmaz. Ancak yer seçimi, valilikçe oluşturulan bir komisyonca hâlihazır harita veya kadastro paftaları üzerinde kesin sınırları ile belirlenir. Bu yapı ve tesislere uygulama projelerine göre ilgili yatırımcı kamu kurum ve kuruluşu adına yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

---

(1) Bu madde başlığı "Ruhsata tabi olmayan yapılar ve uyacakları esaslar" iken 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 22 nci maddesiyle "Köylerde yapılacak yapılar ve uyulacak esaslar" şeklinde, daha sonra da bu madde başlığı 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 73 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği, yapı müteahhitliği ve kayıtlar: [1]

Madde 28 – (Değişik: 9/12/2009-5940/1 md.)

Bu Kanun kapsamındaki mimarlık, mühendislik ve planlama hizmetine ilişkin harita, plan, etüt, proje ve eklerinin düzenlenmesi ve bunların yerine getirilmesinin; uygulamada bulunulacak alanın, yerleşme merkezinin ve yapının sınıfına, özelliğine ve büyüklük derecesine göre, uzmanlık alanlarına uygun olarak 38 inci maddede belirtilen meslek mensuplarına yaptırılması mecburidir. Müellifler ve uygulamada bulunan meslek mensupları, işlerini bu Kanuna ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak gerçekleştirmekten sorumludur.

Yapıda inşaat ve tesisat işleri ile kullanılan malzemelerin kamu adına denetimine ilişkin fenni mesuliyet, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığı haiz meslek mensupları tarafından ayrı ayrı üstlenilmek zorundadır. Fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre; yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevlidir. Yapı sahibine ve idareye karşı sorumlu olan fenni mesuller, uzmanlık alanına uygun olarak yapıda yetki belgesi olmayan usta çalıştırılması veya şantiye şefi bulundurulmaksızın yapım işinin sürdürülmesi veya yapının mevzuata aykırı yapılması veya istifaları halinde, bu durumları altı iş günü içinde ilgili idareye yazılı olarak bildirmek zorundadır. Aksi takdirde, fenni mesuller kanuni mesuliyetten kurtulamaz. Bildirim üzerine, en geç üç iş günü içinde 32 nci maddeye göre işlem yapılır.

Fenni mesulün istifası veya ölümü halinde, başka bir meslek mensubu fenni mesuliyeti üstlenmedikçe yapının devamına izin verilmez. Fenni mesulün istifası halinde, istifa tarihinden önce yapılan işlere dair sorumluluğu devam eder. Yeni atanan fenni mesul, daha önce yapılan işlerin denetlenmesinden ve eksiklik ve hata var ise giderilmesini sağlamaktan ve bildirimde bulunmaktan da sorumludur. Tespit edilen bu eksiklik ve hatalar giderilmedikçe inşaatın devamına izin verilmez.

——————————————

(1) Bu madde başlığı "Fenni mesuller ve mesuliyetleri ile müteahhit sicilleri:" iken, 9/12/2009 tarihli ve 5940 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Fenni mesuller, Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikte belirlenen sınıf, özellik ve büyüklüğe sahip bulunan yapıların denetimi faaliyetine yardımcı olmak üzere, 38 inci maddeye göre uygun nitelikte ve sayıda fen adamı istihdam etmek mecburiyetindedir.

Fenni mesuller, uzmanlık alanlarına göre yapım işlerinin denetimine ilişkin ayrıntılı bütün belgeler ile mimarlık ve mühendislik hizmetleri raporunu idareye vermek ve yapı kullanma izin belgesini imzalamak mecburiyetindedir. Yapıya ilişkin bilgiler, ilgili idarece, etüt ve proje müelliflerinin, fenni mesullerin, yapı müteahhitlerinin ve şantiye şefi mimar veya mühendisin üyesi bulunduğu meslek odasına, üyelik kayıtlarına işlenmek üzere bildirilir.

Fenni mesuller, mesuliyet üstlendikleri yapı ile alakalı olarak yapı müteahhitliği, şantiye şefliği, taşeronluk ve malzeme satıcılığı yapamaz. Yapı sahibi, yapısının fenni mesuliyetini üstlenemez.

27 nci madde kapsamındaki yapılar ile entegre tesis niteliğinde olmayan ruhsata tabi tarım ve hayvancılık yapılarına ait 22 nci maddede yer alan etüt ve projeler, il özel idarelerince veya Bakanlığın taşra teşkilatınca hazırlanabilir. Bu tarım ve hayvancılık yapılarına dair fenni mesuliyet, il özel idaresinin veya Bakanlığın taşra teşkilatının mimar ve mühendisleri tarafından üstlenilebilir.

Yapı müteahhidi ve şantiye şefi; yapıyı, tesisatı ve malzemeleriyle birlikte bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa etmek, neden olduğu mevzuata aykırılığı gidermek mecburiyetindedir. Yapı müteahhidi ve şantiye şefi, ilgili fenni mesullerin denetimi olmaksızın inşaat ve tesisatlarına ilişkin yapım işlerini sürdüremez, inşaat ve tesisat işlerinde yetki belgesi olmayan usta çalıştıramaz.

Bakanlıktan veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş idareden yetki belgesi almaksızın, inşaat ve tesisat dahil yapım işlerinin müteahhitliği üstlenilemez. Yetki belgeleri geçici veya daimi olarak düzenlenebilir. Gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine yapı inşa eden müteahhitlerin kayıtları, her yapı için ayrı ayrı tutulur. Bu kayıtların birer nüshası, ilgili yapı müteahhidinin yetki belgelendirmesi işlemlerinde değerlendirilmek üzere Bakanlığa gönderilir. Müteahhitlere yetki belgesi verilmesi işlemleri, bu kayıtlar da değerlendirilerek Bakanlıkça yürütülür.

Fenni mesullerce denetime ilişkin mimarlık ve mühendislik raporları hazırlanan, yapı sahibi, fenni mesuller ve ilgili idare elemanlarının birlikte düzenlediği tespit tutanağı ile tamamlandığı belirlenen, ancak, yapı müteahhidinin yapım işlerinden doğan vergi ve sigorta primi borçlarının ve diğer sorumluluklarının gereğinin yerine getirilmemesi sebebiyle yapı kullanma izin belgesi verilmesi işlemleri tamamlanamayan yapılar için, yapının müteahhidi olmayan yapı sahibinin talebi üzerine, ilgili idarece durum tespit edilerek yapı kullanma izin belgesi verilir. Bu belgenin bir örneği, ilgili kurumlara ve ilgililerin kayıtlarına işlenmek ve değerlendirilmek üzere ilgili meslek odalarına ve Bakanlığa gönderilir.

Yapı sahibi, ruhsat süresi dolmamış olan bir yapının etüt ve proje müellifliği, yapı müteahhitliği ve şantiye şefliği görevlerinden herhangi birini üstlenmemiş ise bütün sorumluluk, ilgisine göre etüt ve proje müelliflerine, yapı müteahhidine, şantiye şefine ve ilgili fenni mesullere aittir.

Ruhsat müddeti:

Madde 29 – Yapıya başlama müddeti ruhsat tarihinden itibaren iki yıldır. Bu müddet zarfında yapıya başlanmadığı veya yapıya başlanıp da her ne sebeple olursa olsun, başlama müddetiyle birlikte beş yıl içinde bitirilmediği takdirde verilen ruhsat hükümsüz sayılır. Bu durumda yeniden ruhsat alınması mecburidir. Başlanmış inşaatlarda müktesep haklar saklıdır.

Ruhsat yenilenmesi ve plan tadili sırasında ayrıca harç alınmaz. Ancak inşaat sahasında artış, bağımsız bölümlerin brüt alanında veya niteliğinde değişme olması halinde yeniden hesaplanacak harçtan evvelce ödenen harç tutarı, tenzil edilir. Yeni durumda hesaplanan harç tutarında azalma olması halinde iade yapılmaz. Diğer kanunlardaki muafiyet hükümleri saklıdır.

Ruhsat ve eklerinin yapı yerinde bulundurulması mecburidir.

Yapı kullanma izni:

Madde 30 – Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik (...) (1) bürolarından; 27 nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine, yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir.

Belediyeler, valilikler (...) (2) mal sahiplerinin müracaatlarını en geç otuz gün içinde neticelendirmek mecburiyetindedir. Aksi halde bu müddetin sonunda yapının tamamının veya biten kısmının kullanılmasına izin verilmiş sayılır.(...) (2)

Bu maddeye göre verilen izin yapı sahibini kanuna, ruhsat ve eklerine riayetsizlikten doğacak mesuliyetten kurtarmayacağı gibi her türlü vergi, resim ve harç ödeme mükellefiyetinden de kurtarmaz.

Kullanma izni alınmamış yapılar:

Madde 31 – İnşaatın bitme günü, kullanma izninin verildiği tarihtir. Kullanma izni verilmeyen ve alınmayan yapılarda izin alınıncaya kadar elektrik, su ve kanalizasyon hizmetlerinden ve tesislerinden faydalandırılmazlar. Ancak, kullanma izni alan bağımsız bölümler bu hizmetlerden istifade ettirilir.

Ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapılar:

Madde 32 – Bu Kanun hükümlerine göre ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılar hariç; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce (...) (3) tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur.

Durdurma, yapı tatil zaptının yapı yerine asılmasıyla yapı sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Bu tebligatın bir nüshasıda muhtara bırakılır.

Bu tarihten itibaren en çok bir ay içinde yapı sahibi, yapısını ruhsata uygun hale getirerek veya ruhsat alarak, belediyeden veya valilikten mühürün kaldırılmasını ister.

Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırılığın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamına izin verilir.

———————————

(1) Bu aradaki "... veya yeminli serbest mimarlık veya mühendislik ..." ibaresi; Anayasa Mahkemesinin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

(2) Bu aradaki "... veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları ..." ibaresi ile bu fıkranın sonunda bulunan "... Ancak müracaat yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosuna yapılmış ise bu hüküm uygulanmaz. Yeminli büro, müracaatı bu süre içerisinde müsbet veya menfi mutlaka sonuçlandırmak zorundadır ..." biçimindeki son iki cümle, Anayasa Mahkemesinin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

(3) Bu aradaki "... veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosunca .." ibaresi; Anayasa Mahkemesinin (1) nolu dipnotda yazılı Kararı ile iptal edilmiştir.

Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir.

Umumi hizmetlere ayrılan yerlerde muvakkat yapılar:

Madde 33 – İmar planlarında bulunup da müracaat gününde beş yıllık imar programına dahil olmayan yerlerde; plana göre kapanması gereken yol ve çıkmaz sokak üzerinde bulunan veya 18 inci madde hükümleri tatbik olunmadan normal şartlarla yapı izni verilmeyen veya 13 üncü maddede belirtilen hizmetlere ayrılmış olan ve haklarında bu madde hükmünün tatbiki istenen parsellerde üzerinde yönetmelik esaslarına uygun yapı yapılması mümkün olanlarında sahiplerinin istekleri üzerine belediye encümeni veya il idare kurulu kararıyla imar planı tatbikatına kadar muvakkat inşaat veya tesisata müsaade edilir ve buna dayanılarak usulüne göre yapı izni verilir.

Bu gibi hallerde verilecek müddetin on yıl olması, yapı izni verilmezden önce belediye encümeni veya il idare kurulu kararının gün ve sayısının on yıllık müddet için muvakkat inşaat veya tesisat olduğunun, lüzumlu ölçü ve şartlarla birlikte tapu kaydına şerh edilmesi gereklidir. Muvakkatlık müddeti tapu kaydına şerh verildiği günden başlar.

Birinci fıkrada sözü geçen bir parselde, esasen kullanılabilen bir bina varsa bu parsele yeniden inşaat ve ilaveler yapılmasına izin verilmeyeceği gibi, birden fazla muvakkat yapıya izin verilen yerlerde dahi bu yapıların ölçüleri toplamı yönetmelikte gösterilen miktarları geçemez. Bu maddenin tatbikinde kadastral parsel de bir imar parseli gibi kabul olunur.

Plan tatbik olunurken, muvakkat inşaat veya tesisler yıktırılırlar. On yıllık muvakkatlık müddeti dolduktan sonra veya on yıl dolmadan yıktırılması veya kamulaştırılması halinde muvakkat bina ve tesislerin 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre takdir olunacak bedeli sahibine ödenir.

İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler ve mükellefiyetler:

Madde 34 – İnşaat ve tamiratın devamı ve bahçelerin tanzim ve ağaçlandırılması sırasında yolun ve yaya kaldırımlarının, belediye veya valiliklere ve komşulara ait yerlerin işgal edilmemesi ve buralardaki yeraltı ve yerüstü tesislerinin tahrip olunmaması ve bunlara zarar verilmemesi, taşıt ve yayaların gidiş ve gelişinin zorlaştırılmaması, yapı, yol sınırına üç metre ve daha az mesafede yapıldığı takdirde her türlü tehlikeyi önleyecek şekilde yapı önünün tahta perde veya münasip malzeme ile kapatılması ve geceleri aydınlatılması, mecburidir.

Yapı, yol kenarına yapıldığı takdirde ilgili idarece takdir edilecek zaruri hallerde yaya kaldırımlarının bir kısmının işgaline yayalar için uygun geçiş sağlamak ve yukardaki tedbirler alınmak şartıyla müsaade olunabilir.

Bu gibi hallerde mülk sahibi veya inşaatı deruhte eden kişi veya kuruluşun sahipleri gelip geçenlere zarar vermeyecek ve tehlikeyi önleyecek tedbirleri alırlar.

Zemin katlarda, dükkan yapılmasına müsaade edilen yapılarda, yaya kaldırımı ile aynı seviyedeki ön bahçeleri yayaya açık bulundurulacak, yayaların can emniyetini tehlikeye düşürecek duvar ve manialar yapılamaz.

Bu gibi yerlerde ve parsel hudutlarına merdiven yapılması zaruri hallerde rıht yüksekliği 0,15 metreden fazla olamaz.

Bina ön cephe hattı ile yol arası ve tabii zeminin kazılması:

Madde 35 – Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesine müsaade edilmez.

Her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden 0.50 metreden daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla bu gibi arsaların sahipleri, gelip geçenlerin emniyetini temin etmek üzere, yol kenarına yönetmelikle belirtilen veya civarın karakterine göre ilgili idarece tespit edilen şekilde bahçe duvarı veya parmaklık yapmaya ve gereken emniyet tedbirlerini almaya mecburdurlar.

Kapıcı daireleri ve sığınaklar:

Madde 36 – Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması mecburiyeti olan binalarda, bu dairelerin yönetmelikte belirtilen şart ve ölçüleri havi bulunması lazımdır.

Kapıcı daireleri anabina içinde olabileceği gibi, nizamlara, fen ve sağlık şartlarına aykırı yapılmamak, brüt 40 metrekareyi geçmemek şartı ile bahçenin herhangi bir yerinde veya müştemilat binaları içerisinde de tertiplenebilir.

Bekçi, bahçevan, kaloriferci gibi müstahdemin ikametine yer ayrılması halinde bu yerlerde de aynı şartlar aranır. 29 ve 30 uncu maddelerdeki hükümler bu maddede sözü geçen daireler hakkında da uygulanır.

Nerelerde ve hangi binalarda kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması gerektiği imar yönetmeliklerinde gösterilir.

Otoparklar:

Madde 37 – İmar planlarının tanziminde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçlar gözönünde tutularak lüzumlu otopark yerleri ayrılır.

Otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere lüzumlu otopark yeri tefrik edilmedikçe yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmez.

Kullanma izni alındıktan sonra otopark yeri, plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edildiği takdirde ilgili idarece yapılacak tebligat üzerine en geç üç ay içerisinde bu aykırılık giderilir. Mülk sahibi tebligata rağmen müddeti içerisinde gerekli düzeltmeyi yapmaz ise, belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile bu hizmet ilgili idarece yapılır ve masrafı mal sahibinden tahsil edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Halihazır haritaların, imar planlarının ve yapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması:

Madde 38 – Halihazır harita ve imar planlarının hazırlanması ve bunların uygulanmasının fenni mesuliyetini; uzmanlık, çalışma konuları ve ilgili kanunlarına göre, mühendisler, mimarlar, şehir plancıları deruhte ederler.

(Değişik : 26/4/1989 - 3542/2 md.) Yapıların, mimari, statik ve hertürlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanmasını ve bunların uygulanmasıyla ilgili fenni mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler, mimarlar ile görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikle düzenlenecek olan fen adamları deruhte ederler.

Yıkılacak derecede tehlikeli yapılar:

Madde 39 – Bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların sahiplerine tehlike derecesine göre bunun izalesi için belediye veya valilikçe on gün içinde tebligat yapılır. Yapı sahibinin bulunmaması halinde binanın içindekilere tebligat yapılır. Onlar da bulunmazsa tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir.

Tebligatı müteakip süresi içinde yapı sahibi tarafından tamir edilerek veya yıktırılarak tehlike ortadan kaldırılmazsa bu işler belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.

Alakalının fakruhali tevsik olunursa masraf belediye veya valilikçe bütçesinden karşılanır. Tehlike durumu o yapı ve civarının boşaltılmasını icabettiriyorsa mahkeme kararına lüzum kalmaksızın zabıta marifetiyle derhal tahliye ettirilir.

Kamunun selameti için alınması gereken tedbirler:

Madde 40 – Arsalarda, evlerde ve sair yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevlideden tesislerin hususi mecra, lağım, çukur, kuyu; mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir.

Tebliğde belirtilen müddet içinde tebliğe riayet edilmediği takdirde belediye veya valilikçe mahzur giderilir; masrafı % 20 fazlasiyle arsa sahibinden alınır veya mahzur tevlit edenlerin faaliyeti durdurulur.

Arsaların yola bakan yüzleri:

Madde 41 – Belediyeler veya valiliklerce belirli yollar üzerinde mahzurlu bina bulunan veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin tayin edilen tarzda kapatılmasına karar vermeye selahiyetlidir. Bu takdirde gayrimenkulün sahipleri, belediye veya valilikçe verilen müddet içinde bu yerleri kapatmaya mecburdurlar. Bu mükellefiyete uyulmaması halinde belediye veya valilikçe gereği yapılarak masrafı arsa sahibinden tahsil edilir.

İdari müeyyideler: [(1)]

Madde 42 – (Değişik: 9/12/2009-5940/2 md.)

Bu maddede belirtilen ve imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hallerin tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde ilgili idare encümenince sorumlular hakkında, üstlenilen her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idari müeyyideler uygulanır.

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, beşyüz Türk Lirasından az olmamak üzere, aşağıdaki şekilde hesaplanan idari para cezaları uygulanır:

———————————

(1) Bu madde başlığı "Ceza hükümleri:" iken, 9/12/2009 tarihli ve 5940 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

a) Bakanlıkça belirlenen yapı sınıflarına ve gruplarına göre yapının inşaat alanı üzerinden hesaplanmak üzere, mevzuata aykırılığın her bir metrekaresi için;

1) I. sınıf A grubu yapılara üç, B grubu yapılara beş Türk Lirası,

2) II. sınıf A grubu yapılara sekiz, B grubu yapılara onbir Türk Lirası,

3) III. sınıf A grubu yapılara onsekiz, B grubu yapılara yirmi Türk Lirası,

4) IV. sınıf A grubu yapılara yirmiüç, B grubu yapılara yirmibeş, C grubu yapılara otuzbir Türk Lirası,

5) V. sınıf A grubu yapılara otuzsekiz, B grubu yapılara kırkaltı, C grubu yapılara elliiki, D grubu yapılara altmışüç Türk Lirası,

idari para cezası verilir. Bu miktarlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında bir Türk Lirasının küsuru da dikkate alınmak suretiyle artırılarak uygulanır.

b) Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan uygulamalar için, Bakanlıkça yayımlanan ve aykırılığa konu imalatın tespiti tarihinde yürürlükte bulunan birim fiyat listesine göre ilgili idarece belirlenen bedelin % 20'si kadar idari para cezası verilir.

c) (a) ve (b) bentlerine göre cezalandırmayı gerektiren aykırılığa konu yapı;

1) Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise cezanın % 30'u,

2) Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise cezanın % 40'ı,

3) Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumî Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise cezanın % 60'ı,

4) Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise cezanın % 100'ü,

5) Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise cezanın % 20'si,

6) Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise cezanın % 80'i,

7) Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise cezanın % 50'si,

8) Ruhsatsız ise cezanın % 180'i,

9) Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise cezanın % 50'si,

10) Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşaî faaliyete konu ise cezanın % 100'ü,

11) İnşaî faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise cezanın % 10'u,

12) İnşaî faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise cezanın % 20'si,

13) Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise cezanın % 20'si,

(a) ve (b) bentlerinde belirtilen şekilde tespit edilen para cezalarının miktarına göre ayrı ayrı hesap edilerek ilave olunur. Para cezalarına konu olan alanın hesaplanmasında, aykırılıktan etkilenen alan dikkate alınır.

18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya bu maddelere aykırı davranan yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müelliflerine, fenni mesullere, yapı müteahhidine ve şantiye şefine, ilgisine göre ayrı ayrı olmak üzere ikibin Türk Lirası, bu fiillerin çevre ve sağlık şartlarına aykırı olması halinde dörtbin Türk Lirası, can ve mal emniyetini tehdit etmesi halinde altıbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapılara, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmayan veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmayan yapı sahibine onbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

27 nci maddeye göre il özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zatî maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi halinde yapı sahibine üçyüz Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, üçyüz Türk Lirasından az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.

Yapının bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.

Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre cezai işlem yapılmak üzere, üyesi bulundukları meslek odasına ve Bakanlığa ilgili idarece bildirilir. Bu kişiler, verilen ceza süresi içinde yeni bir iş üstlenemez.

Yapı müteahhidinin yetki belgesi;

a) Yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve 32 nci maddeye göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl,

b) Yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl,

c) Bakanlıkça olumsuz kayıt değerlendirmesi yapılan hallerde bir yıl,

süreyle Bakanlıkça iptal edilir. Yapı müteahhidinin, yapım işlerinden doğan vergi ve sigorta primi borçlarını ödememesi ve diğer sorumluluklarını yerine getirmemesi hallerinde yetki belgesi bir yıldan az olmamak üzere Bakanlıkça iptal edilir ve bunlara sorumluluklarını yerine getirinceye kadar yeni yetki belgesi düzenlenmez. Yetki belgesi iptal edilen yapı müteahhidi yeni yetki belgesi düzenleninceye kadar yeni iş üstlenemez, ancak mevcut işlerini tamamlar. Yetki belgeli yapı müteahhidi olmaksızın başlanılan yapının ruhsatı iptal edilir ve yapı mühürlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler:

Madde 43 – a) 9/7/1956 tarih ve 6785 sayılı İmar Kanunu ve 1605 sayılı Kanun ile ek ve değişiklikleri,

b) 11 Ocak 1963 tarih ve 141 sayılı Bursa Merkez İlçesindeki Gedik ve Zeminlerin Tasfiyesine Dair Kanun,

c) 28/5/1928 tarih ve 1351 sayılı Kanun (menkul ve gayrimenkulleri, varsa iştirakleri, bütçesi, gelirler ve personelin özlük hakları ile birlikte Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanlığına bağlanır.)

d) 3/6/1937 tarih ve 3196 sayılı Kanun,

e) 18/1/1966 tarih ve 710 sayılı Kanun,

İle diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yönetmelik: (1)

Madde 44 – I - a) Enerji, sulama, tabii kaynaklar, ulaştırma ve benzeri hizmetlerle ilgili tesisler ve müştemilatından hangileri için ruhsat alınmayacağı,

b) İmar planlarında okul, ibadet yeri, sağlık, spor, sosyal ve kültürel tesisler ile kamu kuruluşlarının yapıları için ayrılacak yerler ve bu konu ile ilgili diğer hususlar,

c) Arazi ve arsa düzenlemesinin uygulanma şekil ve şartları,

d) Ruhsata tabi olmayan yapılarda uyulacak esaslar,

e) **(Değişik: 9/12/2009-5940/3 md.)** Her türlü inşaat ve tesisat dahil yapım işlerine dair yapı müteahhitlerinin yetki belgelendirilmesi işlemlerine; yapı müteahhitlerinin iş gruplarına, ihtisaslaşmalarına ve yüklenilecek işin büyüklüğüne göre sınıflandırılmasına ve bunların sahip olmaları gereken asgari eğitim, iş tecrübesi, teknik donanımı ve kapasitesi, mali durumu, idari yapısı ve personel şartları ile niteliklerine; yapı müteahhitlerinin faaliyetlerinin denetlenmesine, kayıtlarının tutulmasına ve değerlendirilmesine; mimar ve mühendis unvanlı şantiye şefi çalıştırılması mecburi ve yapı müteahhidi olmaksızın da yapılması mümkün olan yapılara; şantiye şeflerine, yapım ve denetim işlerinde istihdam edilecek fen adamlarına ve yetki belgeli ustalara ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin görüşleri alınarak,

f) İmar planı yapımı ve değişiklikleriyle ilgili kriterlerin tespiti ve imarla ilgili diğer hususlar,

g) İmar planlarında parsel cepheleri tayin edilmeyen yerlerde yapılacak ifrazların asgari cephe genişlikleri ve büyüklükleri,

h) **(İptal : Ana. Mah. 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı Kararı ile.)**

i) Yerleşme alanlarıyla ilgili genel esaslar,

j) Halihazır harita alımı ve imar planlarının yapımını yükümlenecek müellif ve müellif kuruluşların ehliyet durumlarının yeniden düzenlenmesine ait esaslar,

Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

---

(1) Bu maddede geçen "cami" ibaresi, 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, "ibadet yeri" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

II - **(Değişik : 26/4/1989 - 3542/3 md.)** 38 inci maddede sayılan mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları dışında kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları, ilgili Bakanlıklar ile Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği (T.M.M.O.B.) ve Yüksek Öğrenim Kurumunun görüşleri alınarak Bakanlık ve Milli Eğitim Bakanlığınca birlikte çıkarılacak yönetmelik ile tespit edilir.

III - Otopark ayrılması gereken bina ve tesisler ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte tespit edilir.

Otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğu, otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartları ile bu ihtiyacın nasıl tespit olunup giderileceği ise, bu yönetmelikte belirtilir.

Mücavir alan:

Madde 45 – Mücavir alan sınırları belediye meclisi ve il idare kurulu kararına dayanarak vilayetlerce Bakanlığa gönderilir. Bakanlık bunları inceleyerek aynen veya değiştirerek tasdik etmeye veya değiştirilmek üzere iadeye yetkilidir

Mücavir alanın ilgili belediye sınırına bitişik olması gerekmez. Ayrıca, bu alanlar köyleri de ihtiva edebilir. Mücavir alandan çıkarılma da aynı usule tabidir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde mücavir alana alma ve çıkarma hususunda resen karar verebilir.

ALTINCI BÖLÜM

2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu ile İlgili Hükümler

Madde 46 – Bu Kanunla 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 6 ncı maddesine göre kurulan organlar kaldırılmıştır. Bu kuruluşların görev ve sorumlulukları aşağıda belirtilen çerçeve dahilinde İstanbul Büyük Şehir ve ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yürütülür.

Şöyle ki : 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 2 nci maddesinde belirlenen ve 22/7/1983 onay tarihli plana göre Boğaziçi alanında gösterilen "Boğaziçi Sahil Şeridi" ve "Öngörünüm" bölgelerindeki uygulamalar İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığınca, "gerigörünüm" ve "etkilenme" bölgelerindeki uygulamalar da ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yapılır.

Madde 47 – 48 – (Bu maddeler 18/11/1983 tarih ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 3 üncü maddesinin "f" ve "g" bentleri ile 10 uncu maddesinin değiştirilmesi ile ilgili olup mezkür kanundaki yerlerine işlenmişlerdir.)

Ek Madde 1 – (Ek : 30/5/1997 - KHK - 572/1 md.) [1]

Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel,sosyal,teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur.

Ek Madde 2 – (Ek:31/7/1998-4380/1 md.; Değişik: 15/7/2003-4928/9 md.)

İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu ibadet yerleri ayrılır.

İl, ilçe ve kasabalarda mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla ibadethane yapılabilir.

İbadet yeri, imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez.

––––––––––––––––––

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "özürlüler" ibaresi "engelliler" şeklinde değiştirilmiştir.

Ek Madde 3 – (Ek: 3/7/2005 - 5398/12 md.; Değişik: 24/7/2008-5793/15 md.)[1]

Özelleştirme programındaki kuruluşlara ait veya kuruluş lehine irtifak ve/veya kullanım hakkı alınmış arsa ve araziler ile özel kanunları uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilerin, 3621 sayılı Kıyı Kanunu veya 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan yerler dahil olmak üzere genel ve özel kanun hükümleri kapsamında yer alan tüm alanlarda imar planlarını yapmaya ve onaylamaya yetkili olan kurum veya kuruluşlardan görüş alınarak çevre imar bütünlüğünü bozmayacak her tür ve ölçekte plan, imar planı ile değişiklik ve revizyonları müellifi şehir plancısı olmak üzere Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılarak veya yaptırılarak Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanmak ve Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle kesinleşir (...)[1] yürürlüğe girer. İlgili kuruluşlar bu madde kapsamında yapılan planları devir tarihinden itibaren beş yıl süreyle değiştiremezler. Bu süre içerisinde imar planlarına ilişkin olarak, verilecek mahkeme kararlarının gereklerinin yerine getirilmesini teminen yapılacak imar planı değişikliğine ilişkin iş ve işlemler Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca bu maddede belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir. İlgili kuruluşlar görüşlerini onbeş gün içinde bildirirler. Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plan ve imar planlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17 nci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz. Özelleştirme sürecinde ihtiyaç duyulması halinde, bu planlara göre yapılacak imar uygulamasına ilişkin parselasyon planları Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yapılır veya yaptırılır. Bu parselasyon planları Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca onaylanır (...)[1] Bu planlara göre yapılacak yapılarda her türlü ruhsat ve diğer belgeler ile izinler, ilgili mevzuat çerçevesinde yetkili kurum ve kuruluşlarca verilir.

Ek Madde 4 – (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 4/12/2014 tarihli ve E.:2013/114, K.: 2014/184 sayılı Kararı ile.)

Ek Madde 5 – (Ek: 16/5/2012-6306/14 md.)

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliklerden imar uygulamalarına ilişkin olanlar, bu Kanun ile bu Kanun uyarınca yürürlüğe konulan yönetmelikler ve beldenin şartları da gözetilerek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylandıktan sonra Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.

---

(1) Bu maddenin birinci cümlesinde yer alan "... ve bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak ..." ibaresi, yedinci cümlesinde yer alan "... ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer." ibaresi, 28/12/2011 tarihli ve 28156 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 9/6/2011 tarihli ve E.: 2008/87, K.: 2011/95 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler ve Yürürlük, Yürütme

Yapıların amacında kullanılması:

Geçici Madde 1 – Herhangi bir sahada bulunan ve 2981 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra yapılan yapılar bölgesinin teşekkül şartlarına, imar planı esaslarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz. Bu gibi yapılar Kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay içinde inşa ettirenlerce eski şekline getirilir. Aykırılık bu süre sonunda düzeltilmezse Belediye veya valilikçe yapılır veya yaptırılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.

Başka amaçla kullanılan otopark yerleri:

Geçici Madde 2 – Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapı kullanma izni alınıp, ruhsat ve eklerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmiş ve 2981 sayılı Kanun kapsamına girmeyen otopark yerlerinden otopark yönetmeliğine göre otopark tahsisi gerekenleri hakkında 37 nci maddenin son fıkrasına göre işlem yapılır.

Önce verilen ruhsat ve izinler:

Geçici Madde 3 – Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce imar planı ve mevzuatına uygun olarak verilen ruhsat ve izinler geçerlidir.

Müşterek giriş

Geçici Madde 4 – Kanunun yürürlüğe girmesinden önce tapuda müşterek giriş olarak tescil edilip fiilen kamu tarafından yol olarak kullanılan tapu kaydı yol olarak terkin edilmeyen gayrimenkullerin imar planında kamu hizmet ve tesislerine ayrılanları belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye encümeni dışında ise il idare kurulu kararı ile muvafakat aranmaksızın imar planındaki tahsis amacına uygun olarak tapuda terkin edilir.

Örfü belde, paftos:

Geçici Madde 5 – Belediye hudutları ve mücavir sahalar içinde veya dışında bulunan gedik ve zeminler (örfü belde-paftos) tamamen yıkılıp yok olarak (müntafi ve münhedim) varlıklarını kaybedip, kaybetmediklerine bakılmaksızın bu Kanun hükümlerine göre tasfiye olunurlar.

Tasfiyeye tabi tutulan taşınmaz mallardaki zemin hakları bedele çevrilmiştir.

Zemin hakkı bedeli, ait olduğu taşınmaz malın zemine ait son emlak vergi değerinin 1/5'idir. Bu şekilde belirlenecek zemin hakkı bedeli, tapu idaresince gedik sahibinin müracaatı halinde zemin hakkı sahibi adına emaneten milli bir bankaya yatırılır. Müracaat edilmediği takdirde zemin sahibi lehine kanuni ipotek tesis edilir.

Zemin hakkı bedelinin 1/4'ü peşin, bakiyesi en geç üç yıl içinde yıllık eşit taksitlerle ödenir ve bu bedele bankaca vadesiz mevduat faizi uygulanır. Peşin miktar ve taksitler 40 000 TL. dan az olamaz. Bu işlemlerden sonra tapu sicilinde gerekli terkin ve tashihler resen yapılır.

Bankaya emaneten yatırılan veya ipotekle temin edilen zemin hakkı bedeli üzerindeki iddialar genel hükümlere tabidir.

Geçici Madde 6 – 2981 sayılı Kanuna göre düzenlenmiş ve tasdik edilmiş olan ıslah imar planlarının uygulanmasında, inşaat ruhsatı verilmesine ilişkin şart ve şekilleri tespite, belediye ve mücavir alanlar içinde belediyeler, dışında valilikler yetkilidir.

Geçici Madde 7 – (Birinci fıkra iptal: Anayasa Mah.nin 11/12/1986 tarih ve E. 1985/11 K. 1986/29 sayılı Kararı ile.)

Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar aynı gaberi içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilir. Ancak teras kullanma hakkı daha önce tapuya tescil edilmemiş olan çatı katı malikleri emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin daire metrekaresine bölünerek bulunan bir metrekare değerinin kazanılan alan ile çarpımı sonucu bulunan değeri hisse nisbetlerine göre diğer kat maliklerine öder. Kendileri bulunmadıkları takdirde bu bedel isimlerine milli bir bankaya yatırılır.

Yönetmeliklerin çıkarılma süresi:

Geçici Madde 8 – Bu Kanunun uygulanmasını gösteren yönetmelikler Kanunun yayımından itibaren en geç 6 ay içinde çıkarılır.

Geçici Madde 9 – (Ek : 30/5/1997 - KHK - 572/2 md.)

Bu Kanunun Ek 1 inci maddesinde öngörülen düzenlemelerin yapılmış ve yapılacak altyapı alanlarında ve yapılarda gerçekleştirilmesi için, imar yönetmelikleri ve kamu binaları ile ilgili mevzuatta 1/6/1998 tarihine kadar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından gerekli değişiklikler yapılır.

Geçici Madde 10 – (Ek : 8/1/2002 – 4736/2 md.)

Kullanma izni verilmeyen ve alınmayan yapılara belediyelerce yol, su, kanalizasyon, doğalgaz gibi alt yapı hizmetlerinin birinin veya birkaçının götürüldüğünün belgelenmesi halinde ilgili yönetmelikler doğrultusunda fenni gereklerin yerine getirilmiş olması ve bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde baş vurulması üzerine kullanma izni alınıncaya kadar geçici olarak elektrik, su ve/veya telefon bağlanabilir.

Bu madde kapsamında elektrik, su ve/veya telefon bağlanması herhangi bir kazanılmış hak teşkil etmez.

Geçici Madde 11 – (Ek : 9/7/2008-5784/25 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapı (inşaat) ruhsatı alınmış ve buna göre yapılmış olup, kullanma izni verilmeyen ve alınmayan yapılara; yol, elektrik, su, telefon, kanalizasyon, doğal gaz gibi alt yapı hizmetlerinden birinin veya birkaçının götürüldüğünün belgelenmesi halinde, ilgili yönetmelikler doğrultusunda fenni gereklerin yerine getirilmiş olması ve bu maddenin yayımı tarihinden itibaren başvurulması üzerine, kullanma izni alınıncaya kadar ilgili mevzuatta tanımlanan ait olduğu abone grubu dikkate alınarak geçici olarak su ve/veya elektrik bağlanabilir. Bu kapsamda, ilgili belediyeden dağıtım şirketlerine elektriğin kesilmesi talebinin söz konusu olması halinde aboneliği iptal edileceğinden, su ve/veya elektrik bağlanması herhangi bir kazanılmış hak teşkil etmez. Ancak, yapı (inşaat) ruhsatı alınmış ve buna göre yapılmış olma şartı 12/10/2004 tarihinden önce yapılmış olan yapılarla ilgili olarak uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan abonelikler de ait olduğu gruba dönüştürülür.

Geçici Madde 12 – (Ek: 9/12/2009-5940/4 md.)

Bu Kanunun 44 üncü maddesinin (I) numaralı fıkrasının (e) bendinde öngörülen konulara ilişkin yönetmelik bir yıl içinde yürürlüğe konulur.

Geçici Madde 13 – (Ek: 9/12/2009-5940/4 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girmesinden sonra inşaat, tesisat, elektrik, sıva ve benzeri branşlarda yetki belgesi almak isteyenlerden, hangi branşta iş yaptıklarını belgeleyenlere usta olduklarını gösterir geçici yetki belgesi verilir. Bu belgeler 1/1/2012 tarihinden itibaren sürekli yetki belgesine dönüştürülür.

Geçici Madde 14 – (Ek: 16/5/2012-6306/14 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce belediyelerce imar uygulamalarına ilişkin olarak çıkarılmış olan yönetmelikler, ek 5 inci maddedeki esaslar çerçevesinde bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde hazırlanarak anılan maddedeki usule göre yürürlüğe konulacak yönetmeliklerle değiştirilir. Aksi takdirde, anılan yönetmelikler bir yıllık sürenin bittiği tarih itibarıyla yürürlükten kalkar.

Geçici Madde 15 – (Ek: 14/4/2016-6704/10 md.)

16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca riskli alan, 5393 sayılı Kanunun 73 üncü maddesi uyarınca kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ve 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca yenileme alanı olarak belirlenen alanlarda bulunan yapılardan yapı ruhsatiyesi veya yapı kullanma izni bulunmayan yapılara, dönüşüm ve yenileme uygulamalarına muvafakat verilmesi koşuluyla, geçici olarak elektrik, su ve doğal gaz bağlantısı ve aboneliği yapılır. Bu yapılara geçici olarak elektrik, su ve doğal gaz bağlantısı ve aboneliği yapılması herhangi bir kazanılmış hak teşkil etmez.

Birinci fıkra uyarınca yapılan geçici abonelik süresi beş yılı geçemez. Ancak dönüşüm ve yenileme uygulamalarının uzaması hâlinde, beş yılı geçmemek üzere uygulama süresince geçici abonelik uygulaması devam eder.

Bu madde hükümleri 1/11/2015 tarihinden önce yapılmış yapılara ilişkin olarak uygulanır.

Yürürlük:

Madde 49 – Bu Kanunun 43/b, c, d, e; 46; 47 ve 48 inci maddeleri ile geçici 7 nci maddesi yayımı tarihinde; diğer maddeleri yayımını takiben 6 ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 50 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-4. ANKET FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu anket, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim dalında Biyolog Alp KÜÇÜKÇOŞKUN tarafından yürütülen Yüksek Lisans tezi çalışmasında kullanılacaktır. Çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi Yeşil Alan ve Parklarının Personel ve Öğrencilerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri araştırılmaktır. Vereceğiniz cevaplar sadece bu tez çalışmasında kullanılacak olup, yapacağınız bu anket ile hem bilimsel çalışmamıza katkıda bulunacak, hem de sorunlara çözüm önerileri sunmamızı sağlayacaksınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, sağlıklı ve mutlu bir meslek yaşamı dileriz.

1) Cinsiyetiniz
☐ Bayan ☐ Erkek
2)Yaşınız
☐ 18-29 ☐ 30-39 ☐40-49 ☐50-59 ☐ 60 ≥
3) Eğitiminiz
☐İlköğretim ☐ Lise☐ Lisans ☐Yüksek Lisans ve üstü
4) Medeni durumunuz
☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış
5) Şu an ki çalışma pozisyonunuz?
☐ Yönetici ☐ İdari personel ☐ Akademik personel ☐ Öğrenci ☐ İşçi
6) Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarında en çok yaptığınız aktivite aşağıdakilerden hangisidir.?
☐ Çevreyi izlemek ☐ Yürüyüş yapmak ☐ Oturmak dinlenmek
☐ Piknik yapmak ☐ Gazete, kitap vs. okumak
7) Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?
☐ Ayda 1-7 gün arası ☐ Ayda 1-15 gün arası ☐ Ayda 1-23 gün arası ☐ Ayda 1-30 gün arası ☐ Hiç kullanmıyorum
8) Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarından ne kadar memnunsunuz?
☐ Çok memnunum ☐ Memnunum ☐ Kararsızım ☐ Memnun değilim ☐ Hiç memnun değilim
9) Süleyman Demirel Üniversitesi yeşil alan ve parklarının bakımlarından memnun musunuz?
☐ Çok memnunum ☐ Memnunum ☐ Kararsızım ☐ Memnun değilim ☐ Hiç memnun değilim

10) Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları yeterlidir?
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
11) Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve parkların donatı elemanları (Bank, masa, kamelya, vs…) yeterlidir.
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
12) Süleyman Demirel Üniversitesi yerleşkelerinde bulunan yeşil alan ve park alanları flora çeşitliliği (bitki örtüsü) yeterlidir.
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
13) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde çay bahçesi, kafeterya, vs., sayısı artırılmalıdır.
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
14) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları ne gibi ilave tesisler yapılmalıdır?
☐ Çeşme ☐ Yürüyüş yolu ☐ Tuvalet ☐ Süs havuzu ☐ Kuş yuvaları ☐ Diğer……..
15) Sizce yeşil alan ve parkların en önemli faydası nedir?
☐ Havayı temizler ☐ Rahatlatır, dinlendirir ☐ Spor olanağı sağlar
☐ Çevreyi güzelleştirir ☐ Doğayla yakınlaşmayı sağlar
16) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisinde ortalama kalış süreniz ne kadardır?
☐ 0-2 Saat ☐ 2-4 saat ☐ 4-6 saat ☐ 6-8 saat
17) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanlarını hangi mevsim de tercih ediyorsunuz?
☐ Sonbahar ☐ Kış ☐ İlkbahar ☐ Yaz
18) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde dinlenme amacıyla aşağıda özellikleri sayılan ağaçlardan hangisini tercih edersiniz
☐ Altları bol güneşli boylu ve seyrek ağaçları ☐ Altları yarı gölgeli boylu ağaçları ☐ Altları tam gölgeli, boylu ve sık ağaçları
19) Süleyman Demirel Üniversitesi içerisinde bulunan yeşil alan ve park alanları içerisine bisiklet yolu ve spor aletleri eklenmelidir.
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum
20) Süleyman Demirel üniversitesi içerisinde bulunan peyzaj alanları bilimsel veya uygulamalı eğitim çalışmalarında kullanılmak için yeterlidir.
☐ Tamamen katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Fikrim yok
☐ Katılıyorum ☐ Tamamen katılıyorum

EK-5. FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Batı kampüsü girişi kayık peyzajı

Fotoğraf 2.SDÜ ağaç nakli

Fotoğraf 3. Batı kampüsü girişi yol üzeri mazı ve yayılıca ardıç dikimi

Fotoğraf 4. Söbü tepesi görünüm

Fotoğraf 5. Park ve bahçeler şube müdürlüğü seraları

Fotoğraf 6. Park ve bahçeler şube müdürlüğü seraları

Fotoğraf 7. Batı yerleşkesi görünüm

Fotoğraf 8. Batı yerleşkesi görünüm

Fotoğraf 9.SDU Doğu yerleşkesi ağaçlandırma çalışmaları

Fotoğraf 10.SDÜ kavşak

Fotoğraf 11.SDÜ Doğu yerleşkesi

Fotoğraf 12.SDÜ Batı yerleşkesi

Fotoğraf 13.SDÜ Doğu yerleşkesi

Fotoğraf 14.SDÜ Doğu yerleşkesi meydan

Fotoğraf 15.SDÜ Doğu yerleşkesi amfi

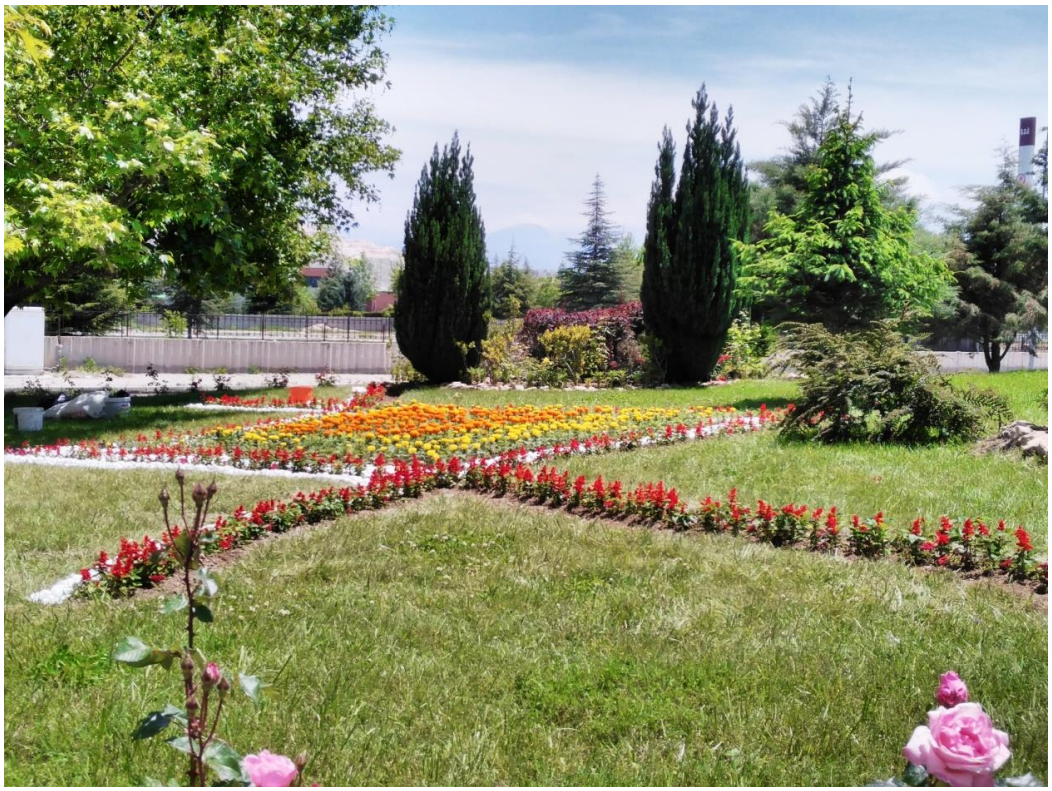
Fotoğraf 16.SDÜ Batı yerleşkesi kavşak düzenlemesi

Fotoğraf 17.SDÜ Batı yerleşkesi park

Fotoğraf 18.SDÜ Batı yerleşkesi bitkisel tasarım

Fotoğraf 19.SDÜ Batı yerleşkesi bitkisel tasarım

Fotoğraf 20.SDÜ Batı yerleşkesi giriş

Fotoğraf 21.SDÜ sedir ormanı

Fotoğraf 22.SDÜ Batı yerleşkesi bitkisel tasarım

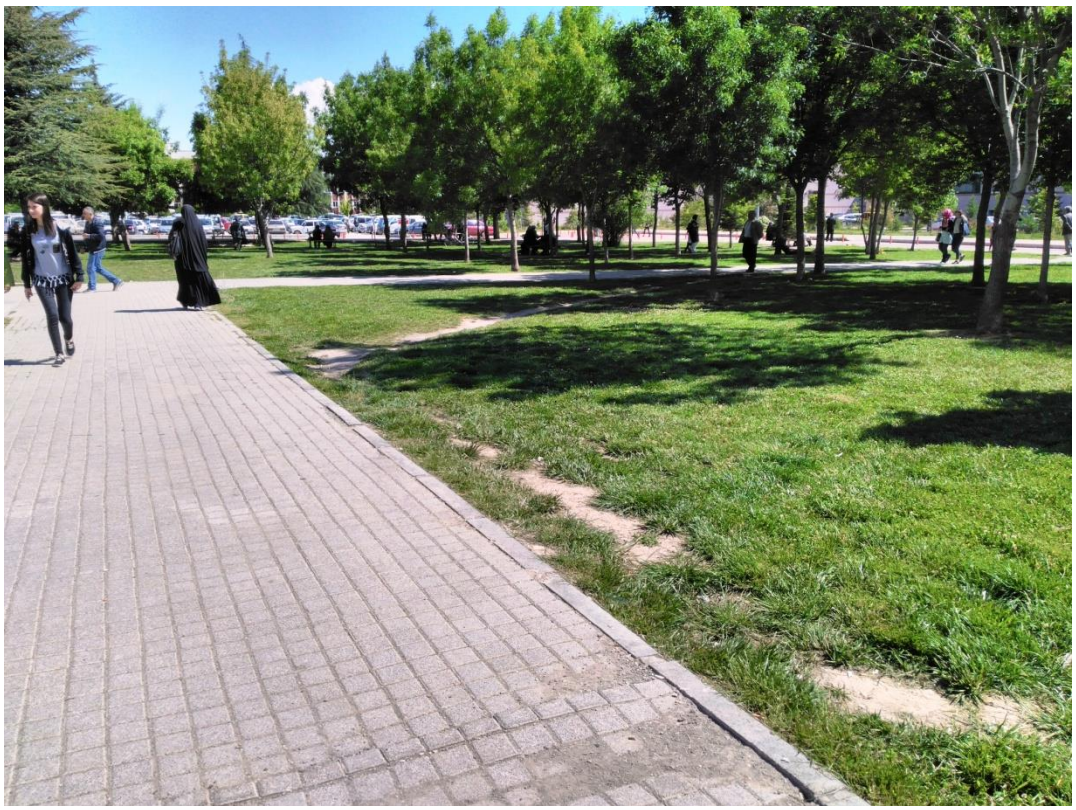
Fotoğraf 23.SDÜ Batı yerleşkesi bitkisel tasarım

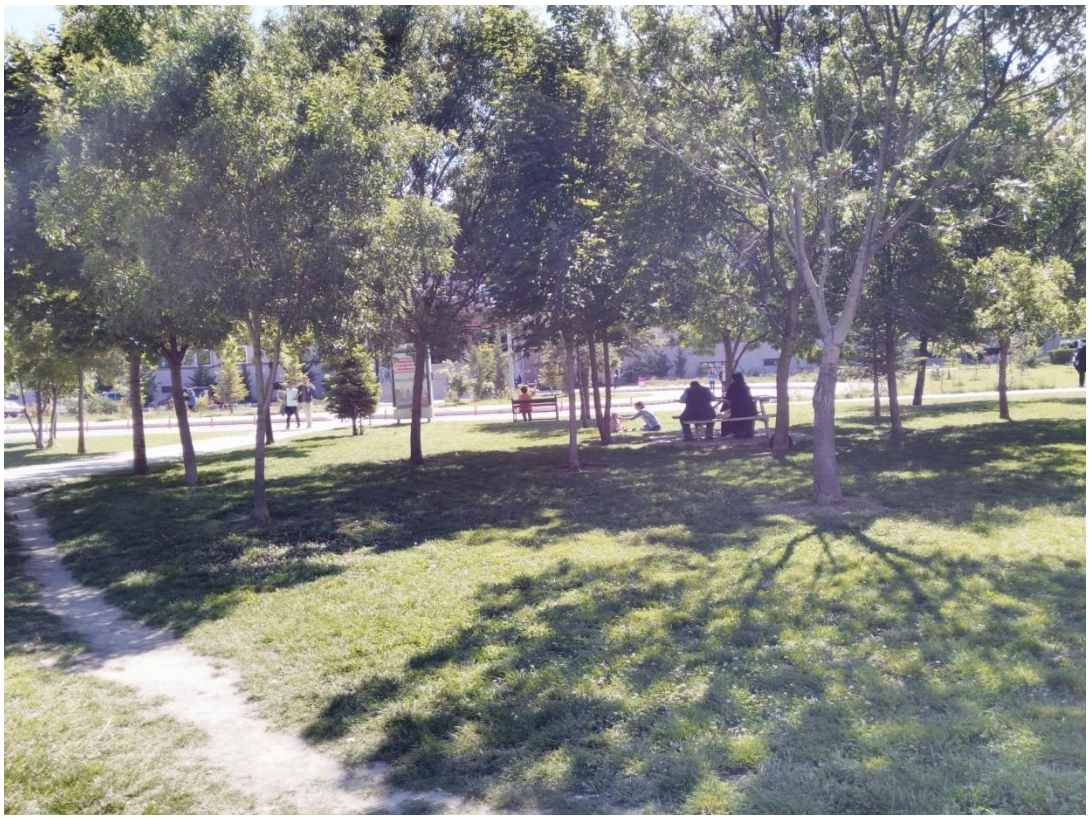
Fotoğraf 24.SDÜ Hastane bahçesi

Fotoğraf 25.SDÜ Hastane bahçesi

Fotoğraf 26.SDÜ Hastane bahçesi

Fotoğraf 27.SDÜ Hastane bahçesi

Fotoğraf 28.SDÜ Hastane bahçesi

Fotoğraf 29.SDÜ İlk yerleşke görünüm

Fotoğraf 30.SDÜ görünüm

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Alp KÜÇÜKCOŞKUN

Doğum Yeri ve Yılı : Isparta, 1973

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : alpkucukcoskun@sdu.edu.tr

Eğitim Durumu

Lise : Isparta ŞAİK Lisesi

Lisans : Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji (Çevre Biyolojisi) Bölümü

Mesleki Deneyim

Milli Eğitim Bakanlığı 1995-1997

SDÜ Tıp Fak. Arş.ve Uyg. Hast. 1997-2009

Çevre ve Orman Bakanlığı 2009-2012

Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2012- 2015

SDÜ Yapı İşleri ve Teknik Daire Bşk. 2015- 2016

SDÜ Devlet Konservatuarı Yüksekokul Sekr. 2016-……..(Halen)